

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Preciosa || Hiero-||theca || Dvodecim || Vnionibvs ||
Colo-||niensis Historiae || Exornata**

Gelenius, Aegidius

Coloniae Agrippinae, 1634

Caput Quintum. Praecipuum huius Hierothecae argumentum pertractat duodecim nimirum SS. Episcopus tumbam S. Engelberti circumdantes, quos tibi Lector, & toti Coloniae tutelares huius anni Diuos operis ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-9564

Caput Quintum.

A Agit de duodecim Patriarchis Colonienfibus Hierothecam Agrippinensem nouam circumstantibus.

Hec in dedicatione altaris oblata sunt à Principibus Israel, in die qua consecratum est: acetabula argentea duodecim, phiala argentea duodecim, mortariola aurea duodecim. Num. 7.

B I Lapis

Iaspis.

Primus Agrippinum Maternus ouile gubernat
A Petro Tungris Treuericisq; datus.

Claruit Traiano & Adriano Imp. ex V Vilh. Salsmanno.

C

S Diæcesis Colonienfis, utpote inter ceteras anno Christi nobilioris, insignia, colore nigra crucis ad co- 97. lore Imperialis aquila propius accedunt. S. Maternus Cassanæus de gloria mundi, parte 1. à Christo resuscita- concl. 56.

D

S MATERNVS primus Colonien- tur. sium Antistes, viduæ Euangelicæ In Germa- filius (quem Christus Saluator noſter niã mitti- à mortuis suscitauit, Luca 7. P. Camſius tur. in Martyrol.) à Beato Petro, cui sedulas * Hariger. in aures dederat, circa annum Domini S Materno c. 54. Claudij ann. 12. Episcopatus Petri Chapiuill. octauum, vt tradit Marian. Scot. lib. 2. to. 1. Epif. c. 5. Chron. vel circa ann. Dom. 97. vt no- tat D. Cuthsemius in resurat. Caluimian. Beda V suard. exam. Subdiaconus vna cum Eucha- Ado in suis rio Pontifice * ac Valerio Diacono * Martyrolog. ad erudiendas in fidei virtute gentes Greg. Turon. Germaniæ transalpinas ablegatus, cū in vitis SS. esset ex febre extinctus in itinere cō- Patrum.

C 2

tracta

- Mortuus à S. Petro re-
suscitatus. * Hariger. Cas. lib. 8. demir. c. 78. At Frising. l. 3. Chron. 15. vult 33. die à sepultura ex-
citatum. Baculus S. Petri Coloniae. * Chron. Col. tracta prope Selestadtū, (vt tradit D. VVilhelmus) seu vt scribit Harig. c. 6. in Elegia A
castello (qui vicus est grandis Gallie, Argentinenſis Diœceſis, & locus in Elizaatio pago, vti in hoc loco in margine codicis aurea vallis notatum reperit Chapiaville in annot. hand dubiè ab ipſo Aegidio Codicis authore aſcriptū) quadrageſimo poſt obitū * die, pedi ſeu baculi, quē Valerio & Eucharïo Romam reuerſis ipſe S. Pe-
trus dederat, (Frifing. l. 3.) Chron. 15. contactu fuit vitæ redonatus; vt præter
Harigerum & Anſelmum teſtatur etiã VVilhelmus Eſſengreinius, & nomine, non re
Beatus Rhenanus & Munſterus. Quo miraculo plerique gentiliū moti, vi-
tam, quæ Chriſtus eſt, recepere. In cuius prodigij memoriã etiamnum
cõſeruat Coloniẽſis Eccleſia partē ſuperiorem S. Petri baculi ex piſcis, B
quē Caballū vocāt marinū, oſſe, vt cõijcio globi inſtar detornati, argen-
toq; incluſi, ima parte Egberto Treuirenſi à Warino Colon. Archiepi-
ſcopo donata. * Quod ipſum quoq; teſtantur Eccleſiæ libri rituales, dū
ſtatuunt, vt haud vſquam Summus Pontifex pedo manibus compre-
henſo, populum benediçtione impertiatur, niſi in diœceſi verſetur Co-
lonienſi; quod & diuturnus vſus comprobauit.
Coloniã vbi attingit S. MATERNVS ipſos ciues in fide, quã à S. Creſcete
B. Petri diſcipulo acceperāt, vti docet Rupert. Tuitiẽſis, (licet etiã Miræus ad
14. Sept. ex Molan Baronio & antiquiſſimis, Treuireſis, Coloniẽſis & Tũgrẽſis Eccleſia-
rũ monumentis, velut Eucharïū & Valeriū Coloniẽſiũ quoque fuiſſe Apoſtoloſ) cõfir- C
mauit, Coloniẽſis teſtatur Eccleſia in ſuis officijs Eccleſ. vbi ita canit.
Poſtquam fidem ſuſcepit ciuitas prænobilis,
Recidiua non fuiſti, ſed in fide ſtabilis &c.
Vide P. Serrarij Moguntia, Rupertū Tuitiẽſe, Steinvichiū &c. A S. Valerio Treuir.
Epiſcopo inauguratus fuit ſacerdotio S. Præſul anno 90. 8. vel 9. Kal. Feb. qui erat V.
ante S. Valerij obitum die, qui 4. Kal. Febr. fuit extinçtuſ. * Poſt obitum verò S. Va-
lerij S. MATERNVS Epiſcopali fuit auctuſ dignitate. †
† c. 13. S. hic Præſul Simetrium infantem è Salmenſium familiã Regulum, D
in verum reſurrectionis Ieſu Chriſti teſtimonium ad vitam reuocauit.
Quo miraculo commota ipſius mater Albana ſuſcepto baptiſmate, ſe
Chriſtianorum cœtui adiunxit: ipſe Simetrius poſtea Romam profe-
ctus in titulo ſeu monumento, quod Pius papa conſtruxerat, apud S.
Praxedem cum latitaret, diuinaque celebraret myſteria, ab Antonino
Auguſto cum duobus & viginti viris gladio percuffuſ, martyrij; laurea
eſt coronatuſ. Corpora ipſorum B. Prædis collecta humo mandauit.
* Papole- Denique B. Babolenuſ * Malmundarienſis Abbas S. Remacli ſucceſſor
muſ. Romã profeçtuſ, inde obtenta ipſorũ Corpora Stabuletum retulit atq;
in Ladernacõ præcipuã ſui monaſterij villa collocauit: ita manuſc. Codices

A plures *Stabulensium & Ladernac itemq; Genealogia mscr. & charta archiuorum apud Illustrissimum & Excellentissimum Dominum V Vilhelmu[m] Salentinu[m], Comitem in Salm & Rifferscheidt & cæt. Chapiuill. in annotat. ad Harigeru[m] in S. MATERNO c. 14. Quamuis Hariger. c. 9. & filium Albanæ tradat à S. Eucharío resuscitatũ, & matrẽ Albanam ab ipso quoque fuisse conuersam. Sed vt ad S. nostru[m] MATERNVM reuertamur, non deerat ipse muneri suo; obibat interdũ noctuq; oppida & villas, eorum vt incolas Christo pareret. In descensu Mosellæ ac Rheni, sparso verbi diuini semine in castellis & villis, dominos eorum Christo lucrificit, quos inter eminebat, qui Bonnensibus præerat Dominus. Tandem Coloniam peruenit, vbi diuisione sua effecit, vt in porta Martis iuxta Capitolium Agrippinense ipsius Martis idolum destrueretur, ita *Harigerus*. Plures deinde in diocesi Colonienſi excitauit Ecclesias, in ipsa vrbe Colonienſi duas, quarum altera in honorem D. N. Iesu Christi & B. M. Virginis consecrata, nunc S. Cæcilie appellatur, altera honori S. Petri dedicata, oratui suo, cui propense addictus erat, deseruiebat, & nunc SS. Victoris & Mathie, seu summa Maiorum nostrorum ædes nuncupatur. *Harigerus*. Quotannis vno eodemq; paschali die, vt testatur Hariger. c. 14. tribus in Ecclesijs, nimiram Treuerensi, Colonienſi & Tungrenſi, miro angeli ductu rem diuinam peragebat. Chronica mſc. quæ sub nomine Egidij seu fratrum aureæ vallis circumferuntur, dicunt Natalitijs id ferijs contigisse, vt tradit *Chapiuill. ib. in annot. ita & habent archiua S. Cæcilie*. Forte vtroque contigerit tempore. Floruit sub Rom. Imperatoribus Domitiano, Nerua, Traiano, quem dum Coloniae legionum ageret Legatum, videre potuit Augustum à Nerua renunciatum.*

Senio cõfectus à BB. Eucharío & Valerio sibi apparentibus ad percipiendam tum vitæ coronam, tum laboris exantlati præmium, fuit euocatus; sacrisque initio reſectus epulis animam sanctam 18. Kal. Octob. Anno Christi 130 postquam 40. annos Ecclesie Colonienſ. præfuiſſet Coloniae exhalauit, ita *Harig. Abbas Lobienſ. qui vixit circa an. 990 c. 14 & 16. licet Marianus Scotus & D. Cuthsem. fatalẽ, ex alia æra, eius statuãt annũ 128. vel intq; 20. ipsum præfuiſſe annis*. De ipsius corpore retinẽdo tres cum certarent Ecclesie iam nominatæ, tandem his omnis ita cuiusdam senioris presbyteri, in quiete comparentis, suasu sopita fuit, vt si nauis S. MATERNI exuias deuectura consisteret, Colonienſibus cederet uere. exuiæ, sin secundo Rheni flumine descenderet nauis; Tungrenſibus; Sin verò aduerso ferretur flumine; Treuerensibus concederentur. Ex ac-

Sedulitas
S. Materni
in prædicando.

Fructus
prædicationis.

Templa
exstructa.

Mirabilis
translatio
S. Materni.

Quo tẽpo-
re floruerit

Moritur.

Lis pro fa-
cro cada-

Nauiſ ſpõ-
te aduerſu
ſumen na-
uigat.
* Ruden-
kirchen.

cepta conditione impositum mox nauiculae S. MATERNI cadauer, ad-
uerſo ſanè ſtupentibus omnibus, fuit delatum, vnde Treueren-
ſibus fuit adiudicatum. Ita antiquiſſimus manuſcriptus Archiui S. Cæcilie. In eo
tamen loco, vbi nauicula ſuum ſtirit curſum, ipſius S. MATERNI huma-
ra ſunt inteſtina, quæ Colonienſes perpetuo honorarunt monumento.
Illic enim in iſtius rei memoriam ſacellum excitarunt vulgo * Rudenkir-
chen quaſi Ruhen & Rewenkirchen, id eſt, quietis aut doloris Eccle-
ſiam nuncupatam, vt habet traditio Eccleſiarum & ſacrarium Agrippinae.

II. Lapis

Sapphirus

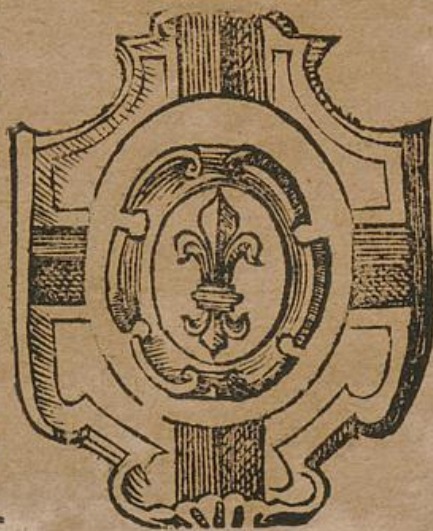
Claruit ſub
Theodo-
ſio magno,
Gratiano
& Valenti-
niano Ar-
cadio &
Honorio
Impp. o-
bijt anno
Chriſti
400.

Sacra SEVERINVS læſis reſtaurat in aris,
Et Martini animam cernit adire polum.

ex V Vilhel. Salsm.

Hæc inſignia S. SEVERINO in ſua baſilica
paſſim appinguntur.

S. SEVERINVS Nobili Aquitano-
rum Burdegalaꝝ proſapia oriũdus,
(de cuius electione agitur in appen-
dice concilij Agrippinenſis habiti,
poſt conſulatum Amantij & Albinj,
anno Domini 346. ſecundũ verio-
rem Baronij ſupputationem. Cha-
piauill. lib. 1. Epiſc. Leod. cap. 26. n. 6. in
annotat.) acerrimus fidei Catholicaꝝ
aſſertor tempore Arrianaꝝ perfidiaꝝ
quam non ſolum è ſua diœceſi pro-
ſcriptam, ſed Burdegala quoque &
in Belgio alibi, potiſſimum Tungris
conſutatam plurimũ labefactauit,
Euphra-

- A** Euphrata Episcopo apostata iam sua sede pulso, diutissime Colonien-
sem rex Ecclesiam. Inter alia pietatis opera, quibus plurimum enituit,
infigent basilicam in honorem Dei & Sanctorum martyrum Cornelij
& Cypriani circa annum Domini 379. hodie à sacris ipsius exuijs S.
Seuerini nuncupatam, exædificauit. Hic Coloniae loca sancta ex more
cum Archidiacono suo obiens, melodiam Sanctorum Angelorum S.
Martini sub Casario & Attico Coss. anno Domini 397. defuncti, (vt te-
statur Gregor. Turon. lib. 1. mirac. S. Martin. c. 4. Chapiav. l. 1.) animam
in cœlos summo cum triumpho deducentium audiuit; quam vt eius
B quoque Archidiaconus Evergislus audiret, suis impetrauit meritis.
Quod verò adhuc tempore obitus S. Martini superstes fuerit, docet id
Gregor. Turon. lib. 1. mirac. S. Martini c. 4. Tandem meritorum diues &
senio grauis cum iam quinquaginta duobus annis summa cum laude
sua Ecclesia Coloniensem administrasset, imminente corporis sui
dissolutione Burdegalam anhelans, in Galliam profectus est, quo cum
peruenisset, S. Amandus Episcopus Burdegalensis Angelica voce præ-
monitus S. SEVERINVM, quem ante non viderat, proprio nomine salu-
tatum humanissimè excepit, vt testis est *Vsuardus*, atque hic Burdegalæ re-
lictæ corporis sui ergastulo spiritum reddidit Domino, à quo ipsum
C hauserat, eodem quo in cœlos migravit S. Martinus anno, aut vt vo-
lunt alij anno 400. Ab illius obitu Colonienfes triennali siccatate re-
rum omnium ad transigendam vitæ necessariorum inopia pressi, patroni
sui absentis cœperunt desiderio accendi: missis igitur Burdegalam lega-
tis orant, exorantque à Burdegalensibus S. NOSTRI corporis reliquias,
quas ingenti cum gaudio Coloniam translatas statim sibi sensere per-
quam vtilis, impetrata enim pluuia mox omnis agri Colonienfis steri-
litas submota quam magna subsecuta est Cereris vbertas.
Tanti sibi à Patrono collati beneficij haud ingrati ciues Colonien-
ses; qualibet singularum hebdomadam feria secunda, conuentu in S.
D SEVERINI instituto, Beato Præsuli supplicant, eique pro acceptis bene-
ficijs gratias agunt, qui mos à Maioribus nostris, non solum ab Herman-
no, alijsque Archiepiscopis vsurpatus ad hæc vsque nostra tempora
perseuerat, sed etiam exemplo B. Leonis III. Papæ Paderbornam ad Ca-
rolum M. proficiscentis, fuit comprobatus. Rogantibus comitibus suis
causam cur illic in Ecclesia oraret, Pontifex respondit; loci huius defen-
sor domi est, ideo non sum ausus illum præterire infalulatum, contigit
hoc anno 799.

Basilicâ æ-
dificat.

Anima S.
Martini.
Cass. l. 1. mi-
rac. c. 40.

S. Amâdus.

Traslatio
S. Seuerini

Colonien-
ses S. Seue-
rinum ho-
norant.

B. Leo PP.

Est

Pena sacri-
legorum.

Est & illud memoria dignum, quod anno 882. incensa tota ciuitate
Colonienſi Normanni (quos inter non minimi fuere Dani) nequie-
runt S. SEVERINI Eccleſiam inflammare: vindicem enim experti ma-
num ſubita morte extinguebantur. Vnde illius quoque ædis Dominum
perhibebant eſſe iratum. Atque ita ab eius vicinitate alio ſeſe transfere-
bant, vt videre eſt apud Surium in ipſius vita.

Translationem Burdegala Coloniam celebrant Colonienſes tertio
Nonas Octobris, vt P. Caniſius notat itemque mſc. Vſuardus Coloniae
auctus, qui ſubijcit, translationem illam Angelorum admonitione cœ-
ptam atque à Deo qui ſemper eſt glorioſus in ſanctis ſuis, nouis miracu-
lis fuiſſe decoratam. Huius ſanctiſſimi præſulis Hierotheæ, hi ſunt in-
ſcripti verſus.

Præſul præſentis Hermannus tertius vrbis
Res Patronorum cupiens augere ſuorum,
Oſſa SEVERINI capſa prius indita vili,
Splēdidiore domo gemmis incluſit & auro,
Quem pro peccatis iuuet huius gratia patris C
Cōpenſans votū ſimul hoc laudabile domū.

Plura de S. SEVERINO. Vide apud Fortunatum, cuius meminit Gre-
gorius Turonenſ. de glor. Confell. cap. 45: Acta Euergisli ipſius Dia-
coni, Epilcopi ſucceſſoris apud Sur. tom. 5. die 24. Octobr. & vitam
S. Annonis, Sigebert. in Chron. ad ann. 399.

III. Lapis

D
Chalcedonius.

Claruit Ho-
norio & Va-
lentiniano
Imp. anno
400.

Ornat EVERGISLVM cum vittis laurea fuſi
ſanguinis, ad Tungros fata ſubitque ſuos.

ex VII. Salsmanno.

S. EVER-

A

D SEVERGISLO in tumba sua & basilica S. Cecilia appingitur purpureum scutum & insignia diœcesis Colonensis vti hic represento.

S. Euergisl' Tūngreſis.

B

S. EVERGISLV S *nobili apud Tun- * al. Ebre-
gros loco natus S. Seuerini Colo- ſus ſeu Ebre-
nienſium Antiftitis, conuerſioni Aria- giſilus.

norum & gentiliū ſaluti Tungris in-
tentilateribus adhærebat, à quo, Colo-
niam comitatus, & literarum ſtudijs &
bonis moribus puer adhuc fuit excul-
tus, ita vt ſingulari ipſius vitæ exemplo
intima virtutum adira penetrans in vi-
rum ſanctum & perfectum euaderet, ac non ſolum Magiſtro ſuo, ſed & ei-
dem inſula dignus conſona omnium
voce cenſeretur, licet inuitus eam ad-
mitteret; hic ephœbus adhuc ſtudioſe
otium velut omnium malorum ſemi-

* al. Ebre-
ſus ſeu Ebre-
giſilus.

S. Seuerini
discipulus
& ſucceſſor

Pulueres
locorū ſa-
crorū do-
lores capi-
tis leniunt.

narium euitabat. Episcopali auctus dignitate, vbi cum capitis con-
ſultaretur doloribus, eos puluiſculo ad Diuorum Gereonis ac ſo-
ciorum eius martyrum tumalos collecto capitique inſperſo miti-
gavit atque abſterſit. Volupe illi erat Pſalmorum penſum ad SS.

D bat. Coloniam quam, vt olim Auguſtus Romam, lateritiam inuenit, In Pſalmo-
non ſolum marmoream, ſed omnium ſermone auream effecit, Tun- rum recita-
grenſem ſuam ciuitatem & patriam effuſo ſanguine purpurauit. nam eo tiõe angeli
proſectus exemplo ſui Anteceſſoris Arianismi extirpandi gratia, noctu præſentes.
Eccleſias viſitans, à latronibus obrutus, innocens occiditur in lo-
co, qui adhuc teſte Molano ob rei atrocitatem dicitur execrationis locus, S. Euergis-
ſeu die Grewelſſeig. Vnde antiqui cecinere; tur.

Hic Tungris natus, martyr fuit & tumulatus.
Sedit in Episcopatu ab anno 400. vſque ad annum 430. aut ſummum transfertus
Coloniam vſque

D

vsque ad annum 440. *vt testis est Bucherius.* Post quingentos vero ab obitu ipsius annos, tempore Ottonis I. cum Parisijs Tungros B. Bruno profectus, suam Coloniam adornaret iter, hac eum occasione secum Coloniam transiit; apparebat B. Brunoni secundum quietem S. Evergislus, illique altare, in quo sacrae ipsius corporis asseruarentur reliquiae indigitabat; his eum affatus verbis: *Illumina lucernam meam, illumina tenebras meas:* quae verba Volcmarus, qui à confessionibus erat B. Brunoni, illiusque tandem in cathedra successor interpretaturus, oportet, inquit, *S. EVERGISLVM propria reuifere.* Quare ex loco sibi monstrato sancti Episcopi corpus Coloniam auectum, atque ad S. Cæciliæ tumulatum in preciosa recondidit Præsul capsa (quæ nunc S. Paulini Leuitæ ac Martyris complectitur Lipsana) translatis S. EVERGISLI reliquijs in Hierothecam præstantiorem, vetustior tamen S. EVERGISLI tumba rem gestam enumerat his verbis.

*Ex mscr. vita
& verbis in
hierotheca
expressis.*

Hierotheca
S. Evergisli.

Cœlica vox pandit vigilantibus his quia scandit
Post vitæ cursum Martinus in æthere sursum.

Hunc perimit mucro spe lucri sed sine lucto
.....fronde leui velant hi fraude coeui.

Agrippinensis Præsul Bruno sacer ensis,
Iuris Tungrorum petit urbem more priorum,

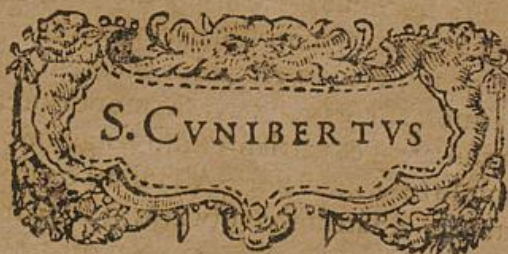
In somnis Christi manifestat se pugil isti,

S. Cæcilia dat fons, Hunc Bruno Sophia

Laudibus huic crebris occurrit pompa celebris

Clerus humat sanctum, Tungris dans pro patre plan-
(ctum,

Claruit sub IV. Lapis
Dagoberto I.
Rege Fræcorum & Si-
geberto Au-
strasiarum obiit
anno Christi
652.

Smaragdus.

Rex Dagobertus erat, Cunibertus Præsul ab illo
Magni Sufatum muneris instar habet.

ex V Vilhel. Salsmanno.

Ista

Ista insignia S. CVNIBERTO in sua basilica passim appinguntur, quamuis alij credant ipsi potius conuenire Leonem, vti Palatini, Mosellani gesserunt, quorum posteri floruerunt tempore S. Henrici secundi, & Kungundis. *¶*

S. Cuni-

B

SANCTUM CVNIBERTVM illustribertus illibus parentibus Crallone ac Relustris. gina ad Mosellam Ducibus ortum, partis virtutum decoris multò il-Ephebus lustriorem fore ex cœlesti flamma Regius. caput pueri adhuc Ephebi Regij lambente, Dagobertus Rex præfensit, ab ipso Rege Dagoberto in Adoptatus filium cooptatus; Dein ab Ecclesia à Rege fit Colonienti, sub aun. 614. archifla-Præsul Comen constitutus, Sigeberto Austra-lonienfis. siæ Regi creato & Dagoberti Regis Mirai fasti filio præstitutus, vna cum Adagili-Belgici 21. lo palatij rectore curator. (*Aimoin. Febr.*

C

lib. 4. c. 26.) Ecclesiasticam valde auxit dignitatem. Delatos bonis au- Columba bus S. CVNIBERTO Episcopales honores cœlitus ostensum est; cum i- insidens S. psius beatissimi Præfulis in antiquissimæ Britannarum Virginum iuxta Cuniberto S. Vrsulæ tumulum basilica celebrantis capiti, columbæ instar sanctus infederit spiritus, & beatæ Archiducis Vrsulæ sacra liptana ostenderit: Reuelatio In cuius rei memoriam singulis maioribus vetustissimæ S. CVNIBERTI sepulchri hierothecæ eminentibus gemmis deaurata imposita est columba. S. Vrsulæ.

D

Primus est vt auguror, ex Coloniensibus Præfulibus, qui Ecclesiasti- co suo pedo ius gladij ex paterna sua hæreditate sibi competentis iunxe- Ius gladij rit, quod Beatus deinde Bruno Ducatus adiectione amplificauit. Du- dat Colo- dum etiam ante B Brunonis tempora ab ipsis Ecclesiasticis Antistibus, niensibus. Regum & Imperatorum palatia gubernabantur, vt eapropter palatij custodes & Capellarij nominarétur (Capellariatus autem olim nuncu- Quando patus, hodie videtur fermè idem esse quod Archicancellariatus, anti- Præsules quioribus sæculis ijdem apocryfarij appellabantur) idque à temporibus exaltati.

D 2

Constan-

Baronius an-
no 314.

* hist. S. En-
gelb. li. 2. c. 2.
pag. 131.

Fundatio
fratrum lu-
gentiu der
Schrei-
brüder.
* forte pondo.

Pœna gra-
uantium
Ecclesias.

Castitas S.
Cuniberti.

Hierothe-
ca S. Cuni-
berti.

Constantini Flauij Augusti, qui primus Episcopus ad supremum digni-
tatis gradum euectos, perpetuo suo edicto non Præsidi tantum, verum
& Præsecto Prætorio (cuius proxima à Cæsare dignitas erat) anteposuit;
Proconsulum quoque & magistratum fasces illorum clauibus submi-
sit. Ita quoque posterioribus temporibus potestate sæculari eminuit, qui
Caroli Magni rexit aulam, Hildeboldus Archiepiscopus Colonienſis,
vt olim Sanctus noster CUNIBERTVS, qui tripartitæ præfectus Galliæ
& primus sæcularibus Ecclesiam (maximè sponsam suam Colonienſem)
auxit honoribus, ac præsertim Susatienſis * oppidi dominatu, aliorum-
que ex Dagoberti munificentia paternaque hereditate prædiorum ac-
cessione. Erat S. CUNIBERTVS in auxilio emortuorum manibus feren-
do pienssimus, qua de causa perpetuis ditatum elemosynis hospitale
duodecim instituit fratrum, qui etiamnum Schreibrüder, id est lügen-
tes appellantur fratres, quibus illud est officij, vt Episcoporum cadaue-
ra donec humo mandarentur religiosis munirent vigilijs, feretro sex ta-
lentorum * candelam apponerent, Dominicis esurialibusque quadra-
genarijs diebus in defunctorum subsidium, diuinis in monasterio B. Pe-
tri interessent sacrificijs. Quæ cura Metropolitanò Capellatio ab ipso
CUNIBERTO est demandata. Idem B. CUNIBERTVS propensioſiorem suã
erga Ecclesias voluntatem aliquot post obitum sæculis voluit adhuc
contestata: Euergerus enim Archiepiscopus Colonienſis (de quo etiam
in vita B. Gereonis) cum sancti CUNIBERTI Basilicam quibusdam spoliaſ-
set prædijs, graui sub ann. Christi 999. multatus fuit supplicio; eiectis
enim ipse mox suis velut alter Arrius visceribus infœlicem animam ex-
halauit. Viuum Præsulem haud ignitis vnquam cupidinum arsisse faci-
bus, miraculo comprobatum existimant omnes, quod Sigewini Archi-
episcopi ætate, sacrae ipsius corporis exuuiæ ignem, quem iam corripue-
rant Metropolitana & ad gradus B. Mariæ Basilicæ, sola sua præsentia
quam celerrimè extinxerint, adeò libidinis exosa ignes, vt ne nominis
quidem ferrent similitudinem. Præfuit Episcopatu probabiliter ab
anno Domini 614. vsque ad annum 654. Ex vita apud Surium & ex archiuis.
Inscriptiones Hierothecæ ordine subiiciam.

Prima inscriptio preciosa hierotheca, qua corpus S. Cuniberti continetur in basili-
ca à S. Cumberto adificata, olim S. Clementis nunc S. Cuniberti nuncupata.

Pax vrbi patriæque salus prece stat Patris huius
Nec minor est Clemens diuino pneumate pollens.

Alia eiusdem hierothecæ inscriptio.

Petrus Agrippinæ decus est & gloria Romæ

! Piu-

Plurima dona pio CVNIBERTO dat Dagobertus.

Cælatura in calice S. CVNIBERTI.

A

Hunc CVNIBERTVS Episcopus calicem Christi sanguine copfi.

In pede calicis haud recentiori sculptura incisum.

Hinc redit lætus febri vel ardoribus correptus.

Ex qua inscriptione patet acutis febris correptos, fuisse sanitati suæ restitutos, si ex ipso biberint poculo.

B

V. Lapis

Sardonix.

Primus Pontificum est princeps Agilolphus, & Archon,
Iustitiæ vindex, pro pietate cadit.

ex V Vilh. Salsm.

*Claruit sub
Pipino Duce
Australiorum
occisus ann.
748. 8. Idus
Iulij.*

C

E B. Agilolpho tribuuntur insignia Malmundarij.

S. Agilol-

S. AGIOLPHVS qui Pipini & Caroli Martelli Franciam administrantium ætate floruit, ex nobili profeminatus fuit stirpe, angelicos Angelini Malmundariensis Abbatis Malmundares & pietatem, quam à teneris imbiberat vnguiculis, Religioforum etiam magister creatus atque archimandrita retinuit constantissimeq; seruauit; Colonienfium dein Antistes, & primus autoritate & literis Zachariæ Pontificis Archiepiscopus designatus circa ann. 745.

Suo sedulus inuigilauit gregi, & lacteos illi pietatis rinulos instillauit.

I. Archiepiscopus Colonienfis.

D 3

Vnde

D

Vnde Anno Christi 714. præfulatus sui primo aut ad summum secundo;
 Collega S. à Plectrude illustri Lotharingiæ siue Aufrasiarum Duce, Colonia cõ- A
 Swiberti. morante, ipse S. Præsul cum B. Swiberto & altero ipsius Swiberti disci-
 NB. editio pulo Theoderico, relicto altero ad ipsius Plectrudis efflagitatum Colo-
 Marcellini P. niæ discipulo Willeico Euágelico sacerdote, missus ad Pipinum Heri-
 Cincinnium tallum, Maiorem domus Franciæ, qui Ioppiliæ haud procul Leodio, le-
 variat dicēdo thali detentus morbo, vehementer animo discruciabatur ob necē Lam-
 nunc Agilol- bertii Tungrorū Episcopi; quē ante annos sedecim internecioni dederat,
 phum nunc quod ipsum ab illegitimo cū Alpaide matrimonio, ex quo Carolus pro-
 Annonē ab- dijt Martellus, conatus fuisset reuocare. Legationis vero suæ munera vt B
 legatum. expleret Sanctus Præsul, iuitio Pipinū ad morbi excitauit tunc erantiā, at-
 Prudentia que sapientissimū diuini numinis consiliū in dirigendis hominū animis
 S. Agilol- proposuit, quo aduersitate pressos ad se retrahere soleat: inde de illegiti-
 phi in re- mo ipsum monere cœpit matrimonio: verum ab indignabundo repulsā
 ducendis passus, nihil eorū effecit, propter quæ maximè à Plectrude fuerat aman-
 animabus datus; missus enim erat, vt Pipinus parens non præteritis aut exhæreda-
 *Childeberti tis suis legitimis filijs Drogone Cāpaniæ Duce, Grimoaldo Maiore do-
 mus Childerici* Regis Franciæ, Carolum Martellū illegitimū hæredem
 institueret, in magnum posteritatis suæ legitimæ incommodum, animæ C
 suæ detrimentum, ac multorum Primatum scandalum & offensionem.
 Quibus cognitis Alpais Præfulem cum suis abire iussit, suumq; curauit
 à Pipino scribi hæredem filium. Re igitur infecta SS. Swibertus & AGI-
 LOPHVS Colonia reuersi, perturbatum Plectrudis omni, qua potuerūt
 ratione, animum tranquillarunt. Ac Pipinus ipso eodem anno obiit.

Frisonum [Hæc Marcellinus in vita S. Swiberti. Baronius ad annum 714.]
 Apostolus. In Frisonū quoque, vt quibus bene vellet, S. AGILOLPHVS incūbebat
 salutē. Nec Carolo Martello aut sua deerat pietate, aut suo ipsū iuuandi
 Cõsiliarius studio, cõsilia ipsi Diæceres ac cõsiliarius Regius quā saluberrima sug-
 & Diæce- gerebat, idq; tā cõstanter, vt vitā & sanguinē maluerit profundere, quam
 tes Regius. in cõsilijs fidē fallere. Re igitur publicæ consilio qui decreuerat adesse, D
 mox à Christianarū virtutum osoribus ereptus, in pago Amblaniēsi sub
 Martyriza- ann. 748. (quo adhuc literas à Põtifce Maximo Zacharia circa Maium datas acce-
 tus. perat) crudeli patricidarū ferro fuit trāsadactus. Locum Martyrij perpet-
 Miracula. tuus viror, & cęlestia lumina clarum fecerunt. Dixi anno 748. superstitē
 adhuc Præfulē. Nā ita inscripsit suas Zacharias Põtifex literas: *Dilectissimis*
 Quando *Nobis Reginfrido Rothomagensi Episcopo, Deodato Bellouacēsi Episcopo, David Spirēsi*
 obierit. *Episcopo, Eliseo Nouiomensi Episcopo, Burchardo VVirceburgensi Episcopo, Genebaudo*
 Laudu-

Laudunēsi Episcopo, AGILOLPHO COLONIENSI EPISCOPO, Ramberto Ambia-
 nensi Episcopo, Aetherio Tharuacensi Episcopo, Treuuarto Cameracensi Episcopo, Fole-
 rico Tungrēsi Episc. Romano Meldensi Episc. Ottoni Strasburgēsi Episc. & ceteris an. ā-
 tissimis Coepiscopis, presbyteris etiā Diaconibus &c. Vide Baron ad ann. 748. n. 13.

Historiā vitæ S. AGILOLPHI S. Bruno Archiepiscopus posteritati reli-
 quit sacra ipsius lipsana S. Anno Archiepiscopus Coloniensibus data, Requiescit
 in suam ad gradus Marianos basilicam transportauit, vt habent Breuiar-
 ium Coloniensē, vita apud Surium, & mscr.

Sanctum AGILOLPHVM primum ex communi traditione astruxi Co-
 loniensem Archiepiscopum, ante quem quidam ex amicis meis plures Discepta-
 superioribus sæculis antecessisse Archiepiscopos, non leuibus ductus tio de ini-
 argumētorum rationibus, existimat, quas ab altero amicorum meo- tio digni-
 rum discussas hic placet subijcere. tatis Archi-

Archiepiscopus designatus creditur S. Agilolphus circa an. Christi 745. idq; videtur episcopalis
 tradere Baron. ad eund. an. n. 45. Nā ibi inter reliqua ista statuit Zacharias Ponti- apud
 fex in literis suis ad S. Bonifacium datis prid. Non. Iun. imperante Augusto Constanti- Vbios.
 no anno 27. Imperij eius Indict. 14. De ciuitate autem illa, inquit, quæ nuper

Agrippina vocabatur, nunc verò Colonia, iuxta petitionem Franco-
 rum, per nostræ authoritatis præceptum, nomini tuo Metropolitim con-
 firmauimus, & tuæ sanctitati direximus eiusdem Metropolitanæ Eccle-
 siæ stabilitatem &c. Quæ licet ita se habeant, placet tamen non nemini inter do-
 ctos haud vulgari compluribus iam ante S. AGILOLPHVM sæculis Coloniensium E-
 piscopos fuisse Metropolitanos. Idq; primo ex docto Beati Rhenani vt ipse appellat dis-
 cursu, quem amicorum meorum alter ineruditum, ac manifestam inuoluere hæresin
 ostendit, eo quod velit initio partitionem Imperij ab Augusto institutam, ab Adriano
 Imperat. renouatam, à Constantino demum Imp. nonnihil fuisse immutatam ita, vt
 BELGICÆ DIOECESSES SACRÆ EADEM CVM PROFANIS ESSENT & C.

Quæ certe nemo Catholicorum admittet. Nam sicut sacra & prophana munerā, ipso-
 rum A catholicorum confessione, sunt omnino distincta; ita & iurisdictione & pote-
 stare ista distinguuntur, nec sunt villo modo eadem. Quod omnis rationum Theologica-
 rum momentis ex solo ostendi potest lumine naturali, cui nemo facile erit repugnaturus.
 Nam fatentur omnes ipsimet etiam A catholici, ex l. fin. in fin. ff. de offic. eius,
 cui mand. est iurisd. &c. .... Aliquo alicui concessio, ea etiam concedi & concedenda
 esse sine quibus commode illud exerceri nequeat, ne concessio sit irrita. aut inanis, seu, vt
 vulgus loquitur, elusoria cum omnis concessio debeat aliquid operari Ecclesiasticis verò,
 Deus O. M. distincta à secularium muneribus concessit munerā, quæ sine potestate a-
 liqua & iurisdictione commode exerceri nequeunt, cum refractarij sæpe sint coer-
 cendi

cendi &c. Quare Ecclesiasticis distinctam aliquam potestatem diuinum numen concesserit necesse est. Vnde patet, quid de Beati Rhenani discursu sit sentiendum. Ferendus, si tradidisset Ecclesiastica iunctam fuisse à Constantino M. sacularem. Sed videamus auctoris contra sententis argumenta, quorum postrema haud sunt contemnenda, vt ex discursu patebit.

Primum est, Ecclesiastica dignitatis splendor accommodauit se ad secularis maiestatem, vt licet ex B. Clementis, & Anacleti Pontificum Epistolis colligere, quibus significatur, quod Ecclesia in illustrium sedium assignatione rationem aliquam prisci habuerit splendoris ac potentiae; illudq; facile colligere poterit, quisquis priscos Episcopatum, non tantum Belgicorum, sed etiam omnium omnino limites cum Romanarum Prouinciarum terminis comparauerit. Duas autem precipuas in inferiore Germania easq; frequentes, ac celebres constitutas aduertet à Constantino Magno vrbes, alteram Agrippinam, METROPOLIM, alteram Tungros, quibus praesidentes Episcopi, si ad illarum constitutionem se accommodarint, earum Episcopus alter colligetur fuisse Metropolitanus, alter vnus ex primarijs. Verum huic concedo quidem, Coloniam fuisse Metropolim, à Constantino constitutam, vt expressè docet Baron ad ann. Christi 348. n. 5. ex S. Athanasij Epistola 2. pro Sardienfi Synodo conscripta, & libellus, qui inscribitur Notitia Imperij, scriptus circa annum Domini 411. sub Henrico Imperatore, non antem Augusto, (vt vult Iosephus Scaliger) vbi Agrippina vocatur Metropolis Germania secunda. Fateor quoque ex tam famoso vrbis nomine, Episcopis ingentem dignitatis suae splendorem accessisse; nego tamen ex ea decus Metropolitanicum Episcopis accreuisse. Nam licet aliqua vrbs Metropolis designetur Imperij secularis, non ideo tamen eadem Metropolis est altiarum Ecclesiarum. Idq; manifeste ostenditur ex iam citata Epistola Sancti Athanasij apud Baron. d. l. qua secundo loco vtitur contra sentiens, quae ita habet, Missis enim à S. Concilio in Legationem Episcopis, Vincentio Capuae, quae METROPOLIS est Campaniae, & Euphrate Agrippinae, quae est Metropolis superioris Galliae, vt pro synodi decretis Imperator Constantius Episcopos quos ipse eiecerat, in suas aedes reuerti pateretur &c. Nam Capua licet Metropolis esset Campaniae, anno 348. non tamen id etatis Metropolitanum habuit Episcopum seu Archiepiscopum, sed tantum Episcopum, cum demum circa annum 966. Capua coeperit Archiepiscopatus, vt auctor est Sigon lib. 7. de Regno Italiae, ait enim; Ioannes (Pontifex) egressus Capuam ad Pandulphum Principem adiit. Pandulphus non solum Pontificem liberaliter habuit, sed studio etiam eius impulsus, Ioannem fratrem, vt Rosfredum seuientem occideret, incitauit, quo facto, Romani maximo, quo nitebantur praesidio spoliati, post decem menses Pontificem Romam ex Campania reuocarunt, ac magno studio in sede sua re-

reposerunt. Pontifex ut gratiam Principibus Capuanis referret, ARCHIEPISCOPATVM APVD EOS INSTITVIT & Ioannem, ipsum Rofredi percussorem, antistitem consecrauit. Quibus rebus permotus Otto, ut importunam Lombardorum, Romanorumque audaciam, insigni aliquo edito seueritatis exemplo in posteram coereret, ac simul tranquillatis tandem Italiae rebus, salutaribus regnum legibus confirmaret, conuentu WORMATIAE in assumptione B.M. Virginis habito, in Italiam iter intendit; Lombardiam verò cum attigisset, causa seditionum cognita, Sigulphum * & eiusdem furoris socios Comites condemnauit, * fortè Pæcorumque alios in Franciam, alios in Saxoniam relegauit &c. Sicut igitur dulphum.

B. Capua Metropolis an. 348. habuit quidem Dominum seculare tanquam Metropolitanum, reliquis ciuitatibus inferioribus imperantem, nec tamen habuit Episcopum Metropolitanum; ita licet Colonia vocetur Metropolis aliarum ciuitatum, non tamen etiam Metropolis fuit aliarum Ecclesiarum. Atque ita intelligo P. Bucherium, quando ait, Colonia sub Constantino Metropolitanam videtur sortita, nim. in secularibus, non Ecclesiasticis.

Deinde nihil concludit, quod subiicit author, nim. ex duabus ciuitatibus Colonienfi & Treuirensi, fidei semen in reliquos Belgas sparsum fuisse. Nam quis ideo Corbeiam Saxonia Monasterium ad Visurgim, statuerit Archiepiscopi sedem, quod illinc Aquilonaribus semen diuini verbi fuerit allatum? Quinetiam author suam refutat sententiam, dum inter precipuas Constantini vrbes, ex quibus fuit reliquis in dictum, collocat Tungros. Nam his nunquam praesedere Archiepiscopi: Tota igitur, quam infert author, ex iam allatis euertitur collectio. Erat autem haec. Sicut igitur Treuiris suum primum Archiepiscopum S. Agritium, & Tungrensis ciuitas S. Seruatium; ita Treuironum Augusta eodem tempore à Constantino Imperatore, sub quo exactior diocesum partitio instituta est, plurimum illic residente, Maternam secundum, Colonia primum accepit Archiepiscopum.

Alterum authoris argumentum desumitur ex Anselmo, qui vixit tempore S. Annonis Archiepiscopi Colonienfis. Scripsit enim de S. Theodardo libellum rogatu Idæ Abbatissa S. Caeciliae Colon. ad S. Annonem Archiepiscopum Coloniensem, ut videre licet apud Chapiauell. tom. 1. Episcoporum Leodiensium. Ita autem inquit author 2.2. B. Igitur Theodardus sub beato Remacle Ecclesiasticis disciplinis informatus magistro, Pontificatus honorem arctioris vitae desiderio, sponte declinanti, ei in sede Traiectensi successit, & à S. Cuniberto Archiepiscopo, in Episcopum consecratus, praesedit Ecclesiae Tungrensi vicefimus octauus. Hic primo S. Cunibertus, qui vixit anno 614. multo ante S. AGILOLPHVM appellatur Archiepiscopus, deinde consecrauit S. Theodardum Episcopum Tungrensem, quem non ut Episcopus, nisi delegata potestate, & interueniente dispensatione, de qua sane non constat, creare potuisset.

E Ve-

Verum a l primum respondeo, ab eo authore S. Cunibertum appellari Archiepiscopum, non quia eo tempore vere fuerit Archiepiscopus Coloniensis, cum id nemo istius aui & posteriorum proxim? scriptor approbet. Vocat enim eum Regino ad ann. 612. Episcopum tantum, eumque (Sigebertum) inquit, Cuniberto Episcopo Coloniensis Ecclesie, & Pipino Duci commendat Dagobertus. Idem confirmat ipse Sancti Cuniberti calix, cuius hæc est inscriptio in pede. Hunc Cunibertus Episcopus calicem Christi sanguine copli: Ita quoque respondendum erit, quando Marcellinus in vita Sancti Svviberti Aldevvinum, Annonem I. Agilolphum, alijq; Scriptores S. Seuerinum, Euergisium, Cunibertum, promiscue nuncupant Archiepiscopos. Nam Fortunatus antiquissimus author (cuius meminit S. Gregor. Turon.) appellat S. Seuerinum tantum Episcopum, in S. Seuerini vita apud Suriū B. 23. Octob. Deinde in scr. Codices apud eundem Sur. 24. Octob. vocant S. Euergisium Episcopum duntaxat. Ita & Pontifex Zacharias in literis suis de anno 745. imo de ann 748. appellat Agilolphum tantum Episcopum. &c. Alterum verò, quod asseritur de Episcopi consecratione argumentum, retorquere possum. Nam non constat à S. Cuniberto potestate ordinaria sanctum Theodardum sacerdotio inauguratum, ergo potestate sibi delegata, maximè cum virum sanctum, legitime credamus egisse. Quod verò non ordinaria illi competierit facultas, inde facile ostendo, quod non fuit, vt iam ostendam, Archiepiscopus. Hic enim, vt traditur c. Archiepiscopus dist. 66. debet consecrari ab omnibus suffraganeis suis provincialibus, quod si secus fiat, consecratio est C. irrita, nimirum quod ad executionem officij, vt bene ibidem notat glo. ex cap. sicut semel. dist. 68. Statuitur quoque in cap. quia per dist. 64. vt Episcopi consecrentur à Metropolitano suo secundum iura, & ipse ab Episcopis Provincialibus suis, c. de persona. c. si quis. dist. 65. c. Episcopi c. illud generaliter. dist. 64. Quin imò Episcopus, inferiori etiam ordine, sibi non subiectum, sine ipsius ordinarij licentia prohibetur inaugurare. Gratian. dist. 70. & 71. c. illud quoque. dist. 71. At S. Cunibertus non à suffraganeis Coloniensibus, qui nulli numerabantur, sed ab Archiepiscopo Treuirensi (qui id atatis fuit vt opinor S. Subaudus, antecessor S. Seuerini, de quo paulò post) fuit sacris ordinibus inauguratus, vt habent antiqua S. Cuniberti vita exemplaria apud Suriū, 12. Nouemb. Treuirensis autem non erat vnus ex provincialibus Episcopis ipsius Coloniensis. Vnde ipsemet Coloniensis Treuirensi Archiepiscopo fuerit subiectus, necessum erat; vel certè maiore hic opus dispensatione, qua nulla ostendi aut exhiberi potest. Quare S. Cunibertus Theodardum quando consecrauit Episcopum, id delegata peregerit potestate, statuendum erit, vt legitime perhibeatur egisse.

Tertium contra sentientis argumentum est, SS. Seuerinus & Euergisius iure Metropolitico (quo Episcopus sibi subditos visitandi potestatem ordinariam habent) visita- uerunt Ecclesiam Tungrensem. Cui respondeo, de S. Seuerino quidem hæc in ipsius legi-

vita.

vita apud Sur. 73. Octob. Corroborata igitur, & bene stabilita Dei gratia
A Colonienſi Eccleſia, Sanctus vir Seuerinus, in Dei opere indefeſſus, per
 viſionem monetur, vt Burdegalenſe oppidum & partes Aquitaniæ, vn-
 de etiam claram traxiſſe fertur originem, cœleſtis lucri cauſa viſitare nō
 dubitaret. Quod ſtatim cognita Dei voluntate, licet iam ſenili grauare-
 tur ætate, perficere aggreſſus eſt. Interea dum iter ageret, reuelatum eſt
 à Domino, Beato Amando eiufdem ciuitatis Præſuli, Seuerinum magni-
 ficæ ſanctitatis Episcopum viſitatum Aquitanicos ciues aduenire, & ſe
 ei cum Cleri populique cœribus obuiare debere. Cui diuina paruit B. A-
 mandus monitioni, vt pluribus in vita S. Seuerini incultatur. Verum deprehendo ex
B Catalogo Episcoporum Treuirenſiū, & commentarijs Auguſta Treuirorum part. 9 iſta
 erroneè Treuirenſi Archidiaconi S. Seuerino aſcribi, quæ ſunt Seuerini Colon.
 duobus ſeculis altero prioris; Nā inquit. Seuerinus, qui diuino monitu
 relicta, Treuiri Burdegalam profectus Euangelij prædicandi gratia, ſedē
 ibi Episcopale Amādo illi vltro cedente nactus, & vita functus eſt. Hac illi.
 At hic fuit Colonienſis, vt ex vita ipſius iā vidimus. Vnde. ſi reliquit ſedē ſuā, debet id fe-
 ciſſe ex auctoritate Apoſtolica, ſine qua nemo transire poteſt ad aliā ſedē Episcopale c.
 mutationes. c. c. ias. c. oēs c. Episc. & ſeqq. 8. q. 1. Denique quis ex hac S. Seue-
 rini viſitatione colliget, Burdegalenſē Colonienſi Eccleſ. olim fuiſſe ſuffraganeā. Fateor
C quidem Archiepiscoporum eſſe viſitare ſuffraganeas prouincias, ex c. perpetuo. 5. de
 cenſibus. ex actionib. & procurationib. in 6. Astamen viſitatio illa alijs com-
 mendari poteſt, ita cum non vacat Archiepiscopo per ſe viſitare, liberum eſt illi, id mu-
 neris alteri committere. glo. in c. Romana. r. de cenſib. in 6. per c. inter cæte-
 ra, de off. ord. Ita & B. Euergisum ex mandato Pontificis aut Archiepiscopi vel a-
 lius rogatu, Tungrenſem viſitaſſe Eccleſiam exiſtimo. Sic enim videtur accipiendus lo-
 cus apud Sur. ad 24. Oct. in vita S. Euergisli, qui ita habet: Deinde paſtora-
 li eum perurgente cura & ſolicitudine, fidei feruore inflammatus, ad
 Tungros profectus eſt, idololatriæ ſordes eliminaturus. Vbi eo perue-
 nit, cū multa auctoritate ſacras habebat cōciones, errātes reducebat in
D viam, malos hortabatur, vt cito reſipiſcerent, bonos, vt ſtuderent effici
 meliores. Verū re accurratius examinata Tungrenſis Eccleſia id tēpeſtatis deſtinue-
 batur Episcopis & ſacerdotibus, ob perſecutionem Hunnorum & Attilæ; vti prædi-
 xerat illis S. Seruatius, indigebat igitur aliquo Episcopo, qui ſubinde illam viſitaret
 cum autem nullus præſeſt illi Eccleſiæ Episcopus, & Sanctus Euergisus illi eſſent
 vicinus, viduam conatus eſt Eccleſiam erigere. Vide diſput. hiſtor. Chapiavil.
 tom. 1. c. 5. idque ex canone in c. poſtquam 16. q. 1. vbi tempore hoſtilis impe-
 tus vicinis Episcopis commendatur Eccleſiæ cura. Ideoq; bene vrgebat eum paſtoralis
 cura,

cura, ut iam ex vita ipsius vidimus. At quis hoc casu, viduae Ecclesie visitatorem statuet Archiepiscopum? Deinde si ex his visitationibus concludere aliquis velit, S. Seuerinum, & S. Euergislum fuisse Colonienses Archiepiscopos, haud dubie idem affirmabit in eadem sede successores, fore etiam Archiepiscopos, eo quod qui succedit in locum, succedat etiam in ius. c. Is qui in alterius de Reg. lur. in 6. At inter illos successores posteros est, S. Cunibertus, cum vixerit hic an. 615. Euergisus vero an. 400. & S. Seuerinus an. 350. Nec tamen S. Cunibertus Archipresul fuit Ecclesie Coloniensis. Quomodo igitur id poterit de S. Seuerino, & Euergislo affirmari? Quare omnino concludendum est, S. Seuerinum, & S. Euergislum non fuisse Archiepiscopos, sed Episcopos, ut paulo ante diximus.

Idem suadet ipsa eorum visitatio à Surio allata, quae non fuit Archiepiscopi; Nam hic visitaturus Prouinciam, prius debet plene visitare capitulum suae Ecclesiae, ciuitatem & dioecesim propriam, intendetque Ecclesias cum maioribus tum minoribus, Ecclesias, clericis, ac populo; & si singulos non est integrum accedere, saltem conuocabit Clericos & Laicos ex pluribus locis in vnum, ut eos visitet; deinde visitata sua dioecesi, visitabit vel totam vel partem prouinciae. At quomodo? subiicit ibidem; visitando inquiring, dioeceses, ciuitates, suffraganeos, eorum subditos, capitula Cathedralium, & aliarum Ecclesiarum monasteria, Ecclesias, alia loca pia, religiosa, clericos, populos &c. Et paulo post; visitator proponet verbum Dei, quaerit de vita & conuersatione ministrantium in Ecclesiis & alijs locis deputatis diuino seruitio & de ceteris spectantibus ad officium ipsum, absque coactione & exactione iuramenti, intendens ipsorum emendationem per salubria monita siue leuia siue aspera, ac prudenter c. Romanae de censib. in 6. Atqui haec omnia in S. Euergisli visitatione ostendi nequeunt, ac proinde neque ex illa visitatione argui potest Archiepiscopatus. NB. I. ex prioribus facile soluitur prima authoris in primo argumento propositio; si eam forte pluribus vrgere vellet, nimirum accommodasse

Catal. Sact. se Ecclesia vrbibus non omnimode, seu non accessisse ad rationem vrbium omnimodam, German. sed aliquam tantum, ita ut non, quandoocunque vrbs aliqua designatur reliquarum Molan. SS. Metropolis, etiam eius vrbis Ecclesia constitueretur simul Metropolitana reliquarum Belg. 6. Febr. Ecclesiarum prout supra ostendit, sed sicut vrbi ex Metropoli nouus aliquis splendor accedit, sic Ecclesiae vrbis, seu Episcopatus nouus honoris splendor, noua celebritas affulgeret. Episc. Argēt. N. 2. Dixi, supra erronee Treuirensi tribui, quae sunt S. Seuerini Coloniensis. Nā S. Amā. circa an. 965. Burdegalesis non vixit seculo sexto, sed 3. cum S. Seuerino Colon. Qui vero S. Amandus viuente. vixit cum S. Seuerino Treuirensi Archiepiscopo, seculo 6. fuit nouē annis Traiectensium Episcopus, & Gandauū Christo peperit. Sur 1. Octo. in vit. S. Bauonis c. 4. 5. 6. 7. 8. Hicq. * Sereno. patre Serano & matre Ancaria ex Aquitania natus, deinde Argentinesis Ecclesiae a rege * Amantia. Dagoberto, cuius filium Sigebertum in castro Eisenburg sacris vndis abluerat, praefectus, fuit * Chilperico reuerti sed illi populo cedens, Tungros redux Monasterium in Pabula ad Elnonē fluium, tertio lapide à Tornaco situm atque se Dagoberto, * sudatum an. 640. tandem ingressus, febris fuit

extin-

A extinctus, anno 660. Fuit & alius S. Amandus VVormatiensis Episcopus, qui quoto Olim Elnon-
 seculo vixerit, incertū. Catalogus Episcoporum refert à S. Seruatio Tungrenū Episcopo Ro-
 nensis, nunc
 in Sanctis Germania refertur S. Amādus Dagoberti Galliarū regis munificentia fuisse Abbatia Be-
 expertus. Vnde nō. seculo 3. sed 6. florisset. Vel certē duo VVormatienses Episcopi sibi nediētiorū.
 cognomines sunt statuēdi. Hac idē accuratē notauī, quia vidi non tantū commētarios Mir.
 Treuirenses in ijs errasse, sed etiā graues scriptores, qui oēs illos confundunt S. Amandos.

Refutatis igitur contrā sententiarum argumentis, communem omnium ex episto-
 la S. Bonifacii ad Zachariam Papam (quæ habetur in tom. 3. conciliorum ab eximio
B Domino Seuerino Binio, moderno Vicario Archiepiscopali, hic Colonia editorum inter
 Zacharia 1. epistolas) confirmo sententiam, vbi inter cetera S. Archiepiscopus scribit.
 Notum similiter sit paternitati vestræ, quod Carolomannus Dux Fran-
 corum me accersitum ad se, rogauit in parte regni Francorum, quæ in sua
 est potestate, synodum incipere congregare, & promisit de Ecclesiastica
 religione, quæ iam longo tempore, id est, non minus quam per sexaginta
 vel septuaginta annos calcata & dissipata fuit, aliquid corrigere & e-
 mendare velle. Quapropter si hoc (Deo inspirante) veraciter implere
 voluit, consilium & præceptum sanctæ vestræ auctoritatis, id est, Apo-
 stolicæ sedis habere & sapere debeo. Franci enim (vt seniores dicunt)
C plusquam per tempus octoginta annorum synodum non fecerunt, nec
 ARCHIEPISCOPVM HABERVNT, nec Ecclesiæ Canonica iura alicubi funda-
 bant vel renouabant. Modo autem maxima ex parte per ciuitates Episco-
 pales sedes traditæ sunt Laicis ad possidendum, vel adulteratis Clericis,
 scortatoribus, & publicanis sæculariter ad perfruendum. Quæ à sancto Ar-
 chipræsule scripta, quin vera fuerint, nulli licet dubitare; nisi Sanctum Germania A-
 postolum falsitatis macula velut aspergere. At si Colonienses Franci (ita eos appello ex
 epistola Zacharia supra allata, atque ex numeratione miraculorum S. Svviberti à S.
 Ludgero conscriptorum, quod Pipinus Francus ibidem Agrippinensis nuncupatur Prin-
 cept) S. Bonifacio vicini Archiepiscopum habuissent Quomodo verè scripsisset S. Boni-
D facius quod intra octoginta annos Archiepiscopum non habuissent Franci? cum ipsius
 erate S. viuebat Agilolphus, etiam antequam à S. Bonifacio Archiepiscopus fuisset de-
 signatus, atque à Zacharia I Papa suam obtinuisset confirmationem. Relinquitur i-
 gitur ante S. Agilolphum in Ecclesia Colon. nullum fuisse Archiepiscopum. Quod verò
 ipse fuerit primus, videtur ostendi ex Zacharia literis supra allatis. Sed illi obstant li-
 tera Zacharia Pontificis ad Bonifacium Moguntium data circa ann. 751. pridie
 nonas Nouemb. imperante Domino nostro Augusto Constantino, anno trigesimo se-
 cundo imperij eius, indictione 5. quibus Metropolitana Moguntina, Coloniensis subijci-

† Trecaſ

tur Eccleſia. Ait enim; & idcirco auctoritate beati Petri fancimus, vt ſupra-
 dicta Eccleſia Moguntina perpetuis temporibus ſibi & ſucceſſoribus
 ſuis, in Metropolim ſit confirmata. Habens has ſub ſe ciuitates, id eſt,
 Tungris, Coloniam, Wormaciam, Spiratiam, & Trectis* & omnes
 Germaniæ gentes, quas ſua fraternitas, per ſuam prædicationem Chriſti
 lumen cognoscere fecit, &c. Vide Baron. ad illum ann. Deinde obſtat
 quod ſupra in literis Zachariæ ann. 748. Agilolphus poſt Episcopos, Spireſem, VVir-
 ceburgenſem &c. collocetur. quibus ſi Archiepiſcopus fuiſſet iam anno 745 crea-
 tus, eſſet præferendus. Accedit, quod in literis, de anno 745. Metropolitana Eccle-
 ſia Coloniens. non Agilolpho, ſed Sancto committatur Bonifacio. Habet enim; nomi-
 ni tuo (Bonifaci) Metropolim Coloniam confirmauimus. Vnde San-
 ctus Bonifacius initio Colonia videtur conſtitutus Metropolitanus, deinde tamen, mu-
 tata Pontificis Zachariæ voluntate, anno 751. Moguntia deſignatus. Reſponderi
 ſolet ad primum, illo Zachariæ priuilegio ampliffimam Sancto Bonifacio in quoſ-
 vis alios Episcopos & Archiepiſcopos factam eſſe poteſtatem, qua ordinariam Archie-
 piſcopi ſuperaret & excederet facultatem, vt etiamnum in Legato Pontificis per v-
 niuerſam noſtram Germaniam videmus. Quæ reſponſio poteſt confirmari ex c.
 de perſona diſt 65. vbi videntur vnus etiam prouincie admitti plures Archie-
 piſcopi, ſibi ſubordinati. Nam traditur ibi, ſi in prouincia adſit PRIMVS AR-
 CHIEPIſCOPVS, non conſecret Episcopus ſine conſenſu Primatis. Ad 2. Reſpon-
 detur, ſape in recensendis Archiepiſcopis & Episcopis non ſeruari ordinem dignita-
 tis, ſed prouincia, atque Episcopos etiam ante alios Archiepiſcopos, ſuis ſubijci Archi-
 episcopis prouincialibus, vt videbis in alijs Episcopis noſtris notatum. Ad 3. quoque
 Reſpondetur, nomini Bonifacij quidem delatam Eccleſiam Metropolitanam, non ita,
 vt ipſe illius Coloniens ſit Metropolitanus, ſed vt ex ipſius directione conſtituatur
 Archiepiſcopus Vbiorum. Se autem ipſum conſtituere, per iura & Canones ipſi non
 licebat. Quare alium ab illo præfici iubet Pontifex, idque verba Pontificis expreſſe ſu-
 tis declarant. Sed hæc notaſſe ſufficiat.

Claruit Ca-
 rolo Martel-
 lo Auſtraſie
 Duce & Rege
 Pipino anno
 Chriſti 754.

VI. Lapis

Sardius

HILDEGARI vittas rubefecit purpura ſacri
 Sanguinis, Hilberti nomen habebat idem.

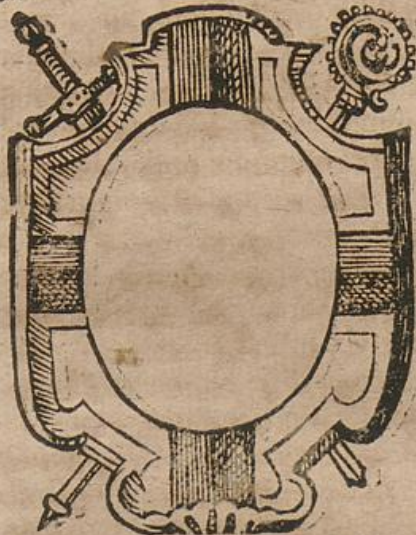
ex V Vilh Salsm.
 Tempe-

B. Hilde-
garius ele-
uauit S.
Svibertū
vti Legatus
Apostolic⁹

A.

B.

C.

TEMPESTATE Pipini (qui maior erat
domus Franciæ, Dux Agrippi-
nensis, Austriæ, Turingiæ & Burgun-
diæ Prouinciæ totiusque Lotharin-
giæ, postea Francorum Rex, filius Ca-
toli Martelli Principis) B. HILDEGA-
RVS S. Agilolphi, intercedente me-
dio Rangefrido Archiepiscopo, suc-
cessor, Coloniensibus præfectus fuit
Archipræsul. *vita S. Sviberti cap. 32.*
Religiosus Beatarum mentium ob-
seruator, summo cum honore (quo-
iam B. ENGELBERTVM vidimus à
Principibus viris dignatum) Step-
hani Pontificis iussu & autoritate, S.
Sviberti exuias antequam in bello
Saxonico ad visurgim occumberet,
solemniter eleuatas recondidit. Nam
anno 755. S. Stephanus II. Romanus
Pontifex ob crudelem Haistulphi
Longobardorum Regis incurfionem

Italia pulsus, ad Pipinum Martelli Filium, acerrimum fidei Catholicæ,
propugnatores confugit, à quo Regicè exceptus, mensè dum accum-
beret, miras S. Sviberti res supra naturæ facultatem gestas audiuit; ro-
gatusque fuit, vt ipsum Svibertum in album referret Sanctorum. Cui
Pontifex ex itinere lassus, maleque nonnihil ad Sanctum Dionysium
sentiens, vt gratificaretur, vices suas Venerabilibus Patribus, & Pontifi-
cibus, S. Hildolpho Treuitorum, Bonifacio Moguntinorum Archiepi-
scopis, Fulchario Leodiensi Episcopo, & præcipuè HILDEGARO NO-
STRO COLONIENSI ARCHIEPISCOPO commendauit, vt examinata
diligenter Sviberti vita, moribus, gestisque stupendis, ipsum Sancto-
rum numero accenserent. Parituros Pontifici Maximo Præsules, & noui
Saxonum incurfus, & Italica Pipini Regis expeditio contra Haistul-
phum Ecclesiæ Romanæ perturbatores suscepta aliquamdiu retarda-
uit; à cuius euentu omnia metiebantur. Atque ita solemnis illius decla-
rationis dies nonnihil fuit ampliatus. Priusquam tamen VENERABILIS

ET

ET DIVVS PATER HILDEGARVS COLONIENSIS ARCHIEPISCOPIVS
 in bellum Saxonicum iuxta visurgim fluuium proficisceretur, in quo
 PRO CHRISTI FIDE OCCVBVIT, SEV, vt ait S. Ludgerus, MARTYRI-
 ZATVS FVIT, Werdam cum suis clericis 5. Id. Iun. adijt, postera vt ipsum
 Svibertum luce eleuatum ex Pontificis Max. iussu in catalogum re-
 ferret Sanctorū; 14. igitur Id. Iun. à sacro solenniter decanato, cum suis
 Serenissimus presbyteris, clericis ac conuentus fratribus S. Sviberti accessit tumu-
 lum, è cuius visceribus erutum sacrum S. Sviberti pignus, astantem cū
 FERDI- vniuersa præsentium multitudinis Archipræsulem vbi aperiebatur sar-
 NANDVS cophagus, mirè grato odore recreauit. Ipse Archiepiscopus venerabun-
 Archiepisco- dè ex priori exemptum arca corpus pontificalibus induit vestimentis
 pus Colo &c. atque in altera pulcherrima inclusum capsula recondidit; statuitque Ar-
 pro suo pio chipræsul anniuersarium huius solemnitatis diem 4. Id. Iun. vt impo-
 zelo, non ita sterum piè religioseque obseruarent. Intererat huic solemnitati ciuis
 dudū per D. Colonienſis Robertus de vetere Monte appellatus, mutus & surdus,
 Ioannē Gele- qui dum in conspectu Præsulis omniumque circumstantium sancti ex-
 niū suum in osculabatur manum, & audiendi recepit facultatem, & loquendi Qua-
 spiritualibus re ingens omnium pectora animosque compleuit gaudium. Quin ex
 Vicariū de- pluribus consuebant locis complures, vt à peste, anginaque quam squi-
 nuo eleuauit. nantiam appellat S. Ludgerus à Græco στυαγγη, curarentur, à quibus o-
 mibus curatis de cætero nuncupatus fuit Patronus pestis squinantia.
 Ita S. Ludgerus in vita S. Sviberti, c. 5. Ab hoc S. Præsule Sviberto, non
 B. Sviber- modicum olim S. HILDAGARVS abstulerat beneficium. Nam cum Pi-
 tus apparet pinum perfidos persequentem Saxones armatus comitaretur; in comi-
 B. Hilda- tatu ex equo excussus, scapulam, brachiumque alterum, & capitis tem-
 garo & ipsū pus ad ripam collisit, vt semianimis in tentorium deferretur. Verum
 sanat. proxima insequenti nocte se illi in somnio exhibuit S. Svibertus, pro-
 * Insula S. mittens futurum, vt si ipsius visitaturus esset sepulchrum, sanitati resti-
 Sviberti o- tueretur. A somno excitatus S. Præsul Noster, illud vnicè agebat, vt in S.
 lim, nunc di- Sviberti insulam * deueheretur. Deuectus patrocinio S. Sviberti im-
 citur Insula plorato, desideratam recuperauit sanitatem. Idem alias militari in Sa-
 Casaris à xoniam expeditioni cum legatus adesset, eam sanguine suo pro fide
 Friderico Catholica purpurauit. De quo præclare S. Ludgerus ad Rixfridū Tra-
 Casare ab iectensem Episcopum (licet pro eo Baronius Marcellinum appellet)
 anno 1148. in vita S. Sviberti, VENERABILIS, inquit, ET DIVVS PATER HILDE-
 ex archiuo GARVS COLONIENSIS EPISCOPIVS IN BELLO SAXONICO APVD
 &c. WESERAM, OCCISVS, IMO MARTYRIZATVS PRO FIDE CHRISTI:

Hæc

(Hæc ille. De eodem ita loquuntur annales Pipini, Caroli Magni, & Ludouici ab authore eius ætatis conscripti ad ann. 753. Hoc anno Pipinus Rex cum exercitu magno Saxoniam ingressus est. & quamuis Saxones obstinatissime resistere, pulsati tamen cesserunt, & ipse vsque ad locum qui dicitur Rimi, qui est super fluium VViseram accessit; in qua expeditione Hildegarius Archiepiscopus interfectus est in monte, qui dicitur Viburg.) Hactenus illi. Attamen iam supra ex S. Ludgero retulimus S. HILDEGERO ad 755. vel ex æra Baronij n. 10. ad annum 754. demandatam fuisse à Stephano Papa inquisitionem, in vitam Sancti Sviberti, quæ aliquamdiu adhuc propter Regis Pipini expeditionem fuit dilata. Ideoque non anno 753. potuit esse defunctus, nisi ex alia ipsa ipsa æra tunc statueris obiisse. Næ dignissimus, qui & ipse honore elevationis afficeretur. Ut autem adeptam Martyrij adorem, gratia maiores nostri recolerent memoria, hoc illi in facello & atrio Augustæ Basilicæ Flauie Helenianæ, quam Sancti Gereonis appellamus, statuerunt Epitaphium, in molliori marmore incisum, quod vel ab imperito, vel à posteris non nihil videtur corruptum:

HILDIBERTVS MERITIS QVI FVLSIT EPISCO
PVS ALMIS ASSVMPTVS COELO HOC IACET S HILDE-
CIN TVMVLO. OBIIT ANNO INCARN. DOMINI: GARI.
DCCLXII. IIIIKL. IVL.

Quod ita corrigendum, ut vel legatur DCCLIII. IV. Kal. Iul. ut legit Cratepol. vel potius DCCLVII. &c. nam manus incisoris non nihil videtur vacillasse & forte sculpendo V. in X. mutasse, quod videtur ipsa forma docere non perfecte decussata, vel certe expressurus duo II. manu titubante aberrasse. C. vero minus, ociosi viatores videntur inter scripsisse. Hæc ideo moneo Lectore, ut quid authores veteres sensisse de fatali eius anno, quæ alij ex alia æra circa hæc ipsa definiunt tempora, ostendat.

D Nam ex sua æra Aimoinus B. HILDEBERTI, quem ipse HILDEGARIVM nominat, fatalem tradit annum Christi 753. cum ex alia B. Ludgeri in epistola sua ad Rixfridum Traiectensem observata, vixerit adhuc anno Christi 754. & 755. (ut colligere licet ex Sigonio lib. 3. de regno Italia) ubi illis annis Haistulphus Longobardorum Rex ab Imperatoris exercitu domabatur, post quem domitum adhuc supererat Beatus Archipræsul HILDEGERVS, ut iam vidimus, in Sancti Sviberti reliquiarum elevatione.

F

VII. La-

VII. Lapis

Chrysolitus.

Claruit sub
Carolo M. &
Ludovico Pio
obijt anno
818.

Carolus HILDBALDO Magnus dat Præfulis aras
Ludgero HILDBALDVS Westphalicumque gregem.

ex V Vilh, Salsmann. B.

Hildeboldo tribuuntur insignia Leo-
nia Turingici ex coniectura. vti in-
fra. C.

DE S. HILDEBALDI Colonienfis
Arhipræfulis, qui tēpore Caroli
Magni floruit, familia & genere ni-
hil certi possum astruere. Fratrem
habuit Helmbaldum, nobilem so-
rorem Irmgardem, de qua paulò
post ex vita S. Svibertii aliquid subij-
ciam, vtriusque fit mentio in Metro-
politana Colonienfis Bibliothecæ
vetustissimo codice sed vitiose de-
scripto, in quo contextitur Catalo-
gus librorum, qui (vt loquitur Codex)
anno Incarnationis Dominice DCCL
XXXIII. * V Venlone Episcopo Laudonen-
si, iubente, ad opus Domini Hildebal-
di Archiepiscopi & sacri palatij capellani de-
scripti sunt ex illis, quos Roma Apostolicus
Dominus Leo misit Carolo Imperatori. [Ad cuius libri calcē hec subijciuntur]
Dedit Episcopus sorori suæ librum sacramentorum, cum Lectionario Antiphonarium
vnum. Filio sororis suæ Psalterium vnum..... Accepit Helmbaldt frater Episcopi Le-
ctionar.

† in mscr. est
tertium C.
pro L.

* Iussus A

Dedit Episcopus sorori suæ librum sacramentorum, cum Lectionario Antiphonarium
vnum. Filio sororis suæ Psalterium vnum..... Accepit Helmbaldt frater Episcopi Le-
ctionar.

Antiphonarum unum Antiphonarum unum &c. Ex cuius fratris nomine existimat nonnemo S. Archipræsulis nostri familiam conijci posse. Nam gloriosissimi Imperatoris Caroli Magni tempestate à Nobilium virorum, Principum ac Comitum nominibus arces, vrbes, oppida suam sortiebantur appellationem. Ita enim ab Imado appellatur Immelshufen vt ostendi in Auctario vitæ S. ENGELBERTI pag. 363, à Brunone Brunsvicum à Theodone Theodonis villa &c. nuncupantur, quæ longum esset hic pluribus prosequi. Eadem ratione ab Helmbaldo seu Helmwaldo S. HILDEBALDI fratre, existimat appellari Helmwardeshufen, qui

B locus olim fuit Nobilium Thuringorum hæreditarius, vt constat ex mscr. vita S. Meinverci c. 21. & c. 91. Nam in priori capite asseritur Eckihardus comes in proprietatis * suæ fundo Monasterium, Helvwardeshufen nuncupatum construxisse, quod in honorem S. & indiuiduæ Trinitatis, sanctique Saluatoris & victoriosissimæ crucis & S. Mariæ semper Virginis, S. Petri Apostolorum Principis, & omnium Apostolorum Sanctorumque omnium Non. Iun. dedicauit S. Meinvercus. Deinde quod fuerit nobilibus illis Thuringis hæreditarius, ostendunt lites & controuersia propter eundem ab Eckihardi comitis hæredibus S. Meinverco motæ, quas Imperator, composuit, locum hæredibus ereptum

C regni dum subijcit potestati; *Meinverc. c. 42.* quin etiã lites posterioribus temporibus iterum suscitaret à Dithmaro Bernardi Ducis fratre; vxor etenim Eckihardi defuncti fuerat Suanhildis Bernardi Ducis filia. Sed sopita illa fuerit inter S. Meinvercum & Dithmarum, interuētū Sigefridi, qui fuit Dithmari auunculus, Hermāni de Westphal, Bēnonis, Amelungi, Comitū atq; cōplurium. *Meinverc. c. 91.* Ex his igitur cōstat Eckihardum ex hæreditario possedisse Helmvwardeshufen, adeoq; ipsum videri ex posteritate esse Helmvvaldi S. Hildebaldi fratris. Nec ratio Fabricij ostendit contrarium. Nam licet præfecturarum dignitas, vnde Duces, Marchiones appellabantur, non hæreditate deuoluebatur ad posteros, atamen ipsi, qui illis decorabantur honorum titulis, bona possidebant hæreditaria, vnde Comites appellabantur, licet à Principibus essent viris procreati. Eckihardus verò Comes, Thuringiæ fuit Marchio, vt testatur *Dithm. lib. 2.* qui S. Henrici in Imperio æmulus domum rediturus, Northheimium cum desistere cogitaret, ad Sigefridum Comitem, ab ipsius filijs, è quibus Henricum iussu Ottonis III. cædi loris procurarat, strui sibi insidias cognouit, quibus elapsus, ab insequentibus de nocte dormitans fuit oppressus, & cum è comitatu eius cæsis fidissimis ipse pugna-

re pergeret fortiter, à Sigefrido hasta collum fuit transfuerberatum, lapfantisque caput ceruicibus abscissum. Conditus ipse honorificè Ienæ A ad Salam. *Dub. lib. 4. & 5.* Nobilis igitur hic vir cum ex hæredibus Helmvvaldi posterioribus Helmvvardershufen hæreditario possederit, datur colligere, quantæ Helmvvaldus, quin & ipse S. Hildebaldus Helmvvaldi frater fuerit nobilitatis & profapiæ. Comites nimirum fuerunt in Thuringiæ finibus. Quæ modo his adnectere placuit, donec aliquando certiora habeamus.

NB. Quod Habuit vt dixi sororem S. HILDEBALDVS Irmgardem, mulierem vitæ ac morum probitate conspicuam, quæ nupta strenuo Bartholdo Domino Bertoldis cello de Grimbergen Sanctis habitanti, illisque in oris Caroli M. Præ Grimberga fecto, pepererat Gozelinum in Rheno suffocatum; postridieq; sub horam octauam à Lamberto Dufel Embricensi vnco extractum, atque ad Ducat Turin- S. Swiberti sepulchrum resuscitatum; vnde postea Suibertus nuncugia Marchio- patus abiecta torque argætea collum circumdante Sancti Swiberti monasterium ingressus, summa animi cum demissione Deo perpetuum fuit coniecturam famulatus, ipsique Monasterio expio in S. Swibertum affectu D Bartholdus certa donauit prædia perpetuo possidenda, vt testis est S. Ludgerus in enumeratione miraculorum S. Swiberti vitæ ipsius c. 10.

Hildebal- di humi- litas. Ex singulari animi deuotione omnē HILDEBALDVS sæculi fastū, luxūq; C aspernatus, ac vilioribus indutus vestibus in publicū nō nisi perrarò prodibat, domesticis contētus finibus. Quam alij auide captant vulgi aurā, studiosus ille declinabat, vt quanto ab hominū oculis ac mētibus remotior, illisq; abiectior, tantò cœlitibus propior esset, & illustrior. Hæc animi submissionē Deus in tenebris diutius delitescere amplius nō passus, tandem eam in omnium oculis posuit. Nam coram Carolo Magno Colonia sub 782. * vel ex aliorum æra 781. hærente, reliquum inter Clerum, cum comparerent ad D. Gereonis Canonici sibi Archiepiscopum cooptaturi, Hildeboldum velut pauperem ac miserum ob ve-

* *Regin. li. 2.* stium inopiam domi latitantem, vt tradunt miser. auctore Carolo Magno in Archiepiscopum sibi delegere. Annum electionis ipsius designo. D 782, vel 781. Nam constat ipsum præsentē Carolo M. Colonia fuisse creatum. Carolus verò Magnus Colonia hæsit, vt testis est Regino in Chronico suo, anno 769. quo necdum fuit Hildebaldus Archiepiscopus designatus, nam alias non 30. aut 34. vt tradunt Chron. Colon. resedisset, sed 46. annis. Deinde Coloniam redijt Imperator anno 782. quo præfectum assero Coloniensī cathedræ S. HILDEBALDVM. Nam tertia quando

Fit Archiepiscopus.

quando redijt Imperator vice Coloniam sub ann. 804. in comitatu
A Leonis Papæ; egit de S. Sviberto inter Diuos referendo, quo tempore
 iâ HILDEBALDVS Archiepiscopus fuerat præstitutus. Vnde ann. 782. ex
 Reginonis æra fuit creatus S. HILDEBALDVS Archipræful. Quod ipsum
 testatur libellus Wenilonis licet vitiosè descriptus, qui iâ an. 783. Archi-
 præfulem eum agnoscit, ac proinde minus recte sentiunt qui anno 788.
 p. ius existimant eum Archipræfulem constitutum. Hinc in vniuer-
 sum vsque ad ann. 818. S. Archiepiscopus Ecclesiæ Coloniensi annos
 omnino 36. præfedit, vel si placet 34. annis præfuisse, dicendus erit non
 anno 818. sed anno 816. fuisse extinctus. Ex libello Wenilonis Episco-
B pi Laudonensis auctoritate descripto, ac libris in ea recitatis colligere
 possumus, quibus olim studijs suam vir sanctus addixerit operam,
 minime certe otio torpuit, aut rebus vacauit ludicris, sed studio sacro-
 rum codicum, quorum Catalogum, non integrum ne longior sim, sed
 quorundam alijs concessorum, vitæ HILDEBALDI subijcio, ne antiqua-
 rijs & posteritati nomina istius ætatis inuideam. Admodum familia-
 ris fuit Carolo Magno, à quo ad Episcopalem euectus dignitatem, eo
 quod præ nimio animi sui candore, vti omnium celebratur sermone,
 oblatum ab Imperatore sacris adstante aurum nescius reiecitaret, ne vt
 sibi videbatur, egeno grauis esset venatori: Alijs cingulum sacrum ex
C simplicitate perhibetur rogasse Regem; vnde quidam haud illepide
 cecinere.

Missâ celebratur, à Venatore rogatur.

Aurea zona datur, & presbyter incathedratur.

Nonam basilicam Metropolitanam Coloniæ exstruxit, quam postea
 Conradus ab Hochsteden excitata aliâ destruxit. *Sacrar. Colon.* Anno Nouâ basi-
 800. S. Ludgerum Episcopum creauit Monasteriensium, qui Westphali-
 corum inuigilaret conuersioni. *S. Ludgerus epist. c. 9. apud Sur. in Svibert. die*
r. Martij tom. 2. Baron. refert ad ann. 804. Deinde dedit S. Ludgero HILDE-
D BALDVS facultatem consecrandi Ecclesiâ Werthinensem; quam ab
 ipso Coloniæ petierat, quod in ipsius locus iaceret iurisdictione *c. Cim-*
innius in vita S. Ludgeri c. 42. Anno 803. inuitato ad se Leone Pontifice
 au hor fuit vt Pontifex secum Colonia (vbi S. Pontifex altaria ad S.
 Martinum & in Capitolio consecrauit) in S. Sviberti insulam nauigaret.
 Comitabantur Pontificem suum gloriosissimus Imperator Caro-
 lus, purpuratus Cardinalium chorus, atque ingens Archiepiscoporum
 aliorumque procerum multitudo. Fratres ex S. Sviberti conuentu ad
 F 3 Rhenum

Rhenum vsque obuiam prodeuntes solemnī pompa Pontificem Maximum cum suo comitatu in urbem deduxere. Moxque indicto esuriali die omnes se ad solemnem actum quo à Pontifice B. Svibertus inter Sanctos referendus erat, id est, pridie Non. Septemb. præparauere; ante solemne sacrum conueniebant & Pontifex, & Imperator, & vniuersa multitudo, suasque fundebant ad Deum preces, absoluto vero sacro Pontificis, ipsum sacrum solemniter decantabat in æde S. Sviberti Archiepiscopus HILDEBALDVS. S. Sviberti reliquias Archiepiscop. HILDEBALDVS Pontifice & Imperatore Carolo præsentibus ex monumento tollebat, quæ circumfusam astantium coronam mirè fragranti odore B recreabant; ipsum verò Svibertum S. Leo Pontifex conspirantibus Cardinalium suffragijs pridie Nonas Septemb. in Sanctorum referebat catalogum, moxque campanis concinentibus in gratiarum actionem hymnum vniuersi decantauere Ambrosianum. Aderant solemnitati gloriosissimus Carolus semper Augustus Romanorum Imperator & Francorum Rex, venerabiles Patres Cardinales & Archiepiscopi, Bernardus Ostiensis, Fortunatus Treuironum, Theodorus Sabinensium, Nicolaus tituli B. Crucis in Hierusalem, Eustochius B. Praxedis, Bonifacius tituli B. Petri & Pauli, Marcellinus presbyter Cardinales, Gербaldus Leodiensis, Volguinus Normensium Episcopi, & præsertim Fœlix C HILDEBALDVS Colon. Archiepiscopus, cuius efflagitatu ipse Pontifex in Insulam fuit profectus, Indulgentiam populo festum ipsius diem celebranti concessit, obtulitque paruam crucem auream qua crucis Dominicæ particula seruabatur inclusa, Imperator Carolus duos obtulit ex puro auro calices, totidemque lym-pula, aliamque preciosam suppellectilem. Reliqui verò ex ordine pro suis offerebant facultatibus; vnde preciosa exuuiarum S. Sviberti comparata fuit arca; cuius complexu ipsæ postea fuere asseruatæ. Ita S. Ludger. in canonizatione Sancti Sviberti vitæ ipsius c. 10.

Anno 808. cum in pago Vilcaffino corpora Sanctorum Nicasii, Quirini, & Scubiculi Diaconi sub Præfide Fescennio cæsorum eleuarentur atque ad Condatensium vicum haud procul à Parisijs essent translata, HILDEBALDVS Episcopus Coloniensis, & Onulphus Præpositus Malmundariensis à Carolo Magno & ab Episcopo Parisiensi impetrarunt corpus S. Quirini, Brachium S. Nicasij, & reliquias S. Scubiculi quorum postremus frequentibus ibidem miraculis inclarescebat. *Mirans in fast. Belg.* Anno 811. testis fuit scriptus in Caroli M. testamento, quod ita clau-

A clauditur. Hanc constitutionem & ordinationem coram Episcopis, Abbatibus, Comitibusque qui tunc presentes esse potuerunt, quorum hic nomina scripta sunt, fecit atque constituit. Episcopi, HILDEBALDVS, Richolphus, Arn, Wolfarius, Bernoinus, Laidradus, Ioannes, Theodulphus, Iesse, Hetto, Waltgandus, &c *Vide Baron.*

Anno 814. in Ianuario Carolo M. male habente septima à morbo adest Casuo luce familiarissimus Pontifex HILDEBALDVS fuit aduocatus, ut i- rolo M. in psuum Imp. sacramento Dominici corporis & sanguinis munitum ad a- extremis.

B gonem præpararet. Qui pio Imperatoris desiderio satisfaciens, sacris ipsuum refecit epulis, à quibus perceptis Imperator diem & noctem cum morte luctatus; proximè insequenti die efformato dextra sua crucis signo, atque fronti, pectori, corporique impresso, clausis oculis in hunc psalmographi versum erupit; In manus tuas commendo spiritum meum, atque spiritum suum Deo felicissime reddidit, ut author est Theganus, eius ætatis scriptor *apud Baron. an. 814. n. 58.*

C Quod verò addunt Chronica Coloniensia, & ex ijs Chron. M. Belgij, Ludouicum Caroli M. filium ab obitu parentis ab HILDEBALDO fuisse coronatum, commentum est, & nulla nititur autoritate. Nam Sigeb. ad ann. 812. Regin. Thegan. Baron. ad ann. 813. & Marian. Scot. ad ann. 814. auctores sunt, in concilio Aquisgranensi præsentibus Episcopis, Abbatibus, Ducibus, Comitibus, Ludouicum iussu parentis adhuc viui, in palatio Aquisgranensi. diadema ex altari maiore acceptum sibi imposuisse. *Vide Baron. ad ann. 813. n. 12. & 13.*

D Anno 816. à Ludouico Imperatore HILDEBALDVS noster Archicappellanus sacri Palatii, cum Theodulpho Episcopo Aurelianensi, Ioanne Atrebatensi, alijsq; Ecclesiæ ministris obuiam missus est Stephano Papæ ex Italia cū Bernardo Italiæ Rege, Pipini filio, venienti, ut Rhemos, vbi Ludouicus commorabatur, Imp. eum deducerent. Deductum milliari Rhemis disiuncto excepit Imperator, suaq; manu Pontificem sustentans ad Ecclesiam ipsum est comitatus. Pontificem præeuntes Hymnū Ambrosianum, Te Deum laudamus &c. incinuerunt, quo absoluto subiunxit Pontifex communem orationem. Indeque ad aulam inuitatus, cibus benedictis, causas suæ exposuit Imperatori legationis, *ut tradit Theganus Treuirorum Chorepiscopus, illius ætatis scriptor apud Baron. anno 816. n. 94.*

Videtur Archiepiscopus noster S. HILDIBALDVS * anno 818. extin- * Hiltibaldus. Nam anno 819. Indict. II. conuentui Aquisgranensi interfuit iam dus Hilde- Hadalboldus HILDEBOLDI successor. *ut author est Baron. ad ann. 819. n. 2.*

vbi

vbi inter Legatos Dominicos hi numerantur ex lib. 2. capit. Franc. c. 25. **A**
 Episcopi & Comites. In Vefontio, qua est diœcesis Bernoini Archiepiscopi He-
 moinus & Monogoldus Comes. In Moguntia qua est diœcesis Heistulphi Archiepi-
 scopi, idem Heistulphus Episcopus & Douthbertus Comes. In Treuiris Hetti Archiepi-
 scopus & Adelbertus Comes. IN COLONIA HADALBOLDVS ARCHIEPI-
 SCOPVS ET ÆMVNDVS COMES. In Rhemis Ebo Archiepiscopus quando po-
 tuerit, & quando non licuerit, Rhuothardus Episcopus eius vice, & Rhuofridus Co-
 mes, sint super sex videlicet comitatus, id est, Rhemos, Catalaunem, Sueffionem,
 Syluane Rem, Belluacum, & Laudunum, &c. Rengarius Episcopus & Berengarius
 Comes. Senones Hieremias Archiepiscopus & Donatus Comes. Rothomagum VVil-
 lebertus Archiepiscopus & Lagibertus Comes. Turonem Landranus Archiepiscopus, **B**
 Rhoubertus Comes; Lugdunum Tarantasia, & Vienna Albericus Episcopus & Ri-
 chardus Comes &c.

Colonix Agrippinæ in basilica Flauia Heleniana quã ad aureos mar-
 tyres, nũc S. Gereonis nũcupamus? sacellũ diui Mauritiij duos è marmore
 complectitur elaboratos sacrophagos, qui ad altitudinem viri ex terra
 paulatim assurgentes, sibi mutuo incumbunt: eorum superiori incul-
 ptum est, septem & plura SS. Thebæorum Martyrum corpora illo com-
 plecti, sub quo tam precioso reliquiarum operculo alter thesaurus **C**
 clatris circumdatus ferreis asseruatur, vt sequens vncialibus literis osten-
 dit inscriptio:

Hoc tumulo iacet corpus Sancti HILDEBAL- DI Coloniensis Archiepiscopi reconditum.

Neque vlla alia viri in Ecclesiam alioqui valde prolixi inuenio mo-
 numenta, præterquam quod sæpissimè illius meminerint archiuorum
 diplomata; Qui tamen ex pluribus Basilicarum à se excitatarum mo- **D**
 libus maiora & meliora meritis fuisset mausolæa. Videretur autem vir
 sanctus, ex profunda animi sui submissione post mortem etiam suam a-
 mauisse nesciri, vt omnem à Deo expectaret remunerationem, argueret-
 que nostræ ætatis homines, qui vix Ecclesiæ profuerunt, & tamen ipsius
 columnas herbæ instar parietariæ student monumentis inuestire, ni-
 hilque nisi fumosas posteris imagines exhibere, qui nostræ tempestatis
 fastus adeo inolefcit, vt vix aliquis moriatur Clericus, qui non testa-
 mento curet ingentem sui effigiem in sacris basilicis suspendi non se-
 cus atque si vnus esset ex diuis tutelaribus aut fundator Basilicæ.

PARS

A PARS CATALOGI BIBLIOTHECÆ
S. HILDEBALDI.

- H**abet Ermbaldus ad suum ministerium. Euangelium cum argento scriptum
auro & lapidibus paratum.
Alium similiter plane scriptum, & auro & lapidibus ornatum.
Sacramentorum Gregorij cum auro scriptum. Lectionarium 1.
Librum S. Augustini in quo iacebant perula aurea.
- B** De Libris Samuelis. Psalterium 1. Antiphonarium 1. Homilias vnam.
De Libris Langolfs Librum comiti. 1. Sacramentorum volum. 1.
Dominus Episcopus in sua Capella. Euangelium 1. Lectionarium 1,.....parabolas
Salomonis. Hilduin Abba. Lectionarium 1.
Item Ermbaldus Euangelium 1. Lectionarium 1.
Dedit Episcopus sorori sue Librum sacramentorum cum Lectionario. Antiphonarium 1. Filio sororis sue Psalterium 1. Habet Engilolphus Comes Lectionarium 1. Omilias Gregorij 7. Habet ipse sacramentorum cum lectionario 1. qui fuit Emundi. Voso lectionarium 1. Baldericus Episcop. Missale cum lectionario vol. 1. Hildisvint parabolam Salomonis. Baldrih librum Prosperi de actiua & contemplatiua. Ofman Missale cum lectionario & vita Patrum.
- C** Snebrat lectionarium cum Euangeliis. Rathlei librum Pompeij. * Pöpeium
Vvaldolf apologeticum Gregorij Nazianzeni. Thitmar expositionem Gregorij in Iob primam partem. Helmbald frater Episcop. lectionarium 1. antephonarium 1. Folcari Missalem cum lectionario 1. Rodolff Missalem 1.
Engilhelm regum. Vxor VVerinbaldi, lectionarium. Gundolf homil.
Hartger sacramentorum.

D VIII. Lapis

Berillus.

Filius Henrici Magni Germanus Otonis
BRVNO ius gladij primus in vrbe tenet.

ex V Vilh. Salsmanno. no 965.

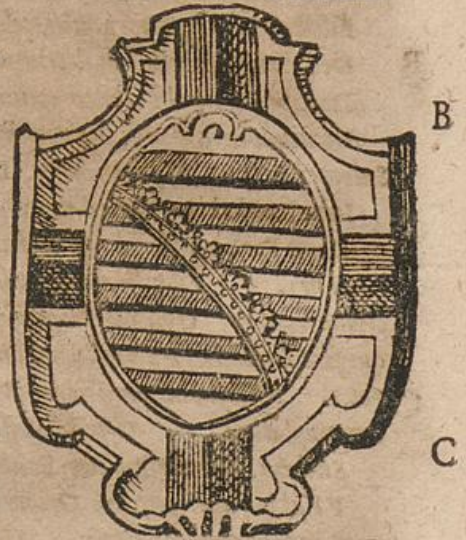
G

Insignia

Claruit sub
Ottonis Ma-
gno fratre
suo obiit an-

Insignia nigri equi à P. Radero demonstrantur esse Ottonis Magni fratris S. Brunonis & Henrici eorum Patris, quia tamen in archiuo S. Panthaleonis inueni Ludolpho B. Brunonis auo appingi scutum cum trabibus, sed sine corona & posterioribus seculis B. Brunoni cruce cum trabibus & corona, eapropter hæc uti hodie notiora posui. Liceat Lectori qua magis genuina existimauerit substituere. U

S. Brunonis **I** Liadem Homeri nuce potius conparentes. cluserim, quam magni enumerem
 * al. Brunie- BRUNONIS * elogia. De gēte hic profis. Baron. ad dijt Saxonum, è quibus non pauci honorati fuere imperialibus fascesibus, vt an. 965. n. l. vetustissima S. Panthaleonis produnt monumenta frater Germanus Ottonis M. VVitichin. Dithm. &c. Adamus tamen Brem. lapsu memoriæ ipsum vocat Ottonis M. filium. Patrem nactus est Henricum Aucupem Imperatorem matrem Mechtildem filiam Theoderici Comitis in occidentali regione, vt habet mscr. vita Mechtildis antiquissimus, vel in Oldenburg, vt asserit Gobel. vel in Ringelheim. vt Crantz. & Thrit. in Chron. Hirschhaug. ad an. 921. (vbi fundatorem Abbatie Ringelheimensis appellat, quæ ab Imado instituta fuit, auctar histor. Sancti Engelberti pag. 363.) quamuis Sigebertus ad ann 937. Theodericum Saxonum Regem indigetet. Vtrum Brunonis auunculi fuerint Reginbern, Immadus &c. an vero aui Materni fratres, dubium esse tradidi in auct. hist. S. Engelb. pag. 364. Auus Maternus fuit Theodericus, de quo iam diximus, aui Materna Reinhilda (vnde au⁹ & aui. fortè Renelhem seu Ringelheim appellatur) Dithm. lib. 1. quam mscr. vita Mechtildis; appellat Danorum Frisonumque Regis filiam. Fabritius Maternus verò in reb. Misn. Stemmatum VVidekind. stirpe IV. filiam tradit Comitis proauus & Merspurrij. licet sibi contrarius in lib. 4. Orig. Saxon. velit erroneè eam proauia. nuptam non Theoderico, sed Walperto parenti. Proauum Maternum Brunoni assignat Fabrit. lib. 4. Orig. Saxon. Walbertum, cui nupta fuerit Altbur-

- A** Altburga seu Adelburga filia vnica Comitis de Lesmona, quæ arcem si-
bi cognominem Altburgum ædificarit. Verum Theoderici mater non
Altburga fuit, sed Mechtildis, quæ postea sacerdos magna Heruordia
consecrata fuit, & præfecta (vt constat ex vita msc. Mechtild.) in Monasterio
Heruordienfi quod à Waldtgero Saxone fuit ædificatū in loco vbi se
B. Virgo dederat conspiciendam, vt habet msc. VV algeri vita. Cui autem Auus Pa-
ipfa prius, quam religiosum amplexaretur statum, fuerit nupta, non ha-
beo certum, ideoque nihil certi hic assero. Hoc noto, Walbertum ab proauus
authoribus indigitari, qui Widikindi M. ex Wicberto filio nepos Paternus.
cœptum à parente Wicberto cœnobium VVildeshufanum tribus
B Brema discretum horis absoluit ac perfecit. Ita Fabr. Auus Brunonis B. Bruno
paternus fuit Otto Dux M. ita Dith. VVitich. Adam. Albert. Proauus Pa-
ternus Ludolphus &c. Ipse Bruno patruus magnus fuit S. Geronis B. Geronis
Archipræsulis Colonienfis (vt in Gerone ostendi) non verò ipsius frater, vt & patruus
volunt Baron, ad an. 965. n. vlt. 9. & Bzouius ibidem. Patruus item maxi-
mus, seu frater proauis fuit Brunonis Pontificis M. Gregorij V. nuncupa-
ti. Ipsiusmet verò Brunonis Archiepiscopi Colonienfis patruus fuit Papæ.
BRVNO (à quo nomen etiam teste Dithmaro obtinuit) Magnus ille Dux
affinis Ludouici Regis Germaniæ filij (vt bene sentit Crantz. & ostenditur ex Bruno Pa-
tempore, quo vterque vixit) non autem Ludouici Arnulphi Imperatoris fi-
C lij, vt erroneè tradunt VVitichind. Albert. Stad. &c. ad ann. 917. cum Brunonis
temporis illis repugnet ratio. Nam Henricus Auceps Ottonis Ducis miles.
nepos iam regebat imperium anno 919. Ludouicus verò Arnulphi fi-
lius prius vixit anno 900. quomodo igitur ex filia auus foret Henrici
Aucupis Brunonis vero nostri patruus Bruno anno 879. 4. Non. Febr.
die Purificationis B. Mariæ Virginis Ludouici (Balbi) auspicijs, Dano-
rum genti Hamburgum, albi transmissio, crudeliter euertenti, cum vali-
do exercitu, paterno excitatus exemplo, ad Ebbersdorffum ditiois NB. inges &
D Luneburgicæ, vbi postea cœnobium virginum conditum est, occurrit, inaudita cla-
quo inclinanti Saxonum fortunæ succurreret. Fit congressus, & atrox v-
des Germania
trimque tenet prælium; sed Saxonibus perniciosum. Repentina enim qua tamen
inundationis tempestate circumfusi, nec pugnandi locum, nec fugien-
di potestatem habuerunt. Scribunt nonnulli, in quo loco pugnatum oppressa, ergo
esse supra glaciem paludum gelu concretarum, & in ipsius pugna ardo-
re, rupta glacie omnem exercitum submersum, nec virtutē hostium ce-
cidisse, sed iniquitate fatorum. Perijt igitur BRVNO cum copijs selectis-
simis, tribus Ducibus (è quibus refert *Dancmarum Fabric. lib. 2. Orig. *Tæcmarum
Saxon.

Saxon, Brunonis fratrem, ut ipsi placet) ac duodecim Comitibus, quin
 & multi ea in clade desiderati Præsules quos inter numerantur Erhul- A
 * *Erlulphus* phus, * *Verdensis*, Ditericus * *Mindensis*, Marquardus Hildesien-
 * *Theodericus* phus, * *Verdensis*, Ditericus * *Mindensis*, Marquardus Hildesien-
 * *Draco* Drogo * *Osnaburgicus*, Lotharius Paderbornensis (pro quo erroneè af-
 * *Anfridus* ferunt Chronica Mindensia Dudonem Episcopum Paderbornensem,
 * *mscr. Mein.* qui prius vixit circa ann. 940. 950 ut mscr. Mein. tradit, non vero
 circa an. 879) Aufredus * *Traiectensis* (non Anfridus, qui obiit 1010. *)
 Episcopi, quibus addunt Chron. Mindens. Albertum Hanenbergensem
 Episcopum. Quamuis Meibom. in notis ad *VVitichind.* putet commentiti-
 um esse tot præsulum interitum, cum à *Witichind.* lib. 1. *Dithm.* lib. 2. B
 Adam. Brem. lib. 1. c. 34. Albert. Stad. 876. annal Fuld. 880. duo tantum
 referantur occisi præsules, Thiotrih & Marckward. Attamen & catalo-
 gus Episcoporum Hildesien- suum eo in prælio, scribit periisse; &
 catalogus Episcoporum Mindensium, omnes hos enumerat Pontifices;
 Videatur *Bruschius* &c. Cæteri cum nominibus interiere. Nec enim cor-
 pora in vnum tumulum in litus congesta, propter tabem & tumorem
 poterant dignosci. Attamen hi recensentur 12. Comites ab annalibus
 Fuldensibus ad ann. 880. BRUNO Dux & frater Reginae (Rex autem
 imperabat Ludouicus) deinde *VVichmannus*, tres Bardones, Thio- C
 terius, Gericus, Liutolfus, Folcuvartus, Auan, Thiotricus, Liutha-
 rius; præter quos & innumerantur 18. satellites regij occubuisse, quo-
 rum hæc subiiciuntur nomina; Aderam, Alfacuini, Addasta, Aida,
 Alcer, Aida, Dudo, Bodo, VVal, Adalvini, VVerinhart, Thiotrich, Ail-
 vart; denique innumerati sunt capti: Hostes magno inhumanitatis indi-
 cio, sepultura neminem sunt dignitati. Fuit hæc vna ex maximis Germa-
 niæ cladibus, quæ non tantum Saxoniam, sed Galliam, Angliam & Germa-
 niæ perquam funesta accidit. Coloniam, vicinasque ciuitates incende-
 re, quid multa? nec sexui, nec ordini parcentes, magistratus cum ciui- D
 bus, Episcopos cum vniuerso grege obruerunt; Ecclesias illustres inflam-
 mauere. Tandem in Frisiam pagum Nordvige vndique mari circumda-
 tum vbi descenderunt, ipsos incolæ à doctore suo S. Remberto Bremē-
 sium Archiepiscopo, qui in preces sese effuderat, animati, ita exceperunt,
 ut furentes hostium copias aggressi, cæcis decies millenis, trecentis, se-
 ptem & septuaginta, reliquos in fugam compulerint, qui fugæ præsidium,
 quæsituri ab aquis maxima. ex parte suffocarentur. Ipse S. Præsul Rem-
 bertus ore omnium celebris, locum, in quo submissis genibus orauerat,
 perpetuo cespitis virore mirificauit. *Hæc partim ex Dithm. lib. 2. catal. Episc.
 Mindens.*

Mindens, Hildesiens, partim ex Alberto Stad. ao ann. 870. Crantz. Fabr. lib. 2. orig.
A *Saxon* excerpti. Ex his allatis constat errare. i. Crantz. qui sub annum
 886. cladem eam contigisse scribit, cum id ætatis non Ludouicus, sub
 quo scribit Dith. accidisse, vixerit, sed Carolus Crassus imperium rexe- *Ostēditur*
 rit. Deinde falli & catalogum Episcoporum Mindensium, qui ante 830. *tēpus ma-*
 accidisse insinuat, & Fab. qui incertum vult cladis allatæ annum. Nam *gnæ cladis*
 constat ex *msc. Bernwardi vita apud P. Brovv.* Macwardum V. Episcopum *Germano-*
 Hildesiensium, qui prælio interfuit, quatuor præfuisse annis, & succes- *rum.*
 sisse B. Alfrido Abbatæ Essendiensis fundatori, qui annos duodecim
 cum Lutberto Archiepiscopo Moguntino sedit. Lutbertus autem suc-
B cessit Carolo S. Pipini Regis Aquitaniæ filio, & Ludovici Germaniæ
 Regis fratrueli ad 2. Non. Ian. anno 863. defuncto, vt tradit P. Serrarius
ex mscr. in sua Moguntia. Vnde cum B. Alfridus obierit anno 12. Lutberti ** Catalogus*
 (qui erat ab obitu Caroli anno 863 sepulti, annus 875. *) & Marcward- *Sanctorum*
 dus B. Alfridi successor. *Vt habet Ecbertus Corbeiensis Monachus in catal. Episc. Germania*
Hildesiens. quatuor tantum annis (qui ad 875. adiecti conficiunt annum 877. *ex alia*
 879.) Ecclesiam Hildesensem rexerit, consequitur cladis huius, quæ *arâ. ita &*
 sub Ludouico contigit, annum esse 870. sub cuius initium adhuc Lu- *Cratēpol. in*
 douicus Balbus vixit & ipsum prælium ad 4. Non. Feb. est commissum, *Episc. Hildes.*
C licet sub anni finem ex multorum sententia extincto Ludouico surro-
 gatus in regni administratione fuerit Carolus Crassus. Deinde eundem
 annum 879. ostendit Wicbertus Marcwardi successor anno 880. in
 Episcopum Hildesensem cooptatus.

Verum vt ad Sanctum reuertamur BRVNONEM, ipse BRVNONI patruo non arma
 cognominis, ne similibus calamitatum procellis aut indueretur aut ab-
 riperetur, non arma tractare satēgit, sed libros & musas colere. Ma-
 gistros igitur Baldericum Episcopum Ultraiectensem quarto ætatis ama- *sed literas*
 suæ anno, deinde Israelem Episcopum Scotum, virum doctissimum au- *discit.*
D diuit, in quorum contubernio cum prima Grammatices rudimenta *Vita S. Bru-*
 mediocriter percepisset, Prudētium Poetam Christianum legere à præ- *nonis apud*
 ceptoribus iussus est; cuius carmen adeo illi arrisit, vt auctoris lectione *Sur. Baron.*
 satiari non posset. Reliquorum præterea poetarum, historicorum, phi- *n. 3. 953.*
 losophorum ac sacrarum literarum lectione non minus delectabatur.
 Nullum denique erat studiorum liberalium genus vel in Latina vel
 Græca lingua, quod ipsius captum excederet; adeo in mansuetiorum
 Musarum ac Philosophiæ studio profecerat, vt omnibus faciliè præripe-
 ret palmam, vt testis est Roswitha poetria ita canens:

At Christus patris sapientia vera perennis
 Tyronem refouendo suum clementius istum
 Ipsi dona dedit tantæ præclara Sophiæ,
 Quod non est illo penitus sapientior vllus
 Inter mortales fragilis mundi sapientes.

A

Visio iudicij qua docemur studijs pietatē iungere.

Veritas visionis iudicati Bruno- nis Philo- sopheri.

S BRVNO
 Abbas.

Summo Archiepiscopus Colonienſis in Philoſophiam accenſus deſiderio & ſtudio, Philoſophorum atque Oratorum libros aſſidue voluebat; Vnde in iudicio quidem diuino, à ſummo rerum omnium Indi- ce, vnà cum Poppone Imperatoris Ottonis Sacellano (cui extra ſe ra- pto hanc Deus obiecerat viſionem) viſus eſt accuſari, ſed ſupplex S. BRV- no à doctore gentium S. Apoſtolo Paulo cauſam pro ipſo dicente de- fenſus, ſedi ſuæ fuit reſtitutus: Poppo verò V Vilhelmi Comitſ Germanus, verbis caſtigatus ac Diuorum abſolutus deprecatione, tridui ſpa- tium, quo ad designatam ſibi in cælis ſedem præpararet, obtinuit: hiſq; diſmiſſus verbis (poſt tres dies ad me veniens hanc, quam ego nunc tibi demonſtro, cathedram poſſidebis) ad Cæſaream vocatus Maieſtatem, omnia ex ordine ei aperuit Poppo, qui animo abſtractus atque in mon- tem ductus præcelſum, ampliffimam viderit ciuitatem, in eaque lautiffi- ma ædificia, inde laborioſo gradu altiffimam conſcenderit turrin, in qua Chriſtam cum omnibus Sanctis pro tribunali ſedentem compere- rit, vbi ipſius & BRVNONIS Archipræſulis Colonienſis ſtudio Philo- ſophicum eo, quo iam retulimus, modo fuerit diſcuſſum. Et ne Imperator vanam hanc exiſtimaret viſionem, aut ludificationem ſomni aut dæmonis ludibrium, à futuro eam confirmauit euentu. Prædixit enim fore, vt poſt triduum ipſemet Poppo fatiſ concederet; ſicut triduo ela- pſo, vita fuit deſunctus, interim gratias Cæſari pro omnibus beneficijs egit, & deſectis ſacerdoti animi ſui vulneribus, ac delictis; omnibuſque venia iniuriarum aliquando ipſi irrogatarum facta, abſterſit dolorem maximè Cæſareo animo. Hæc Dithm. lib. 2. Fruſtrà igitur & ſine funda- mento Meibom. in VVitich. annal. lib. 1. & Fabric. in orig. Saxon. hanc hifto- riam explodunt.

S. BRVNO noſter, antequam Archiepiſcopatu Colonienſi præficere- tur, Ebregiſo Abbati à Luitherij nepotiſ ſui obitu in Midonenſem vo- cato Eccleſiam ſurrogatus, quadriennium, vt volunt Lauriſh. Chron. Monafterium rexit Lauriſhamenſe, ſed quia vt Abbas concilio Virdu- nenſi anno 947. interfuit, minimum ſexennium præfuit, vſque ad ann. 953. quo creatus Archiepiſc. Inter alia liberalitatis munera monaſterio ſuo

A suo dedit argenteum thuribulum magnum ac duos argenteos nolarum circulos; triginta quoque hubas *, vt inquit Chron. Lauisham. ad ann. 921. in villis Brunagad, Mumenheim, Grioz, Walahon, Bernesheim & Moncheim in pago Elifaza sitis, S. Nazario à fratre suo Ottone obtinuit atque impetrauit. * mansos

Mortuo deinde Wigfrido *, sub annum 953. (vt tradunt Regin Sigefrid. Dithm. lib. 2.) in Archiepiscopatu Colonienfi, imperio summis in periculis propter Archiepiscopi Moguntini Friderici & Ludolfi Imperatoris filij rebellionem) versante, succenturiatus, Hademarium Fuldensem Abbatem in urbem destinauit ad Agapetum II. Pontificem Romanum, à quo, misso pallio cum reliquijs ex corpore S. Panthaleonis donatis fuit confirmatus. Nihil potius in votis habuit, quam omnia boni Pastoris officia à Seruatore nostro præscripta opere ipso explere. Vnde in curia Romana consors est appellatus & conciujs Apostolorum, princeps & propagator Domini præceptorum. Gregem sibi commissum dilexit, & per baculû disciplinæ multos ab errore eripuit, quosdam collationibus assiduæ disputationis ad meliora ducens, quosdam placidè maturitate doctrinæ, desiderio sanctæ conuersationis accendebat. In sermone erat mitis in doctrina submissus, malorum acerrimus destructor, & veritatis studiosus assertor, abiectis blandus, superbis seuerus, quosdam infra septa gregis suscipiens ex lupis oues effecit, alios extra septa enutriebat, & quicquid alios decebat, ipse primum implebat. Literarum amator, sacerdotes vt literis quoque instruerentur, elaborabat. Quos studiosos esse cognouerat, donandis libris & promittendis honoribus solebat exstimulare. Hic Rex lætissimus, considerans virum omnium virtutum decoris auctum, in quo non dubitaret secundum animam quiescere & cum quo auderet cum omni confidentia partiri onera regalis iustitiæ, commisit ei suas in Lotharingiæ regno vices, quod parens ipsius Henricus Auiceps initio à Carolo Gallorum Rege anno 924. Reg. ann. 924. tanquam Imperator receperat Romanorum, qui Francicis deuicti armis illud trecentos circiter annos Gallorum Regi reliquerant possidendum. Deinde verò cum frater ipsius Brunonis Otto illud Lotharij Regnum (quod ante Gallos possederant Romani) tanquam Romanorum Imperator pacatè possideret: Eberhardus, Gisalbertus, & Henricus Ottonis Imperatoris frater alijque, Ludouico Caroli Galliarum Regis filio authores fuere, Regnum illud vt recuperaret, eumque in finem anno 939. Eberhardus, Gisalbertus, NB. assiduè disputabat
B. Bruno
Mæcenas
Literatorû

tus, & Henricus, magno ad Rhenum cum exercitu properabant, ut Ot-
 tonem Regem transitu prohiberent: sed frustra, Rex enim transito Rhe-
 * forte Bur- tonem Regem transitu prohiberent: sed frustra, Rex enim transito Rhe- A
 * Geisenberg. no cum eis iuxta Biertanam * congressus, plurimis ipsorum caesis reli-
 * Sigeberg. quos fugauit. Gifalbertum cum Henrico Ottonis Regis fratre fugien-
 tem vsque ad castellum firmissimum *, quod capri montem appellat
 Sigibert. insecutus, eos ibi obsidione conclusit. Verum quia interim Lu-
 douicum Galliarum Regem in Alsatiam valida cum manu iuisse acce-
 perat Rex Otto, soluta obsidione Caprimontensi in Alsatiam prope-
 rans, Ludouico Galliarum Rege Alsatia eiectione, firmissimum castellum
 Brisacum obsidione cinxit, vbi vtrisque Palmaria patrata sunt facino- B
 ra. Tandem Fridericus Archiepiscopus Moguntinus & Rudhar-
 dus Episcopus Argentinensis relictis copiarum suarum sarcinis, clam
 noctu versus Metas aufugerunt, vbi suas cum Gifalberto & Eberhar-
 do copias coniuncturos, vti conuentum erat, sperabant sed frustra.
 Nam Gifalbertus & Eberhardus iuxta Andernacum castellum cum suis
 copijs Rhenum transmissuri, ab Vdone & Conrado Comitibus Regi
 Ottoni fidelibus transitu sunt prohibiti, susceptoque vtrisque praelio
 Eberhardus occisus, Gifalbertus a Rheno suffocatus, plurimis ipsorum
 occisus, reliquis aut dilabentibus aut captis militibus, victoria cessit V- C
 doni & Conrado, qua clade accepta Brisacenses se Ottoni dedidere.
 Otto vero a castro Brisacensi sibi tradito Lotharienses adortus, eos suo
 subiecit imperio, destructoque in Theodonis villa Ludouici pij Impe-
 * Diedenhof- ratoris sacello ne munitioni seruire possent. Episcopus Metensis, qui adhuc
 reluctari videbatur se Imperatori submitit, Ducatumque Lothariensem
 fratri suo Henrico sibi iam reconciliato sub ann. 940. commisit, sed
 mox eodem anno a Lothariensibus fuit eiectione, successitque illi in eo-
 dem Ducatu Otto Comes (ita Regin.) qui anno 943. extinctus succes-
 sorem habuit Conradum filium Werinheri. Regino. quem profecto re-
 ge Ottone in orientales partes cum copijs militaribus Lotharingij ipsi D
 Conradi imperium detrectantes eiecerunt. Licet ipsis Lotharingis con-
 traria inferret signa, multosque caederet ob necem consanguinei Con-
 radi qui filius erat Euerhardi, exacerbatus, attamen ipsi submisso semper
 nouo exercitu praelium a meridie vsque in vesperam produxere, donec
 ipsae tenebrae vtramque dirimerent aciem. Rex iuniorem suum fratrem
 Brunonem indomitae Luthariorum praeficiebat genti, quod Conradus
 a Rege, ut postea dicitur, alienatus, ob Berengarium non statim audi-
 tum, cum Ludolfo contra Regem conspirassent. Conradus indigne id
 ferens

A ferens, Lotharingiam armis repetiturus magnis cum copijs ad Belen-
sem * pagum iuxta villam Rimilinga S. BRVNONI Lothariensium du-
ctori obuiam procedit, vt illic statuto die congregerentur, sed ex Dei
dispositione Conradus in vltimo quia hærebat exercitu, vtriusque con-
gressus fuit impeditus. Rex verò circa Kal. Iulias moto exercitu, filium
generumque suum insecutus, vrbibus obuijs interceptis, Moguntiam
tandem obsedit, vade dato regis consobrino Ecberto Ludolfus gener-
que regis Ottonis Conradus castra regia ingressi, regi supplices pacem
rogant, quam cum impediret Henricus Regis frater, ab ipso Henrico
ad Ludolphum desciuere Comites, cum Ecberto, Bauariamque ingres-
si Ratisbona alijsque munitissimis locis interceptis vastauere. Rex in-
secutus exercitum è Saxonia euocat, euocatum ducunt Thiadricus,
iuniorque Wichmānus ad terminos Francorum, vbi à Ludolfi exercitu
circumfusi, in desertum compulsi sunt castellum, vnde ablato vni ex
Regis vexilliferis irrumpentibus brachio triduanas obtinere indu-
cias, quibus in Saxoniam reuerterentur. Ipse Rex à trium mensium ex
Moguntia discessu circa Kal. Ian. re infecta atque duobus præcipuis vi-
ris Immodo ac Meinwerco (quorum vterque sagittæ ictu, sed alter Mo-
guntia, alter in itinere Bauariam versus perierat) amissis Saxoniam repe-
tijt. Wichmannus autem alter ipsius Regis Dux pecunia à Ludolfo
corruptus, ne ipsi, ipsiusque noceret exercitui, in vincula est ab Ottone
Rege abreptus, tandem Galliam vbi inuaderet Ludolfus, Rex verò
Bauariam adeo premebat vt inducijs pactis, Ludolphus ex Gallia per
Italiam reuersus cum Moguntino Archiepiscopo se Regi parenti pur-
garet, ille quod necessitate coactus, nō spōte largitionib⁹ Wichmāni a-
nimimum expugnarit, hic verò, quod timore compulsus filij castra fuisset
secutus; Redit igitur cum Conrado Duce Archiepiscopus Fridericus
ad Ottonem Regem, sed Conradus Ducatum suum amittit, quē Imp.
in solenni Principum conuentu, de eorum consilio, Præsuli Colonienfi
Ducis. Archiepi-
scopi Co-
lonienses
Duces.

D eiusque successoribus vsu & iure cessit perpetuo, & vt Præsules, sic &
Duces nominentur & sint, statuit. Quamuis Archiducem appellet Auē-
tinus S. BRVNONEM. *Regino.* Ludolphus Regis detrectans imperium,
iterum Ratisbonam se recepit, vbi obsessus cum patre tandem in gra-
tiam redijt, defuncto Friderico Archiepiscopo Moguntino, cui succes-
sit Wilhelmus Imperatoris Ottonis filius. *VVirichind. lib. 2. cum Regin. ad*
ann. 954. 955.

Sanctus BRVNO in Lotharingia rerum potitus, latrocinia com-
pescuit,

H

pefcuit, quietem, ociumque restituit, *vt Vitichind. auctor est.* Nec Lotharingicis solum finibus concludebatur ipsius in salute hominum promouenda feruor ac charitas, sed ad exteras quoque sese effundebat nationes, Anno siquidem insequente, qui Fabric lib. 3. orig. Saxon. est 959. Nordmanniæ Principes, (quod apud Heidubam legatis Ottonis cum Marchione trucidatis Saxoniam excidissent) impetitos superatosque ad mare nouissimum (quod nunc à victoria illa Ottinfund, seu Ottonis fretum appellatur) cum magna populi multitudine ad Ecclesiæ sinum adiunxit, sacrisque vndis abluit Haroldum (qui regnum ab Ottone vt feudum recepit) cum Gunhilde vxore sua ac filio, quem Rex Otto è B. sacro susceptum fonte Sueinottonem appellauit. Alb. ad ann. 948.

Subsequente anno, qui Fabric. est 960 Reginerum Montensem Comitem cognomine Longicollum criminis accusatum cõuictum, atque apud Valencianas euocatum cepit, perpetuoque damnauit exilio, eo quod imperiũ bellis infestasset, & nouas res moliebarur in Lotharingia, vel veriori aliorũ opinione, quod Gerbergæ sorori suæ conatus fuisset fundos auferre dotales quas illi Giselbertus defunctus ipsius Maritus reliquerat. Publicatis autem Raginerij exulis bonis, filij eius Raginerus & Lambertus confugerunt ad Lotharium Francorum Regem, qui Brunonis ex sorore nepos, ipsum anno 959. inuisit Brunonem, ac Paschales C. apud ipsum Colonia celebravit Feras, *vt testis est Frodoardus.*

B. Bruno
Vicarius
Imperij.
Rosger. in
Brunone.

D. Miræus in
fast. belg.

Ciacco. in
Alex. 11.

Baron. ann.
954. n. 9.

Cõfessario
aperit alie-
natũ à fra-
tre animũ.

His studijs S. BRUNO adeo se fratri suo probauit Ottoni, vt in Italiam ad res imperij componendas profecturus Rex ipsum in occidente imperij vicarium constitueret. Quo in munere velut alter Samuel æquissimè ius dicebat, discordes Principum animos ad concordiam reuocabat, res nouas molientes fortiter reprimebat. Circa hæc quoque tempora S. Præsul maleuolorum quorundam impulsu fratrem suum Ottonem, quem vnice amabat, odisse cœpit, ideoque Hugoni ad suas epulas inuitato artificiosè gemmis adornatum regium offert diademã. Verũm mox ipse in se descendens pœnitundine facti concepta abdicum animi sui vulnus Volckmaro sacerdoti (quem Secretarium appellat Dith lib. 2.) aperit, qui prudenti valde consilio sublatis inimicitijs, earumque occasionibus, distractos fratrum animos mutuò inter se reconciliauit. Nam omnibus ad inaugurationem paratis, cum Hugo ipsis paschalibus ferijs coronam vgeret hoc S. BRUNONI suggestit consilium Volckmarus. *Sanctus, inquit, Spiritus tibi, senior charissime, suggestit, vt non amplius aduersus nos praualeret, tanti author sceleris, inimicus, quem sic confundas*

teq.

A regem, aurum posse honorari. Coronam, quam Genero tuo (erat enim Hugo gener Hugoni Henrici parentis ipsius *VVitic. lib. 1.*) cras te daturum promissisti, vobis confidens coronam detur presentabo, ut fides tua in conspectu omnium clarescat, & inuitus corruens, eandem disrumpam, ut fraternus amor modo frigidus in posterum recalescat. Placuit id consilium Archiepiscopo, Deoque in precibus suis supplex commendauit. Postridie cum consilio suo vteretur Volekmarus, eapropter turbati se simulabat Archiepiscopus. Hugo vero spe sua frustratus, post Paschales ferias domum cum suis tristis redibat, alijs tamen locupletatus honorarijs. Atque exinde sublatis omnibus inimicitiae occasionibus necessitudo cum fratre semel renouata in posterum semper perseuerauit. *Dith. lib. 2.* Paulo aliter in *msc.* vita Brunonis compendiaria res ipsa refertur, vbi ita.

Igitur Romanum regente imperium glorioso Ottone, ipsius ad gratiam frater eiusdem Colonienfis Pontifex praeficitur, ad saeculum egregia indolis, circa Deum mira religionis, cuius apud nos vita vel actus multarum virtutum redimita stulos curiosum delectabit Lectorem. Et quidem miram viri efficaciam maxima ex parte indigestam scriptoris transfiliuit articulus, quoniam fama eius celebrior remotos orbis angulos impleuerat. Huius sacerdotij temporibus orta occasio Regem cum exercitu Italicis mouit in partes, de regni negotio cum Longobardis acturum, qui eidem fratri & Episcopo Galliarum procurationem delegauit, facere iudicium & iustitiam iniunxit, prospectum sciens sub tali patrono Ecclesiae tam populo quam clero tam ciuili quam plebeio. At Sanctus BRUNO depositi curam gerens, lustratis Ecclesijs, vicis, castellis, urbibus, quaque ad agenda quosque animauit, disidentes ab inuicem concordauit, pacem reformauit, reformatam iurisiurandi sacramento consolidauit cum primis prouinciarum. Mediante ita B. Petri festo, idem Antistes cum esset Colonia, missa legatione regem Parisiensem solemnizandi gratia inuitauit. At Rex tam consanguinitatis quam dilectionis ex affectu coniunctus, ire non distulit: venit, decenti & congrua rei veneratione suscipitur, plenissima iucunditate tractatur. Tamen nescio qua temeritate die sacra coronatus procedere dictauerat. Quod renisus Antistes, ut ne insolitis consentiens fraternum praecaueret offendiculum, regia corona procuratorem quo quomodo suatum hoc egisse dicitur, ut sacra die eam prolaturus, ex populi pressura occasionem sumeret, & spontaneo lapsu, quasi impulsus pedibus offenderet, casuque simulato diadema labi permetteret. Sic factum est, & populi angustiatus pressuris, cum labente corona labitur, populiq; strepentis pedibus allentatur. Nec res gesta regem latere poterat, qui spe sua frustratus proceffit quidem circulator tamen misisq; peractis, prae gustato potius quam sumpto cibo, non vltra discumbere voluit, sed maturato procinctu ire perrexit. Res interim silentio tegitur. Parisiensis tamen se dolens iniuriatum similem Antistiti

Iniuria à
Parisiētib⁹
afficitur.

Parisiōs.
capit.

retributionem machinatur. Vnde sacra die B. Dionysii Parisiorum Apostoli, rex iniu- A
tatum Episcopum, qui solemnem missam omni cum clero celebraturus gratiam pro
gratia reciperet. Paruit Antistes, dieq³ sacra Pontificali cum gloria ornatus procedens,
alium nescio quem gentis illius Episcopum altario astare reperit. Intellexit eruditus a-
nimus veteris ira ultionem, sed quoniam se sacris missalibus initiauerat, aliud ad alta-
re diuertit, suisq³ cum sequacibus impositam missam expleuit, & nec regi valefaciens,
inpransus suis comitatus ciuitatem egreditur; innotesci volens tam regi quam ciuitati
pro illata iniuria iudicium eis affuturum. Nec vitra moratus, suos comprouinciales re-
uisit, sumptus & necessaria parat, castra militum ordinat, reuersusq³ regem eum suis
omnibus expugnat, propellit & exturbat, ciuitatem flammis absumit & vastat, & vi- B
etor egreditur. Adem insinuant Chron. Colon. pag. 132.

Verum huic an fides narrationi habenda, prudenti lectoris iudicio
relinquo. Mihi sane ex alijs ab eo relatis illius fides videtur vacillare. In-
ter reliqua, n. tradit Ludolfum parēti fuisse offensū, quod parēs Ottonē
ex secūdo matrimonio progenitū regio disposuerit coronare diadema-
te, quod sane cōstat omnino à vero abire; cū illo anno Ludolfus iā fuisset
extinctus. Obierat enim in Italia Ludolfus anno 957. de Ottone verò
inaugurando actum est anno 961. vt author est Regino ad vtrumque
ann. Dissidebat Ludolfus à parente, propter secundas ab ipso initas nu-
ptias. Vt ex eodem Regino, Witichind. Dithm. licet colligere, non pro- C
pter augurationem. Retuli tamen rem ex compendio BRUNONIS, ne le-
ctori lateret. Circa annum quoque 950. s. Archipræsul laborauit de
Ecclesiæ Bremensis quæ olim illi fuerat, vt loquuntur, suffraganea recu-
peratione. Erat enim illa iam à Colonienſi per Pontificem abstracta, at-
que à suo regebatur Archipræsule, cui alij nunc parebant suffraganei.
Sed vir nobilis auctoritati cedens. Adalgagi Archiepiscopi Bremensis,
interuentu Erponis Diaconi, qui postea Verdensis creatus Episcopus, in
gratiam redijt, ac summopere Ecclesiam commendauit Bremensem,
quod in tantis gentilium versata periculis digna sit, quæ à nemine læda- D
tur, sed quæ omni consolationis amore foueatur, atque ab omnibus v-
bique celebretur. Ita Adam. Bremens. Albert. Stad. ad ann. 948.

Bar. ad ann.
965. n. 1.

Wormatiæ fratrem suum Ottonem ex Italia reducem ipsa Purifica-
tioni B. Virginis festa die excepit, atque cum eo per quadragenarios esu-
riales dies in Ingelheim hæsit, inde Paschate celebrato Coloniam cum
fratre profectus est.

Virtutes vt eius recolamus, Religiosi cultus diuini studiosissimus
vir Dei, sub re diuina, vt non alias admittebat cogitationes, ne dum
cum

cum alijs colloquia; ita neque hæc in alijs tempore illo sacro patiebatur. Colloquia
A existimabat enim, & recte, vniuersum illud tempus continuis transi- sub diuinis
 gendum orationibus. Hinc prius quam summo inauguratus sacerdotio, quam peri-
 cum fratrem suum Henricum aduertisset, cum Cunone in affinem af- culosa.
 sumpto, sub diuinis rebus sermones miscentem, fertur ex præfaga mali
 alicuius mente hæc illis prædixisse! *O in quantam inimicitarum amaritudi-
 nem ista in hoc tempore tremendo. male parta contubernia resoluuntur.* Cui vaticini-
 o non multò post euentus fidem fecit. Nam Conradus Dux, qui in
 Italia relictus, Papiam manu militari tenuerat custodieratque, auctor
B fuerat Regi Beringaro, ipsum vt comitaretur in Germaniam, pollicens a-
 cturum se apud Regem Ottonem, pax, vt vtrinq; reconciliaretur. Co-
 mitatus Beringarus vno ab vrbe regia milliari regifice à Ducibus, Præ-
 fectis, Palatinorumque primoribus exceptus, atque in urbem fuit qui-
 dem introductus; sed in hospitio præparato iussus est remanere; in quo
 triduo relinquebatur. Quod male Conradus, qui Regem Beringarum
 adduxerat, & Ludolfus Regis filius accipientes, sinistra de Henrico Re-
 gis fratre sunt suspicati: quasi ipso Henrico authore Beringarus ab au-
 dientia excluderetur. Huc accedebat, quod & conuicijs Ludolfum ma-
 tre sua iam destitutum Henricus proscidisset. Interea tamen Beringa-
C rius cū Rege Ottone egit, atque in gratiam ab eo receptus in Italiam re-
 uertit. A cuius discessu Ottonem regiones Francorum visitaturum fi-
 lius ipsius Ludolfus generque Conradus ex insidijs petiuerunt; ipsi
 vt oculos eruerent, Henricum verò Regis fratrem vt vinulis mancipa-
 rent; quibus cognitis Rex Moguntia reuersus illuc Fridericum Archie-
 piscopum Moguntinum, ab Eremitis, quibuscum rigidam ante pascha-
 les ferias Episcopus peragebat vitam, reuocauit; à quo nefaria filij Ge-
 nerique Conradi didicit consilia: Imperator (qui Moguntia discedens,
 relicto Aquisgrano, quod nihil Regi apparatus fuisset, ierat in Saxo-
D niam) filio generoque suo Cunoni imperauit, vt vel auctores sceleris ex-
 hiberent puniendos, aut certe ipsi haberentur hostes. Interueniebat
 quidem pro ipsis Archipræsul, pacem facturum, sed vocatus à Rege in
 suspicionem atque ab aulicis fuit illusus. Vir alioquin plurimæ oratio-
 nis, proluxæ in pauperes liberalitatis, ac gnauus in spargendo Dei semi-
 ne, cui in Fridslariensi conuentu multa obiecit Henricus: vnde graui in
 ipsum Pontificem exarsit ira Imperator, qui illic & Dadanum & Wil-
 helmum Præfectos, atque in Biertannico bello strenuos, natione Thu-
 ringos sibi que charos, discussa causa, quod non fatis se expurgassent, in
 exilium

* Cuno.

exilium pepulit. Soluta conuentu, vbi Rex in orientalem profectus fuit plagam; Lotharingi acceperant Conradū Regi inuisum, contraq; ipsum Cunonem arma arripere, atque terris suis eiecere, vt supra pluribus explicui. Postea ipse quidem Conradus * iterum gratiam cum Rege Ottone inijt, sed ita vt amisso suo Ducatu, omnibus spoliatus diuitijs, vita tantum, patria, ac prædio acquiesceret. Ducatus verò B. BRVNONI eiusque successoribus perpetuum cederet. Ludolfus quoque suum Ducatum coactus fuit cedere Burchardo, vt patri, authore S. Vdalrico Augustano Episcopo, reconciliaretur. Ita Regino ann. 954. Ipsemet tamen deinde auctore B. BRVNONE patruo suo, Regnum Italiae obtinuit, Baron. ann. 954. n. 3. Ecce quam difficiles mista in sacris colloquia sortiuntur exitus, Quis id sibi passus persuaderi, nisi graues à me nominati auctores asseruissent. Discite igitur inter sacra linguis fauere.

Reformat mores.

Instituit
Canonicos
S. Andreae.
* S. Mariae
habet Sur. in
Brunone.

Visitat
prouinciã
& concio-
natur.

Coloniam
reliquiarũ
thesauro
ditat.

Porrò B. BRVNO creatus Archipræsul nihil tam sibi necessarium putabat, quàm in sua diœcesi religionem integram conseruare. Vnde si alicubi forte disciplina religiosa exulabat eam restituebat. vniuersæ pene Hannoniæ corruptos mores Ecclesiasticos reformauit. Virgines S. Matthæi * in fossa vt nuncupant incolentes quod familiarius nonnihil cum fratribus S. Petri vicinis agerent, in Königstorff transtulit in quarum locum substituit valde insignis atque inter cætera eminentis collegij Canonicos, qui templum illud S. Matthæi nunc S. Andreae nuncupatũ cultu exornarēt diuino. Ita Sur. & mser. Sonagielse quoq; monachorum monasterium in Canonicorum sæcularium mutauit collegium. In monasterijs ac Religiosorum conuentibus neminem ociari patiebatur, ignauum pecus à præsepibus arcendum esse dicebat, omnem vitæ luxû ac vestium molliciem execratus est, & suo exemplo alios ad bonæ vitæ mores prouocare studuit. Non erubuit tam nobilis vir verbum Dei (cũ polleret facundia) magno fructu concionari & prouinciã suã diligenter visitare. O quam dissimiles in Ecclesia sæpe mores! Varijs distractus negotijs, magnam diei partem, sacrarum Scripturarum tribuit lectioni, atque orationibus imprimis vacauit. Commentatus est in Pentateuchum & in quatuor Euangelistas. Deinde in conquirendis sacrorum corporum reliquijs, quibus vel suam exornaret ciuitatem vel excoleret diœcesin, plurimum elaborabat. Per Hadamarium Fuldensium Abbatem, qui monasterium Fuldense magnifico construxit opere, vt author est Marian. Scot. ad ann. 956. ac Legatus iuerat Romam, Sacras S. Panthaleonis exuuias Vbijs suis obtinuit, vt dixi supra; in cuius honorẽ insigne anno

anno 954. ex destructo Tuitiensi castro & Ponte Constantiniano, quo
A instructus erat Rheus, excitauit monasterium Panthaleoninum, cui
 primum præfecit Abbatem Christianum, qui ad ann. vsque 1001. suam
 prorogauit vitam. *vt asserit Trithem. in Chron. Hirschaug.* Ab vrbe quoque
 Romana, vt testis est Sigefrid ad ann. 953. Coloniam transtulit corpora
 SS. Elifij (quem Eliphium vocat Rotgerus in vita S. BRUNONIS) in
 S. Martini æde Scotorum monasterio reconditi, Priuati, Gregorij *Dith. Trith.*
 (quem Trithem. in Chron. Hirsch, anno 964. *Miræus d. l. Spoletanum nuncupant*) Pa- *Hirsch ann.*
 trocli, cum baculo S. Petri. *964.*

Verum anno 953. S. Archipræsul non aliàs, quam S. Panthaleonis re-
B liquias Roma per Hademarium legatum accepit, vt paulo ante tradidi. Reliquiæ
 Reliquas, quarum meminit Rotgerus in S. BRUNONE nostro, haud du- S. Pantha-
 biè à suo accepit fratre, Roma sub annum 665. redeunte, cui Worma- leonis.
 ciam vsque obuiam processerat S. BRUNO. Licet ex Dithm lib. 2. tradat *Dithm. lib. 2.*
 Baron. ann 965. SS. corpora, quæ secum tulit Imperator, Parthenopo- *Adam. li. 2. 6.*
 lim fuisse translata, quorum nomina singulis inscripta sunt columnis. *6. Baron.*
 Fuerat in Comitatu Imperatoris Adeldagus Archiepiscopus Bremen- *ann. 965.*
 sis, qui preciosis quoque diuorum corporibus diues in suam reuersus
 prouinciam, ea per parccias suas distribuit; Erant autem ea Cyriaci,
C Cæsarij, Victoris, Coronæ, Felicis & Feliciani, Cosmæ & Damiani. Quin
 & ipsum Archipræsulem Hamburgum vsque comitatus Benedictus S.
 Pontifex vbi Italia eiectus in exilio fuit extinctus, nec à Nordmannis vel
 alijs occisus. Deinde preciosum S. Patrocli corpus, non Româ (vt pla- S. Patrocl⁹
 cet Sigeberto & Trithemio in Chro. Hirschaug. an. 964.) sed ab Angi-
 so Treassinensi * Episcopo, quæ sua depulsum sede restituerat S. BRV- * Carcasso-
 no accepit, atque initio Coloniam, inde Sufatum Saxonix oppidum in *nensi miser.*
 Ecclesiam Canonicorum ab ipsomet institutorum & dotatorum tradu-
 xit, vbi etiamnum ad inflammandos pios ciuium animos asseruatur, vt
D testis est locuples Rotgerus Benedictinus, qui sub ann 1040. S. Brunon-
 nis vitam conscripsit. Idem hic author est *cum Trithemio in Chron. Hirsch.* Baculus S.
ann 964. Baculum S. Petri, non Româ, vt volebat Sigebert. sed Metis Petri-
 accepisse S. Brunonem atque in cathedrali Ecclesia recondidisse, qua
 vero ratione illum obrinuerit, non liquet. Certè ab hoc tempore aliena
 est Chronicorum Coloniensium occasio, qua traduntur Treuirenses
 direptis ab Attila Hunnorum rege vniuersis Gallix ciuitatibus, sacras
 suæ vrbis reliquias, inter quas & baculus numerabatur S. Petri, in Me-
 tentium misisse vrbe, quam solâ ex diuini numini volûtate à B. Seruatio
 Tungro-

Tungrorum Episcopo (qui Romæ pro populi sui salute deprecatus fuerat) libi propositâ intellexerant liberam fore ab omni hostium incurſione, qua deferueſcente ſuas Treuiri repentes reliquias, eas præter S. Petri baculum receperint. Nam baculum ea tempeſtate à Metenſibus extorſerat S. BRVNO *Ita Chronic.* Verum Attila, de quo S. Seruatius in vaticinio ſuo, non ſeculo nono, quo vixit S. BRVNO, ſed ſæculo quarto, temporibus S. Euergisli, de quo ſupra egimus, illas Eccleſias afflixit, & maximè circa annum 453. *vt refert Sigebert.* Pannonijs egreſſus Gallias vaſtauit, ac depopulatus eſt Metenſibus tamen diuina prouidentia nihil potuit nocere. Nam quotquot ipſorum Præſulem cum alijs ciuibus interceperant, cæcitate percuſſi, liberos eos dimittere ſunt coacti. Vult tamen Gregor. Tur. *lib. 2. hiſt. Franc. c. 5. 6.* neque Metenſibus parcitum, ſed incenſa vrbe occiſis ante altare ſacerdotibus, ſoli parcitum S. Stephani oratorio. Ipſe porro baculus à Coloniensibus retentus, donec Ecberto ipſius oratu pars baculi inferior reſtitueretur à Warino Coloniensii Archiepiſcopo retenta Colonia parte ipſius baculi ſuperiore. Verum Thrit. d. l. Metis ſcribit ſupremam dûtaxat baculi partem à Brunone fuiſſe obtentam. Author quoque eſt Trith. d. l. S. Agilolphii corpus Malmundario, Colonia à S. Brunone noſtro fuiſſe traductum.*

Porrò S. Archipræſul corpus S. Euergisli Tungris tumulatum in Coloniensẽ D. Cæcilie traduxit Eccleſiam vbi argenteæ auroque obductæ in cluſum capſæ, etiam nũm aſſeruatur. † Denique idem S. Archipræſul vincula S. Petri Româ accepta, in ſuam tranſtulit vrbeẽ Coloniensẽ, vt teſtatur idem Rotgerus. Ex quo illud, conſpirante tot ſeculorum à Maioribus noſtris accepta traditione (cui reclamare nefas eſſet) habeo certum, catenam S. Petri Colonia detineri. Quando autem eo ſit tranſlata, necdum comperi; Forſitan iam ante à Carolo Martello Francorum Rege Colonia palatium tenente, qui eam ſibi à Gregorio Papa, deſtinatis ex Italia Legatis vna cum venerandi ſepulchri clauibus tranſmiſſam, dono accepit, oblatosque conſulatus Romani falces admifiſit, ita vt ſi opus eſſet, Italia à Leone Imperatore Iconoclaſta afflicta, cum exercitu ſuccurreret; quod ipſum miſſis Grimone Abbate Corbeienſi, & Sigeberto, recludo (*vt inquit Zonaras in appendice Gregorij Turonenſis c. 110. ex auctore ſui temporis*) Baſilicæ S. Dionyſij Martyris, Legatis cum magnis muneribus Romam ad limina SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, icto fœdere ſanctè promiſit, & confirmauit; *vt auctor eſt Baron. ad ann. 726. n. 41.* Nequaquam autem exiſtimarem adſcribendum B. BRVNONI, quaſi ea

S. Euergis-
lus.

* *ita Sigebert.*

953.

† *Rotger. in*

vita Brunon.

apud Sur. c.

ibidem.

Cathena

S. Petri.

ex Italia, primitus intra vr̄bis mœnia inuenerit; nisi quis forte dixerit, A ideo ipsi adscribi, quod singulari ea profecutus fuerit honore. Sed quid obesset, si quis assereret, S. Petri vincula Ioppiliæ, vbi plurimum olim habitauit Carolus Martellus, in Diœcesi Leodiensi relicta, deinde donatione exulis Ratherij, ab Archipræsule nostro, Episcopatu Leodiensium præfecti, sub ann. 954. grati animi testificandi causa, in S. Archipræsulem translata Coloniensibus cessisse? cum illam Tricassinensis Episcopi gratitudinem, accepto S. Patrocli pignore supra viderimus ab ipso S. Archipræsule fuisse admittam. Atque ita B. noster non ipsa proximè Româ accepisset vincula, vt placet Rotgero in BRVNONE, sed ex Leodiensi Episcopatu. Verum hic nodus; Quomodo Româ obtinuerit. Nō .n. ipse B. BRVNO Româ attulit (cum ipse nō obierit Italiam; nemo .n. id testatur) nec à suo Legato Hademario, nec à fratre Ottone, ea accepit, cum frater corpora tantum Sanctorum secum scribatur ex Italia exportasse. At inquires? Romæ asseruatur catena S. Petri; non igitur Colonia? Respondeo, plures referri catenas, quibus S. Petrus aliquando fuit con-^{* Act. 12.} strictus, ex quibus duæ Hierosolymitanæ, * vna Romana. Nam quibus ^{vinctus catenis duabus.} sub Herode Agrippa fuit ligatus S. Apostolorū vertex, ipse Hierosolymis custoditæ fuerunt catenæ, atque à Christiano quodā Agrippæ familiari

C per plurimum, quatuor istis seculis, manus traditæ, tandemque detectæ <sup>* Metaphras-
tes. Augusti
apud Sur.</sup> fuerūt, * quarū altera diuino sane miraculo ab Eudocia Augusta Hierosolymis allata, atque filia suæ Eudoxiæ Romam transmissa, fuit sine vltimo hominis studio Romanæ vnita; inde in templo Romæ Exquilino ab eadem Eudoxia ædificato fuit recondita; Alteram verò Hierosolymitanam, quam secum absporaauerat Eudocia, Theodosio decimum septimum & Festo Coss. Ecclesiæ reliquit Constantinopolitanæ in honorem S. Petri ædificatæ, vt testatur Baron. & Bouius ad an. Christi 44. n. 6. & ad ann. 439. n. 1. ex Nicephoro lib. 14. c. 2. Vtraque Ecclesia in ipsorum vinculo-

D rum memoriam 1. Aug. ferias celebrat solemnes. Præter has duas Hierosolymitanas datur Romæ vna qua S. Petrus Romæ sub Nerone fuit cohibitus. Constat etenim ipsum Romæ, obiecto sibi per visionem Christo, qui eum his affatus erat verbis; VADO ROMAM ITERVM CRVCFIGI, in vr̄bem regressum vinculis se induisse. De quibus vinculis Romanis (nam Hierosolymitana necdum reperta erant) præclare S. Augustinus de Sanct. serm. 29. scripsit. In ipsa Romana vincula, vt constat ex Act. Alexand. Papa apud Sur. die 3. Maij, Balbina Virgo, filia Quirini

Tribuni iussu Alexandri Papæ sub ann. 137. pro fide Christiana occisi, à quo fuerat Christianam fidem edocta; inquisiuit, atque inuenta est **A** summopere venerata. Hæc deinceps custodita, & ad posteros per manus transmissa, indita eis diuina virtute, miraculis coruscarunt. Quæ de re à Patribus, mirificis præconiis sunt celebrata; Ex illis quoque tenuia rammenta Christianissimi principes ex collo suspensa, religionis causa solebant gestare, quæ sola mittebantur Ecclesiarum proceribus: *Baron. ad ann. 439. 7.* qualia Sanctus Gregorius Columbo Episcopo Numidiæ transmisit: *Baron. ad ann. 593. 29* Deinde Eulogio Episcopo Alexandriæ: *Baron. ad ann. 603. 4.* Id mihi hoc loco sufficit, ostendisse plures omnino dari catenas, ex quibus vnã aut vnus partem, **B** vel à Rotario Episcopo acceperit S. BRUNO, vel à Carolo Martello Francorum rege acceptam nouo dignatus fuerit honore, cū Deus per illas mira operaretur. Nam vt testis est Sigebert. ad ann. 969. post obitum Archipræsulis nostri, Comes quidam arreptitius Ottoni M. familiaris, cum offerretur Ioanni summo Pontifici curandus; cui vt subueniret Pontifex, iussit arreptitij collum Sancti Petri catena mirè olim vnita circumdari. Sacerdotes astantes fraudem, si qua subesset, exploraturi, iniiciebant quidem in miseri hominis collum vnã alteramve catenam, at nihil proficiebant; tandem vera illa S. Petri catena vbi **C** arreptitij collum circumfudere, Dæmon spumante ore, plurimoq; cum eiulatu hominem deseruit. Quod vt vidit Theodericus Metensium Episcopus, Imperatoris Ottonis consobrinus, manum catenæ implicuit, non eam dimissurus, nisi & manus illi præscinderetur. Composuit litem Imperator, ita vt ad ipsius intercessionem annulus catenæ extractus Theoderico donaretur, quem ipse donatum sibi à summo Pontifice secum in Galliam detulit; Non videntur eum Colonienses accepisse, cum non vnã catenæ, sed plures habeant vncos; Deinde, nec posset astrui, catenæ partem sub Beato BRVNONE Coloniã fuisse **D** translata, sed fortè sub Gerone; cum primum Roma sit iste vncus sub ann. 969. allatus, ante quem iam anno 965. obierat B. BRVNO. Quare illam Caroli Martelli catenam nos beneficio BRVNONIS hic Coloniæ existimo possidere.

S. Bruno
 pacificus.
 * Lion.

Mirus etiam fuit S. Archipræsul in componendis animorum fluctibus. Nam Legatus à fratre missus, Lugdunensem * Prouinciam in varias scissam partes adunauit; Episcopum Metensem sede sua pulsus resti-

A restituit. RATHERIUM quoque scriptorem illius ætatis illustrem, atque Episcopum Veronensem inuidorum persecutione, Episcopatu suo deturbatum, perbenigne accepit, sedique præfecit Leodiensi, tandem sedi Veronensi secundo restituit. *Baron. ad ann. 954. n. 9.* Vnde vulgatus hic versus:

Verona Præsul, sed ter RATHERIUS exul.

Compendium quoque in Gallias profectus, ut discordantium inter se nepotum ex fororibus, Lotharij Regis, & Hugonis filiorum animos in concordiam reuocaret, ubi nonnihil morbo tentari cœpit, vnde Remos regressus, testamēto cōdido, quicquid illi superfuit, SS. Ecclesijs legauit; *vt testis est Sigeb. ad ann. 965.* & uti prædixerat, quinto morbi sui die, qui erat 5. Id. Octob. seu 11. Octob. anno Christi 965. ætatis suæ 40. ordinationis 15 (*Dithm.*) Episcopatus verò 12. animum vberimis lachrymarum imbribus irrigatum ad cœlos transmisit (*Ita Regino Dithm. lib. 2. Schaffn. Sigebert ad illum ann.*) quem S. Pauli deprecatione pij cœlorum incolæ tabernaculis perennantibus recepere (*Monachienses fasti*) Corpus eius à Theoderico Merensium Episcopo Coloniam remissum (*Ita Sigeb. d. l.*) Panthaleonitæ Colonienfes, quibus Abbatiam ex ponte rheni destructo excitarat, recondidere. Hoc ipse viuus solenni utebatur symbolo. **VT SIS, QVOD VOCARIS, CVRA, vel illo Martialis. QVOD SIS ESSE VELIS NIHILQVE MALIS.** Quæ omnia pluribus prosequitur monachus Panthaleonita Rotgerus, qui accuratè vitæ eius sanctitatem posteris tradidit. Vnde non immeritò Serenissimus & Eminentissimus Archiepiscopus noster & Princeps Elector FERDINANDVS Bauariæ Dux S. R. E. & I. Archicancellarius &c. apud Sedem Apostolicam instat, ut B. BRUNO, quem Tornacensis diœcesis publico prosequitur cultu, & officio, ut loquimur, nouem Lectionum, honorat, toti Ecclesiæ Dei venerandus solemnè renunciatione proponatur; Impetrabit, uti speramus, id sua Serenitas, de quo dudum iam laborauit, ne in posterum reprehendamur, quasi ciues minus pietatis impendamus diuo Tutelari, quam exteri Tornacenses. Hoc ei in Magdeburgensium scriptis statuitur Epitaphium.

Fundite corde preces, lachrymarum fundite voces,

Ecce PATER PATRIÆ, conditur in silice.

Regia progenies terras memoranda per omnes,

BRUNO pacificus, vir bonus, atque pius.

Archos Antistes, cui clara Colonia sedes,

Visus erat cunctis, charus vbique suis

Offendit tenebras lux viuacissima terras,
 Inuida lingua tacet, laus modo vera placet,
 Non fuit hic mundus tam caro munere dignus:
 Raptus ab hoc æuo, iam fruitur Domino.
 Idibus Octobris quinto Præful duodenus
 Vitæ concessit, spes comes alma fuit.

Huic aliud subijcio ex monumentis S. PANTHALEONIS.

BRVNO pacificus aeterni Regis amicus Clerus honoratur ab eo, populusq; iuuatur
 Me Duce, Pastore, Rectore Colonia gaudet Artollis plenos, opibus solatur egenos.

Cum Duce Maiestas & cum Duce regnat Nil patitur nequam, sed legē discit aquā.
 honestas Delicias nescit qui non sub eo requiescit.

Sub Duce pax grata, multis & curia lata, Cum Duce multarū sunt gaudia diuitiarū.
 In Duce lex culta viget & sapientia multa, Hoc siquidē iuste, quia dispensando venuste
 Cū Duce maiores sunt, & pleriq; minores, Non illas celat, sed in his vt proficit, anhelat.
 Sub Duce prudētes versantur & insipientes, Isti sunt mores, quibus acquisiunt honores.
 Et merito vere scit quemq; decenter habere. Per quos & captat sibi plures atq; coaptat.
 Tractat clementer humiles tumidosq; po- Latus, non tristis semper perduret in istis.
 reuter.

TESTAMENTVM DOMINI ET IN CHRISTO VE-
 nerandi BRVNONIS Archiepiscopi fœliciter.

Ex archiuo
 S. Pantha-
 leonis.

BRVNO seruus Christi, filijs suis Coloniae Deo militantibus. Qua in
 B animum induxi, de rebus, qua diuina mihi commisit munificentia, dispensandis,
 vestro roborari iudicio, inniti testimonio, si ipsum me presentem hac Deo vobiscum
 communicare non fuerit, dignissimum statui scripto ad vos perlato. Eapropter ex sen-
 tentia fratrum nostrorum Theoderici, Wicfridi, qui & ipsi alumni ve-
 stri sunt, cuncta consciscite, rectē Deo volente cuncta transagite, & quicquid thesauri
 nostris opibus illati, Ecclesia, quicquid enim est, clauibus huius Euizonis viri illustri
 Kimiliarchi S. Petri custoditur, præter si quid à ministris nondum relatum sit; ne
 quid ab Ecclesia diuisum esse videretur, sub testimonio Christi & Ecclesia ante altare

* economo.

S. PETRI palam Domino Poppone protho & * iconomo Ecclesia nostra con-
 gesta diligentiq; ratione inspecta, vasa aurea & preciosiora quaque in ministerio san-
 ctae Dei genitricis Mariae & B. Petri Apostoli [a] in ipsa Ecclesia in perpetuo vsu perpetuo
 consecrētur. Cuppam auream, sigillum & scutulam græcam, qua penes nos sunt, Beato
 Panthaleoni [b] Candelabra præterea, qua in ministerio nostro sunt, cotidiana, equi-
 b S. Pantha- tem argenteum à Maguntiaco Archiepiscopo datum, Pallia decem optima, vasa decem
 leonis mona- argentea ex melioribus, Libras centum ad claustrum perficiendum, trecentas ad Eccle-
 sias. sium ampliandam, cortinam latiore, mensalia tria, capetia tria, scamnalia totidem,
 mappas

- A** mappas triginta. Insuper equarum quicquid nobis fuerit, ipsisq; Ecclesia reperta sunt, exceptis villis quas Ecclesia nostra adquisiuit. [c] Langalon iuxta Rhenum Wre- c Diacefi, betti. Heingelen Lidron. Wishem quam Mosâ alluit. Domum quoque Sobrini nostri Metensis Episcopi & villam Bauingan, insuper quicquid de rebus Ecclesia nostra tenet, trado. Detur etiam vsui Monachorum tertia pars huius anni fructuum ad vsus nostros elaboratorum. Ierichomium [d] loco competenti ad nutum d Ierichomio Abbatis non longè à cœnobio constituatur, cui quicquid nobis prædij Tuitij est Ierel- s. Patalconis. felt præter in Saxonia vsque situm, & quicquid Geuehardus quondam Bönensis Præpositus iuxta Mosellam scitur habuisse, confero; & ut hoc bona venia nostri senioris & successoris fieri queat, pro vtriusq; nostrum remedio Ruthin- e Monachis ge, quod Ecclesia rebus opera nostra augmentatum est, ut libet, utatur, instar oratorij S. Martini
- B** quod Beato Priuato construimus iuxta altare S. Martini [e] in occidente Ecclesie, Bea- B Priuatum, to Gregorio Magno martyri, qui recens adductus est, fiat, vbi sacratissimum corpus eius f S. Gereonis recondatur. Huic fundando centum libra legentur. Cuppas aureas fratribus nostris ad Canonicis. S. Petrum libras viginti. Cortinam mensalia duo, scamnalia totidem. Ad S. Gereonis g S. Seuerini [f] altare vrcei magni, pallia duo, tapete ex maioribus, fratribus naues & libra duode- Canonicis. cim, mensale & scamnalia duo. Ad altare S. Seuerini [g] consummandum quatuor h S. Cumber, libra auri, fratribus libra octo, vasa duo, mensale, scamnalia duo. Sancto Cumbero ti Canonicis. [h] scutula due, Sanctis Ewaldis duobus pallia tria, fratribus vasa duo, libra octo, i S. Andrea mensale, scamnalia duo, tapete vnũ. Sancto Andrea [i] libra triginta, pallia quatuor, Canonicis. totidem vasa, candelabra duo, fratribus libra sex, Beato Eliphio martyri, Sancto Mar- k S. Marti
- C** tino [k] confessori tantundem. Prædium præterea Solagon per precariam nostra Eo- monachis. clesia adquisitum. Ad S. Maria [l] altare, vasa duo ex melioribus, monasterio & clau- l Virginibus stro perficiendo libra ceterum. Cortina, scamnalia duo, mappæ totidem. Ad altare S. Ca- B. M. V. in cilia [m] auri libra tres, cortina, candelabra duo, vasa duo, tapete vnum, scamnalia Capitolio. duo, in consummando monasterio libra quinquaginta. Collegio illius monasterij, libra m Virginibus decem, mensale. Ad Sanctas Virgines [n] vasa duo, candelabra duo, pallia duo, corti- S. Casilia. na, tapete vnum, scamnalia duo, Sanctis monialibus libra decem, mensale. Altari San- n Virginibus ctorum martyrum Casij & Florentij [o] auri libra due, baccina que penes nos sunt, S. Ursula.
- D** cuppa due, pallia totidem, Fratribus libra decem. Sancto Victori [p] & collegio tan- o Canonicis tundem. Monasterio & claustro Sofatio [q] fundando libra centum, Altari sex vasa, Bonnes- sibus, pallia totidem, tapete vnum ex maioribus, scamnalia duo, cappa & casula ex nostris, p Canonicis Prædium præterea quod Wodilo de precario nostro dedit, illud etiam quod Domi- Sactensibus. nus Poppo, Ricchildinghuso & Aruite *, nobis satis nauiter adquisiuit. q S. Patrocli
- S. Archipræsulis vitam paucis perstringit Leoldus Northouius in Canonicis Catalogo Archiepiscoporum Colon. mscr. vbi ait: Vicefimus quintus, Bru- Susatiensibus no sub Orzone primo, eius fratre, sedit annos 12, qui dilectus Deo & hominibus, fortis * Eruite.

in bello, magnus in Pontificibus, quasi sol effulgens in Ecclesia Coloniensi, in conspectu Regum & Principum magnificatus. Nam Imperatore fratre suo in Italia pro dispo- A
nenda repub. moram faciente, Gallia & Germania tutelam & procuracionem susci-
piens, eandem prudenter ac strenue administrabat, hostes reprimens, dissi-
dentes pacifi-
cans, paci potissimè subditorum inuigilans & saluti. Vnde Ducem Lotharingia, qua à
Rhenò vsque ad Mosam extenditur, rebellantem cepit. Cui Imperator reuersus ipsum
Ducatum abiudicauit & abstulit, & dicto fratri suo Coloniensi Episcopo ob suam pe-
titionem & magnificentiam suisq; successoribus & Archiepiscopis in perpetuum con-
cessit. Hæc ille.

AVCTARIVM ET DISCEPTATIO DE IVRE
GLADII. B

EX hoc S BRVNONE in historia S. ENGELBERTI pag 138. Clericum Parisien-
sem erroris argueram, quod existimaret principes Ecclesiasticos seruari vix posse,
nisi repudiata potestate seculari. Cū S. Bruno & potestatem eam retinuerit, & serua-
tus fuerit, quod nemo nisi A catholicus negauerit. Attamē obseruo ex A catholicis, quod
licet S. Brunonem nostrum varijs ornent laudum encomiis, hanc tamen ipsius potesta-
tem facularem multis dictorū infectentur, & contumelijs. Nam incusant eum tanquā
primum, qui suo malo exemplo alios ad eandem inuitarit exercendam potestatem.
Sanctum igitur vt vendicem à contumelijs, notet velim lector, non B. Brunonem pri-
mum faculari vsu potestate, sed duobus minimum seculis S. Cunibertum, ipso S. Bru- C
none priorem, iam iure gladij facularis fuisse potitum, vt proinde non S. Bruno, sed S.
Cunibertus primus inter Archiepiscopos ius gladij exercuerit. Quod non bene ac licite à
SS viris vsurpatum, volunt A catholici. Verum si cum Merbom in notis ad V Vitichin.
lib. 1. accuratè vel ipsum V Vitichindum legissent, aut fuissent trutinati, non sanctos
culpasset viros, sed illam in ijs potestatem commendassent. Nam Samuel licet sacer-
dotem ageret Sanctum, non tamen ideo illicite exercuit potestatem facularem; vt
bene inculcat V Vitichind. annal. lib. 1. Ac ne quis eum, inquit, culpabi-
lem super hoc dixerit, cum Samuelem Sanctum & alios plures, sacerdo- D
res pariter legamus & iudices, 1. Samuel, 7. v. 7. & seqq. vbi obtulit sa-
cerdos pro populo, & eod. c. v. 15. dicitur; iudicabat quoque Samuel Is-
raelem cunctis diebus vitæ suæ &c. Hæc ille. Cui minime satisfaciunt aut vn-
quam satisfacturi sunt A catholici. Nam illa administratio Samuelis, vel bona fuit, vel
mala. Si mala, Ergo neque licuit Samueli; Malum enim nemini, nullo tempore licet.
Si bona, fuit; quare nunc mala. An enim bonum quod est, potest vnquam eff. ma-
lum; si à nulla circumstantia mala vicietur. Vel da mihi, quaeso, hanc circumstan-
tiam, quare administratio bona, nūc non sit bona, sed mala. An hæc? quia à sacerdote
exercetur? Apagesis. An eniu non Samuel sacerdos illam vsurpauit? Ergo ex hoc capite,
bona

bona quæ est administratio, non viciatur, quod tamen omnes Acatbolici intendunt. At
A inquires; In veteri Lege Samueli sacerdoti ea cõmendabatur à Deo, in N. vero lege S. Brunoni fuit prohibita. Vbi quæso? Quo in loco scripturarum diuinarum, apud quem prophetam aut Euangelistam habetur hæc prohibitio, S Bruno Archiepiscopus Colon. aut S. Cunibertus non debent potestatem exercere secularem? Nihil enim credis, nisi quod habetur in sacris scripturis? Vbi verò hæc prohibitio de S Brunone exstat? vbi sit mentio in sacris literis saltem Brunonis nominis? Nullibi. Nusquam. Occurres, etiam si sp̄ciatim non prohibeatur Brunoni, tamen generatim prohibetur; Vnde & de Brunone colligi poterit, ipsi ea potestate fuisse interdictum. Sed antequam respondeã, illud à te rogo, vt mihi vel priorem tuam de Brunone prohibitionem in Scripturis expressam
B ostendas, vel si id nequeas, fatearis eam in scripturis non contineri; ideoq; per discursum Logicum & Philosophicum ex aliquo scripturarum loco eruendum. Si hoc? quomodo tuæ satisfacies doctrina fundamentis, quæ in rebus Theologicis Philosophiam iubent quiescere, quoties contra te tuosq; ex scripturis argumentamur Propter quod inexcusabilis es, vt cum Apostolo loquar, ô homo omnis, qui iudicas, In quo enim iudicas alterũ, te ipsum condemnas, eadem enim agis, quæ iudicas. Rom. 2. Verũ his omisissis, quæro à te, quo in loco generatim prohibeatur administratio secularis? Si respõderis, in epist. Ro. c. 13. v. 1. vbi dicitur, Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Ex hoc loco in aternũ non probabis, q̄ intendebas.
C Nã qualis hæc est argumentatio. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; Bruno Cunibertus est anima (saltem synecdochicos.) Ergo Bruno & Cunibertus erunt subditi seculari potestati, & non superiores vtentes potestati seculari. An enim non eodem modo concluderem; Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Tuus ô Acatbolice, princeps etiam summus, est anima saltem synecdochicos, Ergo tuus princeps etiam supremus erit subditus & non superior vtens seculari potestate. Vides quam frivole ex hoc argumenteris loco, quem non intelligis. Sensus ipsius est, omnis anima, præterquam ipsius in sublimiori potestate constituti subiecta sit sublimioribus potestatibus. Nam in sensu accommodo particula omnis, in hac propositione distributiva, vt loquuntur Philosophi, accipitur, sicut cum dicitur, omnia cœlum regit. id est, omnia præter se ipsum, cœlum regit. Et probatur hic loci illius sensus esse ex eo, quod ab vno oppositorum, alterum non contineatur, saltem in recto, vt loquuntur, sed potius excludatur; At esse in sublimiori potestate constitutum, & esse subiectum, sunt opposita saltem relatiue. Quare se mutuo non includunt, saltem in recto, sed excludunt. Hoc igitur posito fundamento, quod nisi omnino à ratione abire velis, negare non poteris, aggrediar nunc ego tuo te iugulare gladio. Nam omnis anima inferior sublimiori subiecta erit potestati; Atqui Ecclesiastica potestas sublimior est, quam secularis, Ergo secularis subiecta erit Ecclesiastica & non contra, Maior propositio est S. Apostoli. Assumptio

sumptio ostēditur, quia haud dubie ea potestas sublimior est quae res excellentiores estimatione hominū dirigit ac curat, quā quae inferiores. Inde enim sublimior estimatione hominum censetur Magister in scholis, quā vel subulcus, vel opilio, vel bubulcus, quia discipuli, quos regit, praestantiores sunt & excellentiores porcis, ouibus. Inde praefectus nobilium, excellentior ac sublimior censetur, quam praefectus ciuium aut rusticorum, quia nobiles pluris sunt ab hominibus, quam ciues aut rustici. Atqui Ecclesiastica potestas nobiliores res curat ac regit, quam potestas secularis; Illa enim regit animas & bona animi, haec verò bona curat multò inferiora; Occupatur enim haec circa res inanimas, seu bona fortunarum, vt videre est ex toto titulo de Lege Aquilia, ex tit. familiae herciscund. &c. si quadrupes pauper fecisse. de furt. de mutuo, cōmodato, deposito &c. B deinde versatur circa bona aliqua famae, vnde tituli de iniurijs & libellis famosis. quin etiā circa bona corporis, vt ostēdit L. Iulia de Sicarijs &c. Sed bona fortuna, fame aut corporis nunquam tam excellentia sunt, ac bona animi; cum haec illis infinitis partibus antestent. Et esto, interdum curaret bonum aliquod animi, id tamen indirectè valde & in ordine tantum ad finem naturalem, tranquillitatem scilicet, & salutem reip. temporalem. At Ecclesiastica non temporalem spectat finem, sed spiritualem, & aeternum; quis vero neget temporalibus spiritualia excedere? nisi veritatem ipsam falsitatis velit redarguere. Quae spiritualia omnium primo iubet quari, reliqua verò censet tanquā adiectitia & auctaria. Nam Matth. 6. 33. Luc. 12. 31. inquit; querite primum regnum Dei, & haec omnia adiicientur vobis. Aut nisi quis doctorem S. Apostolum C Paulum erroris conetur insimulare qui terrena reputat stercora & detrimentum, eaque vilipendit praespiritualibus; Ait enim Philip 3. 8. Veruntamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Iesu Christi Domini mei: propter quem omnia detrimentum feci, & arbitror vt stercora, vt Christum lucrifaciam. Quae singula pluribus sapientissimus Salomon Ecclesiastes probat, idque omnium inductione rerum concluditque de temporalibus hoc modo; Vanitas vanitatum & omnia vanitas. Quid habet amplius homo de vniuerso labore suo suo, quo laborat sub sole? quasi diceret, nihil &c. Vnde cum spiritualia sint nobiliora & sublimiora, quam secularia & temporalia, potestas ipsa, quae circa spiritualia versabitur, nobilior & sublimior D erit, quam sit illa, quae circa secularia occupatur. Et si spiritualia ipsa regit, quanto magis secularia. Quod ipsum si vel à me audire recusas, saltem audias ex Apostolo ita I. Corinth. 6. v. 3. loquente: Nescitis quoniam angelos iudicabimus, quanto magis saecularia? saecularia igitur iudicia si habueritis. CONTEMPTIBILES qui sunt in Ecclesia, illos constituere ad iudicandum. Ad verecundiam vestram dico &c. Audin! quanta sint apud ipsum dignitatis, si cum spiritali conferantur potestate. Quare si omnis anima subiecta erit NB, sublimiori potestati, etiam secularis subiecta erit spiritali potestati, quippe haec illa mul-

NB.

A to sublimior & nobilior. Vide nunc quæso & aduerte ad scripturam sacram, vter potius illi insistat, tu, an ego. Ego cum Apostolo dico, & aio, omnem animam inferiorem debere subdi potestati sublimiori; At tu contra Apostolū doces, omnē animā sublimiorē debere subdi potestati inferiori, & non sublimiori. Vab! quæ illa scripturarum sacrarum adultera interpretatio & corruptela. Agnosce tandem errorem, & disce tempori sapere. Relinquitur ergo ex hoc loco, non vllam posse ostendi prohibitionem, qua Deus sacerdotes à iudiciaria vocet potestate; nec etiā quippiam secularibus de sua detrahere potestate, cum seculares ex allata Apostoli doctrina Ecclesiasticis vtpote sublimioribus teneantur subesse, eosq; duplici honore prosequi. 1. Tim. 5. 17.

B Sed alterum, quo plurimum triumphant, discutiamus argumentum. Ais: Apostolus 2. Tim. 2. 4. dicit: Nemo militans Deo implicat se negotijs sæcularibus. At Ecclesiastici militant Deo, Ergo &c. Praclare! Annon eodem modo tibi & omni tuo magistratui abrogabis magistratum? Nam nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus: atqui tu & omnis tuus magistratus ciuili militaris Deo, ergo neque tu, neque magistratus tuus ciuili implicabitis vos negotijs secularibus, Propositio est Apostoli; Assumptionem aude sis, neges. Et ego quid illaturus sum, accipias. Profecto id mihi negare non poteris, quod qui alicui militat, illi seruiat. Vnde si neq; tu, neque tuus magistratus seruitis Domino Deo, Ergo Deum odio habetis, Ergo Dei hosti seruitis. An enim nescis: Matth. 6. v. 24. scriptum: Neminem posse duobus Dominis seruire, aut e-

C nim vnum odio habebit, & alterum diliget, aut vnum sustinebit, & alterum contemnet. Non posse quem Deo seruire & Mammona &c. Quod si igitur Deo te cum tuo magistratu militare asseris, iam eadem vtrumq; obligatio tenebit; Cum nec te, nec tuum excipiat magistratum; Ergo nullus apud vos erit magistratus ciuili, cum prohiberi à Deo dicatis, quæ doctrina cum sit falsa, Anabaptistarum heretica, à nemine profecto est admittenda. Quare alius istius loci est querendus sensus, non tuus, quem ex tuo tuorumq; capite asseris, sed quem Spiritus sanctus per Ecclesiam suam Catholicam nobis proponit. Prohibet autem Apostolus, quempiam implicari ἐμπλεκῆν negotijs secularibus, non autem secularia possidere. Aliud verò est implicari secularibus, aliud ea possidere.

D Implicatur, qui quasi retibus illaqueatus ac velut fera capta, se suumq; animum expedire nequit, quo minus animum suum ad Deum diuinamq; contemplanda dirigat. Qui vero possidet tantum nec ijs implicatur, animū suū velut alter Samuel, ac Moyses ad Deum potest conuertere; Non hoc, sed illud tantum prohibetur. Quem sensum verum & genuinum esse ipsemet S. Apostolus partim 2. Cor. 6. v. 4. & 10. inculcat, partim 1. Cor. 6. 1. ne quis putet tantum secularibus & non Ecclesiasticis concedi facultatem tractandi & possidendi secularia, ait priori loco de se & omnibus Corinthiis: In omnibus inquam exhibeamus nosmet ipsos sicut Dei ministros &c. sicut egentes, multos autem locupletantes; tanquam nihil habentes, & OMNIA possidentes. Posterior-

NB.

ri verò idem ait Apostolus I. Cor. 6. 1. 2. *Audet aliquis vestrum habens negocium ad-*
uersus alterum, iudicari apud iniquos & non apud Sanctos? An nescitis, quoniam A
Sancti de mundo iudicabant. Quibus verbis increpat Corinthios Apostolus, quod apud
gentiles seculares, & non Christianos sanctos, qui mundum sunt iudicaturi, sua
tractent negocia. Atqui ex tua Acatolice, opinione iniuste reprehendisset S. Apostolus
Corinthios, quia ex tua opinione non licitum illis fuisset, sed prohibitum accedere Ec-
clesiasticos iudices, sed debuissent adire seculares, qui erant gentiles & non sancti. Nunc
iterum quaeso mecum perpende, vter scripturis potius inhereat, tu an ego. Ego cum S.
Paulo apud Ecclesiasticos agi posse de negocijs secularibus qualia erant, de quibus illi
contendebant, frustra enim de sacris apud profanos egissent, nec tam stolidos fuisse cre- B
diderit quispiam Corinthios. Tu vero contra Apostolum audes ab Ecclesiasticis prouo-
care ad seculares? Vide quid agas. Durum est tibi contra veritatis stimulum calcitra-
re. Agnosce igitur germanum loci illius sensum, quem alij SS. Patres, à quibus scriptu-
ra interpretatio petenda est. 2. Pet. 1. v. vlt. tibi in scriptis reliquero. Ex illorum mente
inculcat hic Apostolus, quod olim de diuitijs tradiderat Regius Prophetà Dauid. Ps. 61.
v. 10. vt diuitijs si affluerent, nolint suum cor apponere; ita & c. de potestate philoso-
phandum, quod potestas si affluat, nemo debeat vt cum scripturis loquar, cor apponere,
aut ab illa pati, vt animus abripiatur, quo minus Deo vacare possit. Hoc enim pa-
ti, malum est & omnino fugiendum. Nunc verò, quis S. Brunonem aut S. Caniber-
tum à secularibus ita abreptum audebit asserere, vt Dei immemor, secularibus fuerit C
implicatus, aut totus reipub. munijs distentus aut occupatus. Quid ais Meibomi? In ad-
ministracione (inquis in annot. ad V Vitichind lib. 1.) tam Ecclesiastica quam politica
oppido gnauus fuit & industrius; Etenim diœcesis suæ libertatem, possessiones, adesq; sa-
cras, quibus potuit modis, potuit autem multis, auxit, amplificauit, stabiliuit. Itane
vero? Quare igitur paulò antè, ore tam libero pronuncias: Exemplum, inquit,
Brunonis secuti postmodum ex Prælati alijs, religione neglecta desertaque ad domina-
tum & imperium sese connerterunt, similiores facti satrapis, quam sacerdotibus. Hec
quomodo coherent; S. Brunonem tradis ades sacras, quibus potuit modis, amplificaf-
se, & bene tradis. Quomodo igitur tui adeo immemor, asseris, eundem religione negle- D
cta ad dominium sese conuertisse. quid de alijs eius exemplo astruis. An ergo ades sa-
cras edificare, amplificare, est tibi religionem negligere. Apagesis cum illis ineptijs aut
calumnijs. Da gloriam Deo, eumq; in Sanctis venerare. Psal 88. 8. Qui glorificatur
in consilio Sanctorum. Mirifica cum Deo sanctum suum. Ps. 4. 4. Ac cum vate semp-
ternum canas. Ps. 138. 17. Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui Deus; nimis
confortatus est principatus eorum. Explode mecum, quotquot Sanctis Dei detrahunt,
aut aliqua saltem labecula aspergunt. Exulet ex scholijs, ex subsellis, falsa Fabritij lib. 3.
Orig. Sax. de S. Brunone inueterata opinio, qua scribis, Brunonis, inquit, Antistitis
tempo-

- temporibus illa pernicioſa in Eccleſiæ Germanicæ conſuetudo inuaſit: vt Antifſites & Præſules gladium ſumerent, & bella gererent extra Eccleſiam, & contra veterem morem atque modeſtiam, armati conſpicerentur in caſtris. Hoc etiamſi neceſſitate quadam tributum ſit Brunoni; cum ſidos Ottho homines, etiam ex agnatis nullos haberet; tamen cum pro apice galeam, pro pedo gladium ſemel ſumpſiſſent, ita apud poſteros exemplum valuit, vt quemadmodum nihil agi dicitur vulgi ſermone abſque Monacho, ita in curijs, in ſubſellijs, in bellis nihil inciperetur aut ageretur, ſine præſule aliquo: quod in regnis adhuc externis fieri conſtat. Hæc ille; Exulet inquam hæc doctrina veſtra; Nam ſine cauſa aſſeritur, quod pernicioſum non eſt. An enim pernicioſum ſuaſiſſet S. Apoſtolus ſuis Corinthijs, dum non apud ſeculares iudices, ſed inter ſuos vult negotia ſecularia diſcuti? 1. Cor. 6. 1. 2. Deinde an vnquam S. Bruno pro apice ſeu inſula galeam, pro pedo gladium ſumpſit; vt falſo illi aſcribit Fabric. Iunxit quidem gladium pedo, ſed non hoc dimiſit, adeo autem illud exornauit, vt oculatus teſtis Vrſbergius de ipſo ſcribat, ſe viſiſſe ipſum (S. Brunonem, de quo agit) in ſuo munere ſanctè & præclare vixiſſe, & auhor ſupplementi Reginonis ait: Virum illum fuiſſe & ducatu & præſulatu digniſſimum: Fabr. d. l. Quare dimiſiſtis veſtris opinionibus, ſeniorum & maiorum veſtrorum ſemitis inſiſtite, quaque illi ratione egerunt, & vos agite. Hoc eſt quod vos Dominus admonet. State, inquiens, ſuper vias, & videte, & interrogate de ſemitis antiquis, quæ ſit via bona & ambulate in ea, & inuenietis refrigeriũ animab⁹ veſtris. Ier. 6. 16. Maiores verò memòre dierũ antiquorũ, cogitate generationes antiquas; interrogate patres veſtros, & annũciabũt vobis; maiores veſtro & dicẽt vobis. Deut. 32. 7. quid de S. Brunonis aliorũ veneratione ac poteſtate uſurpata ſit ſtatuendũ.
- Quia vero ſuperius pag. 51. pugna memini cruenta, cui plures interfuerunt Epiſcopi, ex quibus aliqui in Catalogo recenſentur Sanctorum Germania, haud abs re exiſtimaui fore, ſi eos hic ſubiicerem, vt quiuis videat, quàm falſo noſtris aſcribant Epiſcopi hæretici, quod pro pedo galeam aſſumpſerint, cum aliquot ex ijs Epiſcopis vniuerſa Eccleſia Catholica, vt Sanctos veneretur, non ſane quia galeam geſtarunt, ſed quia illuſtris virtutum exercitationibus Epiſcopale pedum exornarunt.
- Ex ijs eſt S. Luthardus ex nobilibus natus parentibus, qui generis nobilitatem virtutibus effecit illuſtiorẽ. Creatus Epiſcopus Paderbornenſis anno 852. præſuit ſumma cum laude annis 25. Trucidatus cum alijs ſex Epiſcopis, Ducibus tribus, & Comitibus 13. magnoq; Chriſtianorum numero à Nortmannis & Vandalis anno 877. vt habetur apud Opmerſenſ. Epiſcopus innocentiſſimam egit omnino vitam. Soror illi fuit VValpurgis quæ virginitate ſua Deo cõſecrata in Herſyverde ſũdauit Parthenonẽ.
- Alter Sanctorum albo inſcriptus eſt S. Erlulphus Verdenſis, vt teſtatur idem Crantepol. & Catalogus Sanctorum Hyberniæ, vbi martyr in Speckdorf, Ecbecksdorf voluit ſcribere, Germania loco appellatur. S. Erlulphus 1. die Aug. oleũ ſudat; languoribus quod medetur. Crantz.

Hi militarunt sub Brunone, S. Brunonis Archiepiscopi Colon. non patruo, licet ita scribat Dithmar sed patruo magno (VVitichind. lib. 1.) Ludolfi Saxonis filio, Henrici Aucupis patruo, Ottonis M. Ducis non Imperatoris & Reginae Lutgardis fratre, qua nupta Ludouico Ludouici Germaniae Regis, non autem Arnulphi Imperatoris filio, cū Ludouicus Arnulphi filius adhuc circa annum 900. scribatur per etatem infans. puer à VVitichind. Dithmar. libr. 1. Brem. lib. 1. cap. 44. Chronic. Halberstadenf. manuscr. ideoque nec potuit ex ea iam anno 877. ducta suscepisse prolem, quam se suscepisse ipse recenset Ludouicus in suo diplomate dato 5. Id. Februar. Indiēt. 10. Anno Incarnat. Domini nostri Iesu Christi 877. Quod Anno primo serenissimi regis in orientali Francia, scriptum, vel ut ait, actum Francofurti, vbi ita scribit. In nomine sanctae & B
individuae Trinitatis. Ludouicus diuina fauente gratia Rex &c. Quapropter &c. nouerit qualiter pro remedio animarum piissimorum antecessorum Augustorum &c. nec non pro dilecta coniuge Lutgarda ac carissima prole nostra, quasdam res proprietatis nostrae ad monasterium, quod dicitur Gandersheim concessimus, quod est constructum in honore S. Stephani protomartyris, & in nostro constat patrimonio, hoc est in villa, quae dicitur Tengstede, & in villa, quae dicitur Ericke, in pago qui vocatur Sutinringia, in comitatu Ottonis, cum domibus, edificijs, campis, agris, pratis, pascuis, syluis cultis & incultis, aquis aquarumve decursibus, vijs & mujs, accessibus cum adiacentibus finibus, exitibus cum regressibus, & quicquid ad praefatas villas iure ac legitime pertinere videtur. Ita, ut quicquid ab hodierna die deinceps Abbatissa & sanctimonia- C
les foemina praefati monasterij inde facere voluerint, liberam ab omnibus perpetualiter habeant potestatem. Si vero persona qualibet posterorum nostrorum, quod minime credimus, hoc nostrae concessionis praecipuum irrumperere tentauerit, & immunitatis & electionis à nobis concessio scripto continetur, violandum decreuerit, omnipotentis Dei iram incurrere se nullo modo dubitet & coram iusto iudice in tremendo examinis die serationem inde redditurum minime ignoret. Et ut hac nostrae cōcessionis auctoritas &c. Ita Henricus Bodo Monachus Clusensis in Chronico Gandersheimensi mscr. Hinc igitur liquet quoque Ludgardam ea etate Ludouico Ludouici Germanici, non Arnulphi infanti filio nupsisse. Et haec supra inferenda, fuerant omissa. Vide errata. D

IX. Lapis

Topazius.

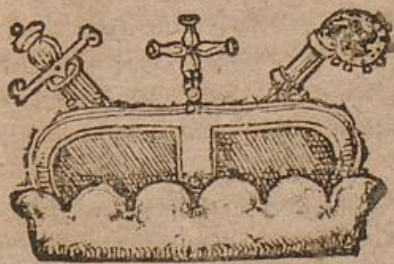
GERO

HIEROTHECA.

77 *Dux Gero
Parthenij
primus.

GERO Lufatides * Princeps Gladbachica condit
Clauftra, parens Vbiũm, sacrificusque fuit.

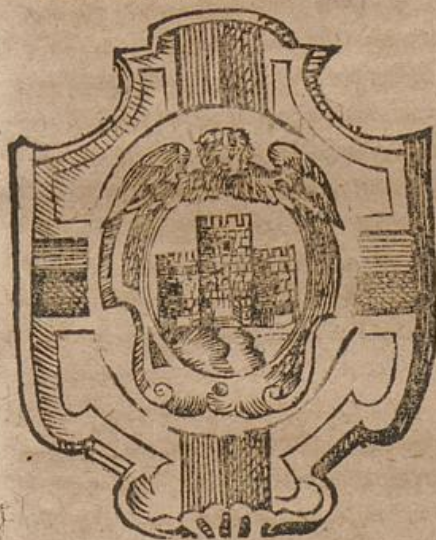
A

S. GERONI insignia eadem appingen-
tone 2. obiit
da sunt qua S. Brunoni, hic tamen colloca-
an. Christ.
mus Parthenopolitana antiqua prout illa
967.
satur eius in Metropolitana Coloniensi Ec-
clesia appinguntur.

* Volckmaro
VVoltmero.

B

S. GERO, qui Folckmaro * S. Bru-
nonis fuccessori, in Coloniensi se-
de fuit fuccenturiatus, parente natus S. Geronis
Ludolpho Ottonis M. Imperatoris pater, Lu-
& Edithæ Anglæ filio, atque Ida dolphus.
Hermannis Ducis Sueviæ filia. Nam
GERONIS matrem Dithmarus lib. 2.
appellat Sanctam & Idam, eadem
dicitur Dithmaro lib. 2. Hermannis Du-
cis Sueviæ filia, insignemque corpo-
ris fui pulchritudinem multo illu-
striori fuperaffe vitæ fanchimoniam.
Vnde hæc ipfius erit mater, ac pater
erit Ludolphus Ottonis M. filius.
Hic etenim illam teste Dithmar. li. 2.
duxit vxorem. Quod verò Fabricius

Ida Suevia
mater S.
Geronis.

C

tradit ex Schaffnaburgensi Idam Christiano fuisse nuptam, non inueni
apud Schaffnaburgensem.

D

Comperi quidem & alias Idas foeminas sanctas, sed nulla earum mater fuit S. Ge-
Ida Saxo-
ronis. Nam præteritis Virginibus Deo dicatis, qua nomen Ida obtinere, vixit B. Ida
nica.
Saxonica vxor Egherti primi feculo feptimo fub Carolo M. trans Rhenani Præfecti
feu Ducis; Nostra autem Ida non feculo feptimo, fed nono vixit. De hac Saxonica agi-
tur in vita S. Ludgeri, & apud Sur. 4. Sepr. cuius corpus à Dodone Epifcopo Monafte-
riensi eleuatum miraculis claret. Fuit & alia Ida venerabilis, mater S. Brunonis Ida Merf-
martyris, qui Dithmari Epifcopi Merspurgenfis in literarũ studio focius, ab Ottone III. burgica.
in aulam fuit adfcitus, quæ paulò post defert à folitariam quæfuit viuendi rationem,
tandem obtentâ Merspurgi fub Henrico II. Imp. infula Epifcopali, à Tagmone Archie-
pifcopo

piscopo fuit consecratus. Totus in lucrum animarum intentus, corpus suum inedia ac vigilij castigabat, quæ ex Boleslai aliorumq; liberalitate acceperat, in pauperes liberaliter, nihil sibi reseruatō erogabat. Demum duodecimo Episcopij sui anno ad Poruffos anhëlans, ferrea eorum pectora, igneo accensus spiritus feruore, ut cœpit inflammare, fidei hostes aliorum saluti inuidentes ipsum doctorem in consinio Porussia & Russiæ, aborti silentium imperarunt, quo non impetrato ipse cum 18. socijs captus, pro Ecclesia capite Christo, caput suum porrexit truci carnificis gladio præcidendum. 6. Kal. Mart. Verum huius S. Brunonis mater Ida nupta Brunoni S. Brunonis martyris parenti, Dithmari Episcopi Mersp. consanguineo, vixit adhuc anno 1007. cum altera Ida S. Geronis mater iam viuo adhuc Gerone ante 30. & amplius annos fuisset extincta. Vide Dithm. lib. 6. Vixit & alia Ida Sueca filia fratris Imperatoris Henrici III. & B filia sororis Leonis Pape, vxor Lippoldi, filij Domini Glesmod, sub ann. 1112. de qua Albert Stad. Sed hæc nullaratione S. Geronis mater potest asseri. Quod igitur Fabricius in orig. Saxon lib. 2. ad ann. 973. & ex antiquis Chronicis Saxonis Trubem. in Chron. Hirschhaug D. Cutsen in sua Saxon. S. Geronem natum volunt ex Christiano, (quem Comitē appellat Viburgium Fabricius, at non nemo ex Chronic. Sax. Comitē Rarstensen) & V Viburga Geronis Burggrauij Magdeburgensis & Monasterij Gerenrodensis fundatoris sorore, plane ex iam allatis refellit, cum mater non V Viburga, sed Ida fuerit nuncupata. Meminit quidem Dithmar. lib. 2. Christiani ab obitu suo in noua illius temporis & primum excitata vrbe Magdeburgensi sepulti, sed C nec vxorem illius affert, nec liberos.

Frater S. Geronis S. Geroni à Dithmaro lib. 2. & 7. ascribitur frater Thiedmarus * Mar- Thiedmar⁹ chio, Vitricus Widredi & pater illius Geronis Marchionis, qui in præ- nepos ex lio contra Boleslaum anno 1015. suscepto fuit occisus; Hicq; Gero alius fuit fratre Gero ab illo Gerone orientalium, Lusizi & Selpuli Marchione, qui vectigalem stipendia- * Dithmarus riumq; habuit Misiconem, ac Romam profectus, emeritus senex positus coram S. Petri Dithmarus altari armis victricibus, brachium S. Cyriaci à Pontifice M. obtinuit, eoq; insigniter Thiadmarus. ditatus atque ad patrios regressus lares vnici filij sui Sigefridi extincti viduam Hade- Gero Mar- uidem à Bernardo Halberstadenſi Præside velatam, primam designauit sacerdotem D chio Oriē- magnam Monasterij in saltu sibi cognomine, Gerenrode, seu in sylua Hercimia, cui om- talis. ne suum contulit patrimonium. Dithm lib. 2. Nam Gero, Dithmari Marchionis filius, & S. Geronis ex fratre nepos, qui ferro occubuit, ex vxore Adelheide ducta filium genuit Dithmarum. Dithm. lib. 7. Prior autem Gero genuerat Sigefridum vniciū filiū.

Plures fra- Plures quoque S. Geroni nostro fuerunt fratres, cum plures numerentur Ludolphi ex Ida Herm. Ducis filia, filij & Ottonis M. nepotes. Inter quos numeratur à Georgio Fabric. lib. 3. Orig. Saxon. Ludolphus Episcopus Osnaburgensis, de quo Ertuinus in Chronico Osnaburg. mscr. Ludol-

Alia Ida
Sueca.

Frater S.
Geronis
Thiedmar⁹
fratre Gero
* Dithmarus
Dithmarus
Thiadmarus.
Gero Mar-
chio Oriē-
talis.

Plures fra-
tres S. Ge-
ronis.

Ludolphus nonus Episcopus Osnaburg. successit Dregoni *. Vir fuit Ep. Osnab. singulari grauitate & beneficentia, qui Ecclesie suae reditus plurimum frater S.

A auxit. Nam Ottoni II Imper. patruo suo persuasit, vt tres illi villas, Apelderbach, Hofnem & Lingam concefferit. Scribit enim Otto II. Imper. * Fabr. li. 3.

Hunc Ludolphum, suum consanguineum, narrans, quod ob memoriam Dregoni, diuinæ remunerationis, nec non interuentu dilectæ coniugis suæ, scilicet Imperatricis Augustæ Theophanij, cuidam viro venerabili sanctæ

Osnaburgensis Ecclesie Episcopo Ludolpho, quicquid prædij vel hereditatis ipsi Imperiali auctoritate donauit, ipse Imperator reddidit in Comitatu Bernardi Ducis in locis subscriptis, videlicet Apelderbach,

B Hofnem, Linga cum curtibus ac ædificijs, mancipijs, terris, pascuis, syluis, molendinis &c subdens in eodem Imperiali priuilegio, quod huiusmodi, sicut prædixit, Ludolpho Osnaburgensis Ecclesie Episcopo suo consanguineo reddidit atque donauit, eo tenore, vt liberum habeat arbitrium vendendi atque commutandi, seu eidem Ecclesie & successoribus relinquendi. Anno Domini 975. Indict. 2. anno Imp. 7. in Longobarden. Hic Antistes Ludolphus obiit, anno Domini 983. 2. Kal. April. Vide Crantz. lib. 3. Metropol. 39. Meibom. in not. ad Witichind. lib. 2. Verum de hoc Ludolpho merito quaerit Crantz. quo gradu consanguinitatis Imperatori fuerit coniunctus, cum id in literis non definiatur.

C Deinde à Fabricio inter Ludolphi filios recensentur Bruno Præsul Verdensis, qui A Bruno Epimelungo Hermanni primi Ducis Luneburgij fratri Germano successit, ac cœnobium scop. Ver-

Oldenstadense circa Vlyssæam seu prope Vlsenum haud procul à Luneburgo condidit, densis non quod Altstadium nominauit Collocat ipsum Latzius nunc inter Antistites Verdenses, est frater S. nunc inter Eistedenses Præsules, vultq. (cum Bruschio & Fabric. in stemmate VViti-

chind. II. Ducum Suenia & Carinthia) postea creatum Pontificem Romanum, sed refutatur à Dithmar. lib. 2. vbi 3. Nonas. Maij senex dicitur circa ea loca vbi Hermannus de Billingen Dux Saxonia vel Stubengehorn ipsius Brunonis consanguineus quem diris deuotum absoluere recusabat, obiisse. Ipse vtrò Hermannus de Billingen non in Italia, sed Saxonia hærebat, Vnde & Bruno Verdensis Præsul circa Saxonia loca obiit. At Bruno Pontifex in Italia satis concessit. Proinde Bruno Verdensis, non est idem, qui Pontifex Romanus.

D Inter Ludolphi liberos numeratur Otto, parens Brunonis non Au-Otto frater gustani Episcopi, cum hic sit frater Henrici III. Imperatoris (VVippo) sed S. Geronis. Romani Pontificis postea Gregorij V. appellati (VVitichind. lib. 3. annal. Regin. ad ann. 454. Dithm. lib. 3.) Item parens Henrici & Canonis & Wilhelmi Argentinenfis Episcopi: (VVippo Guilliman in Episcop. Argent.) auus verò

verò ex Henrico Conradi Salici & Gebhardi Episcopi Ratisbonensis, atque ex Conrado, Conradi Iunioris & Brunonis Episcopi Wireceburgensis &c. Neque Otto genitor fuit illius Eckehardi (à quo in Thuringia nuncupatur Eckardberg) Thuringiæ Marchionis (de quo supra in vita Hildebaldi) cum ipse Eckehardus cum Guncelino & Brunone, fortè Brunonis martyr, de quo supra, parente dicatur è Nobilissimis Thuringiæ Australis progenitus parentibus, ac patre quidem Gunthero procreatus; deinde ipse Eckehardus duxisse Suanhildam Comitissæ Dithmari, qui frater erat S. Geronis nostri, viduam, & Bernardi Ducis sororem, ex qua genuerit I. Lutgardam à Lothario Wirinharij ex Thuringia septentrionali oriundi & Gødilæ ex occidentali regione nobilis filio raptam. II. Hermannum. III. Eckehardum. IV. Gunterum.

Hermannus verò Eckehardi filius genuit, Henricum Comitem, qui S. Heribertum Archiepiscopum Colonienf. afflixit, quod matrem ipsius captiuam detineret. *Vide Dithmar. lib. 4. fol. 42. v. 7. lib. 5. fol. 53. vol. 38. & seqq. lib. 6. fol. 72. v. 38. vbi Guncelinus dicitur Hermannipatruus. lib. 7. fol. 90. v. 24. & seqq. fol. 112. v. 11.* Fuit & alius Eckehardus filius Ludolphi, *Vitidkind. lib. 2.* non illius, quem S. Geronis parentè astruximus, sed alterius. Nam ille Eckehardus cum Hermanno Sueviæ Duce propter Ducatum contendit, antequam Ludolphus Imperatoris filius Idam Hermanni Ducis filiam duceret: Ideoque Eckehardus hic non potuit illius Ludolphi, qui S. Geronis fuit pater, esse filius. Fuit & alius Eckehardus, cuius Germanus fuit Bezico. *Dithm. lib. 4.* de quo nos non agimus,

Mathilda
soror S.
Geronis.

Soror Geroni fuit Mathilda, anno 949. nata, vt tradit ad illum annum Regino, vbi illam Ludolphi filiam nuncupat, ita & Witichind. *Dithm.* Neque his obstat Witichind, lib. 3. *annal.* vbi ait Ludolphum post se reliquisse filium patris nomine insignitum, id est, Ottonem. Huius enim solius meminit Witichindus, tum quia parentis compellabatur nomine, tum quia in Ducatu futurus hæres, reliqui enim Ecclesiastici Deo seruibant; non autem, ita illum affert, vt reliquos excludat liberos, cum nulla id significet particula exclusiua. Atque hinc patet S. Geronem esse vnum ex posteris Witikindi Magni ex Wicberto filio, Walberto nepote. Ludolpho, Ottone Duce Saxonix, demum ex Henrico Aucupe, qui fuit S. GERONIS nostri proauus ex Ottone Magno filio, Ludolpho nepote. Proinde S. GERON non est Witikindi II. ex Dietgremo filio, & Dithmaro nepote abnepos, vt placebat eximio Domino

mino Doctori Cutsemio in sua Catholica Saxonica. Sed hæc de ipsius
A Maioribus sufficiant.

S. GERO ab ineunte ætate, Ecclesiastico addictus & mancipatus sta-
 tui, Colonia tempore Folcmari Archipræsulis habitavit, vbi cum præ-
 sente Archipræsule Folcmaro sacra è S. Maurini corpore reliquiæ, vino
 ex pietate abluta, in nouo reconderentur repositoio seu loculo, ipse
 ad loculum propius accedens, dentem martyris capiti excussit, eum vt
 sibi asseruaret: At vix excusso manu dente eoque comprehenso, adeo
 cœpit igne interno & inuisibili æstare, vt quo se verteret Sanctus no-
 ster nesciret, solennem pompam reliquâ hominum multitudine lætius
B prosequente, S. GERO varijs cogitationum fluctibus iactatus, animi
 angore non prius meruit liberari, quam soluta pompa Wolfredæ sacer-
 doti Magnæ in S. Mariæ Monasterio, suasq; horarias preces persoluenti
 dentem restitueret, statimque omnis ardor remisit ac penitus abcessit.
 Ipse verò dens in accerra thuris Dauidici fuit inclusus. *Sur. in Maurin.*
 10. Jun. c. 6. Posterioribus annis imperante adhuc Ottone M. ipse GE-
 RO extincto Folckmaro * concordibus cleri suffragijs & populi ap-
 plausu Archiepiscopus Coloniensis anno 969. certè non sine singulari
 Dei prouidentia fuit electus, vt ipsi seorsim rem diuinam Papiæ facienti
C (Imperatori .n. Ottoni Magno à sacris erat) BB, Petrus Apostolorû ver-
 tex & Ambrosius ostèdère, qui oleo GERONÈ sacro inungentes, signifi-
 cabant, quem ad dignitatis apicem aliquando vocandus esset. Visionem
 illam licet Sanctus Præsul tacitam haberet, Deus tamen eam hac ipsa e-
 lectione palam fecit *Dithm. lib. 2.* Mira quoque ipsius fuit electio, Nam
 Electum GERONEM cum Imperator ob certas quasdam causas ab eo Imperator
 offensus regalibus donare detrectaret, stricti ab angelo, ipsa die qua visu angeli
 gloriosæ Domini nostri resurrectionis recolitur memoria, gladij timore cogitur cõ-
 compulsus, regalibus eum inuestiuit. Interminatus enim ei angelus, sentire ele-
D NISI inquebat, IN GERONE HODIE COMPLEVERIS ELECTIONEM, & Aioni,
 SECVRVS NON EVADES HANC CÆDEM. Electus & regalibus dona-
 tus Episcopus Abbatiam Benedictinorum seu Monasterium S. Viti à Ædificat &
 se ædificatum in Gadbach (vbi S. Laurentij caput, quod Rex Hispa-
 niarum Philippus magnis precibus & donis obtinere non potuit, con-
 seruatur) & Collegium nostrum Coloniensè ad Diui Andreæ (vbi ad-
 huc monstratur Sancti Laurentij scapula) precioso reliquiarum thesau-
 ro sub Ottone II. locupletauit. Quin & Collegij Sancti Andreæ seu
 potius antèrius templi ædificium absoluit & inaugurauit, vt hoc
 L quod

quod subijcio docet monumentum. Anno Dominica Incarnationis
 DCCCCLXXIII. Indictione secunda, quinta Nonas Maij dedicata, est haec do-
 mus Domini à GERONE Reuerendissimo Archiepiscopo in honore S. Andrea Apo-
 stoli & omnium Apostolorum Christi, & in hac Dei ara continentur reliquiae S. Mat-
 thei Apostoli & Euangelistae, nec non Sanctorum martyrum Christophori, LAVREN-
 TII, Cyriaci, Cosmae & Damiani, Ceciliae & Agnetis.

Item Mag-
 deburgi.

Magdeburgi quoque S. GERO cum fratre suo Thiedmaro Marchio-
 ne in honorem S. Dei Genitricis & martyris Cypriani, Abbatiam con-
 struxit, quam Trithemius in Chronic. Hirschaug. ad annum 972. vocat,
 Monachorum nouum castrum vulgus *Wunnennewenburg*. Ita autem
 de ea loquitur Dithmarus lib. 7. Funus autem praedicti Marchionis & socij e-
 ius *Widredi* vsque ad *Misni* fecit reduci. Haec ibidem Hermannus Comes flebiliter
 suscipiens & vsque ad nouam urbem (quam Magdeburgum existimo, cum il-
 lic GERO Archiepiscopus funera inhumarit vt iam dicitur, & primū Otto
 Magnus eam excitavit, *Misniam* autē iam ante Henricus Auceps aedifica-
 uit) vbi GERO Colonienfis Archiep. & Tiedmarus Marchio frater eius Vitricus istius
 (*Widredi*) Pater autē intercepti comitis in honore Dei genetricis & S. martyris eius
 Cypriani regnate secūdo Ottone Abbatia cōstruxerūt cū fratribus suis *Gūthero* & *Ec-
 kharde* comitatur, quae GERO Archiepisc. (Magdenburgensis, contigerunt, n.
 circa an. 1044. quo Colonienfis non supererat) tunc terra cōmendans, domi-
 nam *Adelheidam* eiusq. filium *Thidmarum*, ac moerentes amicos ac milites solatur:]
 Haecenus ille. Sanctum quoque Notgerum ex Ottingensibus, vt puta-
 tur, Comitibus consecrauit Leodiensium Episcopum XVII. anno Do-
 mini 972. Pontificatus Ioannis Papae XIII. anno sexto. Chron. M. Belgij.
 Singulari in Christum crucifixum ferebatur cultu, vnde insignem ar-
 genteam crucem summæ reliquit aedi. Quin etiam vbi aduertit in sum-
 ma Colonienfium aede fatiscens rimis Christi crucifixi imaginis caput,
 admota sacra hostia iunctisque precibus expleuit ac restituit. Rem ge-
 stam non enarrarem, nisi Dithmarus vir maximæ authoritatis & fidei
 eam scripto consignasset. Chron. lib. 3. Interim GERO, inquit, Agrippinae
 sedis egregius prouisor obiit, de quo quia pauca praelibauimus, quae tunc reseruauimus, pauca di-
 cam. Hic crucifixum qui tunc stabat in media, vbi ipse pausat Ecclesia ex ligno studiose
 fabricari praecepit: Huius caput dum fissum videret, hoc salubri remedio curauit, Do-
 minici corporis portionem vnicum in cunctis necessitatibus solatium & partem vnā
 salutiferæ crucis coniungens, posuit in rimam, & prostratus nomen Domini flebiliter
 inuocauit, & surgens humili benedictione integritatem promeruit. Huius rei me-
 moriam ad B. Praesulis tumulum ex aduerso Engelbertini sacelli expres-
 sam paucis ab hinc annis Nuncius quidam sedis Apostolicæ iabebat

Miraculū
 Geronis in
 fanato cru-
 cis ligno.

obliterari, quod rei nescius conijceret Episcopum representari, qui
A Christum in cruce moriturum sacris reficeret epulis: sed ea de re Illu-
 strissimum edoctum Capitulum, restituta priori imagine illam Sancti
 Præfulis memoriam curauit renouari. Amore quoque singulari Bea- S. Gero
 tissimam Virginem complexus, illius iconem Metropolitanæ donauit cultor
 Ecclesiæ, asseruatur quoque ibidem visenda B. Mariæ Virginis statua Deiparæ.
 argentea, sedi amplæ & vastæ insidens, quam à dextris succollans susti-
 net S. Petrus, à sinistris S. GERO, cum hac inscriptione: SANCTVS GE- Regin. li. 2.
 RO ARCHIEPISCOPVS COLONIENSIS. Ipsi mater Ida in Eccle- ann. 957. &
 siam Merspurgensem liberalis donauit illi villam Rochlitz, quam GE- Herm.

B RO præpositus in beneficium tenuit *Dithmar. lib. 7.* & cum adhuc vrbs **Contract.**
 esset ad Mildam fluuium, non bene à Hermanno custoditam Gunceli-
 nus igne iussit absumi. *Dith. li. 6.* Ludolpho parète in Italia circa an. 957.
 defuncto, in Hierosolymorum urbem non curiositatis sed pietatis ergo
 profecta, vbi morbo correpta latifero, ac de futuris diuinitus edocta
 euentibus, imperauit pe dissequis suis, vt quam primum mortuum ipsius
 efferrent corpus, terræque mandarent, ac confestim, in prouincias suas
 regressæ filio GERONI ex matre denunciarent, vt piæ matris (quam
 Sanctam appellat *Dithm. li. 2.*) animam Deo in sacris haberet commen-

C datam, eumque in finem ad D. Cecilie altare ei excitaret. Paruerunt Defuncto-
 iussis famulæ, vixque à tumulato corpore effusam Sarracenorum multi-
 tudinem effugere, quæ vniuersos Hierosolymorum fines depopulaba-
 tur. Ipsæ domum reduces vltimam matris voluntatem filio GERONI a-
 peruerunt, quam lubens expleuit. Rem ita describit *Dithmar. lib. 2.*

*Huius sancta mater Ida nomine, Hierusalem orationis gratia petens, illicq; infirmata,
 hanc suis legationem pedissequis commendauit: Egreddenti anima meimet prolongato Mater S.
 huius exilij incolatu, corpus meum matri terra celeriter tradite, & mox euntes hæc fi- Geronis*

D rem qualem prius in cælis dare dignatur Dominus, & altare mihi in Ecclesia sancta Hierosoly-
 constituat Cecilia. Talibus præceptis deuota obtemperantes famulæ, Dominam suam marum ex-
 post hæc feliciter expirantem sepelierunt, & statim recedentes, miseriam inscie effuge-
 runt subsequituram. Nam Sarraceni Hierosolymam tunc inuadentes, nil reliquere vi-
 ctis, quod sancta eis clam tunc prædixit matrona, cum se mortuam iussit properè tu-
 mulari & suas abire. Venientes autem hæ Coloniam, cuncta Archiepiscopo pandunt
 ordine. Quos idem benigne suscipiens, Deo gratias egit, & iusta eiusdem petitioni satis-
 fecit.] Hactenus *Dithmarus.* Verum quia ex mandato matris hic à
Dithmaro allato fortè rudiores errandi occasionem capere possent, illud

paucis erit pensitandum. Petit enim mater, vt ipsi eum honorem non neget filius, quem Deus prius in cœlis dare dignatur, & vt altare illi cōstituat. An ergo vult se sanctam coli? Absit. Nam viuens quomodo sic puto, id imperaret, cum nemo hominum sciat sitne amore an odio dignus *Eccles. 9.* nisi Deus speciatim id ei reuelauerit, vt quibusdam factum paulo post ostendam. Deinde esto norit homo se nunc Deo gratum esse & acceptum, certusne est se gratia Dei non excisurum, qui stat, inquit Apostolus, videat ne cadat. *1. Cor. 10. 12.* Quare in timore & tremore iubet Apostolus nostram vt operemur salutem. *Philip. 2. 12.* Excidit sapientissimus Salomon; Euertit eam Origenes; perdidit eam Hero, qui ipsos quadraginta annos in summa vitæ transegerat austeritate, & sub finem vitæ miserè deceptus eheu! æternum perijt; Et quis tristem aliquorum catastrophem sicis relegeret oculis, qui iam quasi martyrij decora erant ablaturi & ecce vix concepto defectionis proposito inter tormenta æternum perierunt; & quotusquisque est, cui Deus in bono perseuerantiam patefaciat? Quam supplicibus, quam crebris votis, orauit Deum Regius Propheta Dauid, ne se ipsum Deus dereliqueret. Domine ne derelinquas me. *Ps. 26. 9. & 37. 22.* At quid opus si certus erat, se perseueraturum. Sed quid multum? An non omnium sermone vsurpatur illud Ictorum hominis voluntas est ambulatoria vsque ad mortem. Quomodo igitur aut qua ratione affirmabitur hominem semper tibi constare, & quis consiliarius altissimi fuit. *Isa. 40. 13.* vt sciat quid decreuerit aut statuerit Numen diuinum. Et sit, Deus reuelarit ipsi constantiam, non tamen ideo honorem & altare sibi depoposcisset, sed potius Deo omni huius boni auctori, & fautori hæc vouisset sui præ nimia animi demissione oblita. Quod verò interdum Deus suos, & de peccatis dimissis & salute certos faciat, singulare hoc Dei est beneficium, non omnibus concessum. S. Arnulpho Episcopo Suesionensi animam agenti S. Petrus apparens affirmavit, peccata ipsi dimissa, ianuamque vitæ patere, & S. Michael se ipsius in cœlos ductorem futurum sponpondit; Quin & Beatissima Virgo Maria, ipsi prædixit futurum vt in Assumptionis festo in Beatarum mentium sedes reciperetur sicut & receptus fuit. *Lisard. Episcop. in vita S. Arnulphi, cap. 49. apud Sur. 15. August.* Sic & S. Eduardo Anglorum Regi, quod nemini quippiam in honorem S. Ioannis negarat fatalem suum obitus diem ipse Apostolus Ioannes curauit significari, remisso illi per Hierosolymitanos peregrinos annulo (quem prius ipsi pauperis personam induto, cum nihil ad manus haberet, dederat) se

A se intra sex menses ipsum visitaturum, atque ad agnum abduendum, quem æternum, quocunque ierit sequatur. *Ælredus Abbas in vita eius apud Sur. 5. Ian.* qui postea annulus in templo suspensus, morbis medicabatur comicialibus; quin & in parasceue sacrabant Britannia Reges annulos, qui potui iniecti dictos morbos expellebant. *Polidor. lib 8.*

Memini me legere sanctos sapius à morte non vero ante ipsam apparuisse, ac locum in quo templum in sui memoriam petierint ædificari, monstrasse, non tamen ut illis excitetur altare; quamvis & altaria sanctis dedentur, non tamen proprie, sed Deo in honorem Sanctorum. Ita **B** habemus de Diua virginie in hist. S. Iacobi, atq; de eadem Ioâni Patricio nonis Augusti apparète, & quâdo syrius maximè ardet collis exquilini partem niibus operiète. De B. Michaelè Archangelo huiusmodi affert Baronius, anno 704. 51. Similia sunt quæ in vita S. Cornelij Centurionis ex Simeone Metaphraste à Surio recitantur. Et notissimum Colonia de B. Annone à SS. Gereone & Mauris flagellis admonito, ut illum, quem videmus hodie chorum S. Gereoni cum turribus, excitaret.

Plura eam in rem ut afferam exempla, breuitatis, cui studio, me auocat ratio. Ideoque ut ad S. GERONIS nostri matrem reuertamur, non **C** cum existimo verborum sensum quasi ex reuelatione consequendæ beatitudinis facta sibi velit dicatum altare, sed ut Monica exemplo ipsius inter sacra fieret commemoratio. Quod ipsum hæc eius indicant verba. *Hæc filio nunciante GERONI, quo peregrina generici sua talem in terris non denegat honorem, qualem prius (non postea in cælis dare dignabitur) Dominus &c. quibus vult non eo dignari honore quo defuncta à Deo commulabitur, sed eum sibi perit deferri honorem, quo Deus illam nunc viuam afficit. Hic verò modus loquendi vulgaris habeas mihi hunc honorem, idem valet, quod, ostendas mihi hanc gratiam.* Deinde eadem, ait, *constituas mihi altare, non ait, excites;* constituere idem est, quod curare; Sensus igitur illius **D** loci germanus ac planus est, nimirum: mox domum redeuntes hæc ex me filio meo GERONI denuntiate, ut absenti matri suæ hoc exhibeat obsequium, hancque præster gratiam, quam nec Deus mihi, nec nunc quidè, denegat, ut altare in S. Cæcilie æde mihi procuret, aut designet, in quo mei habeatur memoria, atque anima mea Deo commendetur, cum & alij sacerdotes, mei in altaribus seu sacris memores, Deo pro Defuncto- mea salute supplicent. Atque huic S. Archipræsul maternæ satisfecit vorum cura nõ luntati. Hic autem deploranda mihi est nostræ tempestatis improbitas negligèda, & negligentia, passim siquidem defunctorum vltimæ voluntates &

maiorum piæ pro animæ remedio institutiones intermittuntur. Quod quam periculosum sit, quamque grauem Dei incurrant offensam, qui A sacra illa negligunt funebria, ex Cæsario lib. 12. de poenis & gloria mort. c. 42. placet ostendere, vbi refert quod sua contigit ætate, suoque in ordine sub ann. 1200. Erat non nemo sacerdos, qui vt pro peregrini villici manibus Deo litaret laciniam acceperat verum ipse sacri faciendi oblitus, statum religiosum in quo tum temporis viuebat Cæsarius est amplexatus, in quo dum viuebat noctu fuit raptus, ad inferorum loca, vbi Conradi Herbipolensis Episcopi (qui relicta Hildesienſi sede ad Herbipolensem se transtulerat sine sedis Apostolicæ facultate, vt pluribus epistolis ostendit Innocentius Papa, ac postea occisus) animam vidit Lucifer inferisque spiritibus offerri, quam cum ingenti eiulatu Lucifer iussit referri. Reducite inquit, reducite illum non enim noster est, innocenter occisus est. Deinde ipse Sacerdos præ timore se retro ianuam ab-

NB. Veritate huius raptus collini ex vera vstulatione. diturus, mox ab inquisitoribus dæmonibus in publicum productus conspexit laciniam, sibi à villico donatam ab inferis contrectari spiritibus, intellexitque inquiri, cuiusnam esset, quam cum accepisset Lucifer esse sacerdotis negligentis iusta defuncto persoluere, extractam ex præferuido ac putido lixiuio laciniam in faciem ac collum sacerdotis iniecit, & fortissimis quasi lacertis torſit; vt excitatus ex somno sacerdos contētissima voce identidē opem imploraret. Accurrere igitur fratres, imperant silentium. Ille verò magis in clamat; En morior, en accendor. Propius accedentes fratres reperiunt totum ipsius caput ab igni ambeſum & vstulatum, seminecemque in nosocomium transferunt. Rogatus deinde illius mali causam respondit, quod & sacrum funebre neglexerit, & de negligentia apud sacerdotem non se accusauerit. Ideoque in hanc se præcipitasse miseriam. Pro! quam dirum, quam atrox luit hic supplicium, quod vnum duntaxat, sacrum funebre neglexerit, nec aliud præter laciniam acceperat. Vtinam hoc omnes vti oculis perlegunt, ita animis volutarent! illi in primis qui integra prædia, villas, oppida, ditio- nes in eleemosynam pro remedio animarum (sic loqui solent diplomata institutionum) acceperunt.

Quam oderit dæmon tætariones aperiri. Dæmonis illusiones. Dexter erat SANCTVS GERO in abstergendis animi molestijs. vnde Gerberga pia & religiosa Abbatissa identidem ad Sanctum recurrebat Præfulem, eique quidquid pectore clausum, aperiebat. Illusus illi aliquando erat per vaticinia dæmon; reuelabat ipsi S. GERONIS instantem mortem, quam iubebat secretam apud se seruare; at ipsa mox totam

totam rem sancto pandit Præfuli. Quare excandescens demon adeo
A cam verberibus multauit, vt breui extingueretur. Non defuit Matronæ
 Præful, nam cognita piæ Abbatissæ morte, hostiam obtulit expiationis,
 pauloque post ipse Archipræful adeo infirmatur, vt Euergero summæ
 ædis custodi, & quod ego addo, post Warinum Episcopo videretur *Gero viuus*
 extinctus, qui lotum sacrum corpus iussit efferri. Elatus tertia vt aiunt *sepelitur.*
 populi nocte, B. Præful quasi æris sono de graui excitatus fuisset somno,
 ter contentissima clamauit voce, sibi vt aperirent obstructos meatus.
 Hanc qui inaudierat vocem, stupore plenus ad Euergero Ecclesie cu-
 stodem accurrit, obnixè rogans, vt laboranti Episcopo succurreret, *Ve-*
B rum Euergero hominem malè verberibus & scipione exceptum, tan-
 quam mendaciorum centonem à se reiecit; atque ita diu Præful me-
 moriæ ferijs S. Iohanni dicatis, id est 8. Kalend. Iulij, anno 976. pro mox *Dithm. lib. 3.*
 defuncto habitus, ac posteriori die sepultus, triduo post, id est 4. Kalen-
 Iulij vere expirauit. Ita enim videtur testari monumentum & carmen
 vetus quod in Dni Andree extat:

Claret opus Domini quod vouit condere Bruno,
 Andree meritis hunc Iesu suscipe cœlis,
 Te Iohanne petit, purum qui viuere nouit
 Præful in hoc sancto pollens per plurima Gero.

C In quo monumento illa verba: *Te Iohanne petis* insinuant triduo aut
 quadriduo citius quam alij mortis eius vel potius sepulturæ diem, cum
 plerique authores IV. Kal. Iulij dieant vere extinctum. Quod vero ad-
 huc in sepulchro vixerit, aperto postea loculo, deprehēderunt ex cruo-
 re quo loculus in conuersione fuerat aspersus. *Crantz. 3. Metrop. 45. Tri-*
them. in Chron. Hirschaug. Theat. vite hum. tom. 2. & manuscripti.

De morte
 S. Geronis.

D Nec est quod quispiam S. GERONIS raram & insolitam mortem in
 dubiam reuocet, partim quia multorum testimonijs, vt præter allatos
 Simonis Maioli Episcopi, & Dermicij Thadæi in sua Nitela aduersus
 Bzouium confirmatur: partim quia cum alijs plurimis communis hæc
 mors fuit. Quod vero durior, meritis & sanctitati auctarium est, non
 autem derogat vel officit. Mala enim mors (inquit S. Augustinus) putā-
 da non est quam bona vita præcessit. Quis filios ac filias Iob subita do-
 mus ruina oppressos damnabit? quis Simeonem styliem fulmine per-
 cussam, cuius animam ab angelis efferri vidit S. Iulianus? Quis S. Aga-
 thonicum à leonibus disceptum, quem alias in frigore fouebant, dam-
 nabit? Quis S. Belinum à canibus laceratum? Quod digitur S. GERO exta-
 fi

si vel apoplexia subita extra se positus, Euengeri vel Warini incuria sepultus dicatur nondum mortuus, nihil in eo singulare quod viris pijs & sanctis manifestum est contigisse. Mors enim vitæ cursum abruptit non mutat statum. Vita S. GERONIS sancta inculpabilis fuit, ergo & mors consequens. Afferit Scriptura iustum quacunque morte præoccupatus fuerit in refrigerio fore.

Zenonis Imp. non multum huic GERONIS morti dissimilis fuit, qui Epilipsiæ doloribus distentus speciem defuncti exhibens, viuus ab vxore Ariadne eidem parum addicta sepulchro inclusus & suffocatus fuit.

S. Gero B.
Ludolpho
apparet.

Ab obitu se B. GERO visendum præbuit Ludolpho Abbati Corbeien-
censi, hisque cum affatus verbis : REQUIEM ÆTERNAM CANTATE, B
disparuit. Erat enim Ludolphus Abbas Corbeien- singulari vitæ sancti-
monia; frequentabat ieiunia, vigilijs se exhauriebat; sacris pie, religio-
se, ac magna cum veneratione semper operabatur, vnde plurima ipsi à
Deo patebant secreta. In iuuandis defunctorum manibus impiger.
Illi, eadem nocte qua obierat Wilhelmus Archiepiscopus Moguntinus, se in visione obiecit, cui mox in sacris vt suffragarentur fratres, Abbas imperauit. *Dithm. lib. 2.* Ab eodem & S. GERO noster, nocte qua fuit
extinctus, pia precum suffragia postulauit. *Dithm. lib. 3.* GERONIS quo-
que, qui duellum cum Waldone susceptum capitis pœna luerat, caput C
vbi inter rem diuinam altari suo vidit inferri, mox à sacro suo animam
Fratrum sacrificijs commendauit. *Dithm. lib. 3.* Præfuit Corbeien-
monasterio 26. annis; obiit Idibus Augusti *Chron. Corbeien.* Et licet hic Ludolphus Abbas vixerit eodem tempore, quo Ludolphus Episcopus Osnaburgensis S. GERONIS frater, non tamen sunt ijdem, sed diuersi; Episcopus enim obiit non Idibus Augusti vt Abbas, sed 2. Kal. April. anno 983. vt supra ex Ertwino retulimus.

Successit S. GERONI (qui, vt habent *Chron. Colon.* anno 969. Pontificatus Ioannis Papæ XIII. anno tertio, Ottonis primi anno 32. electus præfuit septem annis) in cathedra Warinus. *Dithm. lib. 3.* Cui succenturiatus
Euengerus Archiepiscopus, vt priorem elueret culpam, Monasteriũ D
S. Martini collapsum instaurauit; vel vt ait Marian. Scotus ad ann. 975. *Ebergerus Archiepiscopus Coloniensis immolauit Scotis in sempiternum Monasterium S. Martini in Colonia; quibus primum Abbas præerat Mimborinus Scotus annis 12.* At hæc *Chronica Colon.* tribuunt Warino, ita enim aiunt; *Venerabilis VVarinus adeptus est Pontificalem cathedram Colon. Ecclesia, anno Domini 976. Pontificatus Bonifacij Papæ VII. anno primo, præfuitq; annis nouem, qui de eo quod*
Ante-

A *A*necessorem suum GERONEM Archiepiscopum incuria quadam viuum sepelisset à multis infamatus, Romanam petijt curiam, vbi facti sui pœnitens, obtentaq; eius venia Apostolica, Colonia monasterium S. Martini collapsum eleganter reparauit, ac restituta religione, pluribus auctum facultatibus Scotorum dedit nationi perpetuo gubernandum. Hæc illa. Veriorem hac de re sententiam necdum asserere possum. Quod si dixeris cum Dithmaro Euergeri incuriã mortem Præsuli acceleratam, Chronica Coloniensia asseres decepta SUCCESSORIS in sede Episcopali appellatione: Successor enim non proximè Warinus intelligetur, sed subsequens Euergerus Archiepiscopus Coloniensis, qui anno 979. vt testis est Marian. Scotus in vrbe Coloniensi perpetuum obtulit Scotis Monasterium S. Martini, cui primum omnium prefecit Abbatem Mimborinum Scotum, qui illud rexit duodecim annis, quem deinceps secuti Scoti, alij summa illud cum omnium commendatione administrarunt.

Sed ad B. GERONEM reuertamur. Maiores nostri eius sanctitatem plurimis monumētis sunt posteritati contestati, nã in S. Crucis sacello, ædis summæ, è regione S. ENGELBERTI, vbi & S. GERONIS tumulus clatris circumdatus est ferreis, hæc in fenestra ab Henrico Virnenburgico Archiepiscopo Coloniensi, trecentis abhinc annis curata circa Sancti GERONIS caput radijs cœlestibus illustratum, epigraphe. SANCTVS GERO. De eodem sub 29. Iunij ista recitat Tuitiensis æditui liber ante quadringentos scriptus annos, S. GERO ARCHIEPISCOVVS COLONIENSIS. Quin & Coloniensia Chronica fol. 134. eundem prædicant bonum, mansuetum, ac sanctum virum. Vnde non immerito R. P. Canisius & alia passim hagiologia diem ei sacratum referunt 5. Kalen. Iulij, quo ipso etiam Gladbacenses ipsius ferias diuino solent officio celebrare. Affertur quoque ex Gladbacensium archiuo hoc scriptura S. GERONI Epitaphium quod publici iuris facio.

D *D*ilectus Deo & hominibus GERO Archipræsul, vir vita merito memorandus, generositatem parentela adornans morum probitate, religionis amator, egenorum tutor, totius iustitiæ defensor, terrena exosus, in Domino totus 4. Kalend. Iulij mortale deposuit.

Et ex eodem archiuo hoc carmen.
Præsulibus sanctis quos diua Colonia nutris,
Intererat GERO Christi grata vice Præco,
Quorum magnificam solitus incedere normam,
Est modo consimilem sortitus in æthere partem.

illud etiam vetus.

His quoque GERO parem capturum te sape sortem
Es modo quod fuerant, quod sunt redigeris in illud.

M

ab

Testimo-
nia veterū
scriptorū.

Testimo-
nia marty-
rologiorū.

Antiquitas
festiuitatis
S. Geronis.

Testimo-
nia ex ar-
chiuis.

90
P R E C I O S A

Statua S.
Geronis.

Ab obitu S. Præfulis maiores nostri Vbij, in Metropolitana sua æde, tumulo editiori candelabra & clathros ad suspendenda anathemata ferreos & vncos circumdederunt. In columna quoque collocarunt statuam, cui, vt in vetustissimo necrologio Metropolitano lego, in candelabro cereus vnus libræ fuit oblatus, ita enim habetur, *ad diem 28. Iunii*

Candela S.
Geronis.

candelam ad S. GERONEM vnus libra. Rursus: *die 16. Augusti, in obitu VVirakeri Archiepiscopi Colonienfis* (qui hætenus incognitus est) *candelam ad S. GERONEM nouam vnus libra, reponendam lego.* Atque inquisitis diligenter huius antiquitatis vestigijs, tandem inueni in sacello S. Crucis, quod B. GERONIS tumulum complectitur, ingens candelabrum ante illam, cuius memini, Episcopi statuam columnæ affixum, in cuius pede ab vno latere

Eadē insignia inueniuntur cū alijs in sepulchro B. Richezza ad gradus M.V. Colonia.

erāt Colonienfia insignia, ab altero antiqua Magdeburgensium Pergama, *qua pagina 77. Hierotheca expressi.* In prima pedis facie, gemina se offerunt Regum Scotorum insignia noua & antiqua, Leonem representantia & in superiori scuto Syrenem, cuius brachia lambunt vel arrodunt equi scutum circumdantes; Statuæ latus dextrum tenet depictus S. Kentigernus Episcopus Asaphensis ex piscis ore annulum eximens, sinistrum occupat coloribus adumbratus, Bearus Dutachus Rossensis Episcopus. Quæ commemoro vt hinc pateat quam olim ex remotis insulis S. GERONEM fuerint venerati.

Catena S.
Petri.

Ipsa S. GERONIS statuæ media inter picturas Duorum Episcoporum collocata brachio suo dextro catenam sustinet, sculptoris manu expressam. Vtrum verò ipsa representetur catena, quam hic Coloniae asseruamus, cum alijs reliquijs haud potui vnquam explorare. Illud mihi impresentiarum occurrit, quod si catena non Roma, sed Metis Coloniam in summam ædem translata, vt tradit *Trithem. in Chron. Hirschhaug. ann. 964.* non à B. Brunone, sed à S. GERONE ipsa erit huc transportata. Cum B. Brunonis tempore, Metis nihil de S. Petri vinculis fuerit asseruatum. Quare. n. Theoderic⁹ Metensiu Episcop. Ottonis Imperatoris cōsobrinus, seu poti⁹ vt ait Otto M. in diplomatis⁹ & S. Bruno in suo testamēto sobrinus (qui Adelberoni sub an. 964. defūcto surrogatus, *Sigeb. an. 964.* cū S. Brunone sub an. 965. prius extincto, vixit) adeo Romæ pro vno institisset vnco obtinēdo, si ipse plures ex S. Petri catena vncos possedisset. Deinde an credendum; vt qui adeo pro vnus vnco adeptione laborauit, sicut supra in Brunone vidimus, plures esset Brunoni dimissurus? Verosimile mihi tamen videtur, si cui sententia de vinculis Carolo Martello donatis minus arrideat, deseruescente non nihil ardore, partem catenæ, quam Theodericus Metensium Episcopus à Ioanne Papa dono acceptam

A pram in Ecclesiam S. Vincentij martyris à se in insula vr̄bis ædificatam transtulerat, an. 969, vt *author est Sigeb. ad illū ann.* à Theoderico Metensiu Episcopo S. GERONTI ipsius Theoderici cognato, vt constabit ex tabula subiecta, fuisse donatam; maximè cum Baronius *ad ann. Christi 439. 7.* tradat Principibus præsulibusve magnis ramenta tantum ex S. Petri vinculis fuisse honorarij loco transmissa. Ita Columbo Numidiæ Episcopo sub ann. 593. 29. Eulogio Alexandria Episcopo sub ann. 603. 4. S. Gregorius Pontifex M. ramenta duntaxat ex singulari quadam contulit liberalitate, vt Baronius ad illos annos *author est.* Quod verò ex appendice S. Gregorij Turonensis c. 110 in Brunone docui, S. Petri vincula Carolo Martello à Pontifice M. Gregorio IV. fuisse dono transmissa; id expresse referunt authoris verba; quæ ita se habent. *hoc etenim tempore bis à Romana sede S. Petri Apostoli beatus Papa Gregorius clauis venerandi sepulchri cum vinculis S. Petri, & muneribus magnis & infinitis legationem (quod antea nullis auditis, aut visis temporibus fuit) memorato primitus Carolo scilicet Martello destinavit &c.*

Verum hic magna suboritur difficultas, quomodo Pontifex M. Carolo Martello S. Petri vincula sæculo septimo miserit, cum illa adhuc sæculo nono Romæ fuerint custodita & reperta, quæ ex Ottonis M. Imp præfidiarijs militibus comitem arceptitium curarint, vt *tradit Sigebert. ad an. 969. atque ex eo Baron. ad illū ann.* Nō satisfacies, si plura statuas S. Petri vincula. Nam ex Hierosolymitanis alterum Constantinopoli relictum, alterum Romano diuina virtute iunctum, adhuc anno 969. Romæ in vrbis fuit detentum; quomodo igitur sæculo septimo Carolus Martellus, aut sæculo nono S. Bruno illud Roma acquisiuit. Inquies S. Petrus primò cum S. Ioanne Act. 4. Hierosolymis carceri fuit inclusus. Deinde cum vndecim Apostolis. Act. 5. Denique solus duabus vinculis catenis. Act. 12. Ideoque plures, quàm duæ dabuntur catenæ Hierosolymitanæ, ex quibus vnā accepit Carolus Martellus, & alteram vel priorem saltem à Carolo Martello obtinuerit S. Bruno. Verum & Act. 4. & Act. 5. in carcerem quidem fuit detrusus S. Petrus, sed minimè vinculis astrictus, sicut Act. 12. Nam Act. 4. v. 3. Ipsum S. Petrum cum S. Ioanne custodia tantum in alterum mane tradiderunt, non vinculis alligarunt. Ita enim v. 3. refertur: *& iniecerunt in eos manus, & posuerunt eos in custodiam in crastinum, erat enim iam vespera, &c.* Act. verò 5. inclusus quidem S. Petrus cum vndecim carceri publico, fuit à custodibus munitus, sed non vinculis mancipatus. Nam illic v. 18. dicitur, *& iniecerunt manus in apostolos & posuerunt eos in custodia publica; Angelus autem Domini per noctem aperiens*

NB.

riens* ianuas carceris, & educens eos, dixit, Ite &c. & v. 22. & seqq. Cum autem venissent ministri & aperto carcere non inuenissent illos: reuersi annunciauerunt; dicentes, carcerem quidem inuenimus clausum cum omni diligentia, & custodes stantes ante ianuas, aperientes autem, neminem intus inuenimus. At Act. 12. non tantum adhibitis, quatuor quaternionum custodibus in carcerem coniectus fuit Petrus, sed & CATENIS DVABVS fuit alligatus. Ita enim asseritur, v. 6. & seqq. Cum autem producturus eum esset Herodes, in ipsa nocte erat Petrus dormiens inter duos milites, vinctus catenis duabus, & custodes ante ostium custodiebant carcerem. Et ecce Angelus Domini astitit, & lumen refulsit in habitaculo, percussitque latere Petri, excitauit eum, dicens, surge velociter, & ceciderunt catenae de manibus eius. Dixit autem Angelus ad eum, praecingere, & calcea te caligas tuas. Et fecit sic &c. Relinquitur igitur S. Petrum, vltima tantum sua captiuitate Hierosolymis, duabus vinctum catenis. Ideoque duas duntaxat dari catenas Hierosolymitanas, quarum neutram accepit, aut Crotus Martellus, aut S. Bruno, cum catena illa admiranda anno 969. fuerit Romae adhuc detenta. Quod si dixeris ramenta tantum Carolo Martello donata; ipsa ad S. Gregorium Turonensem appendix te refellet. Non enim ramenta vinculorum, sed clauis sepulchri cum S. Petri vinculis à Gregorio tradit fuisse transmissas. Ego verò vt huic difficultati satisfaciam, aio non catenam integram, sed aliquot saltem ipsius catenae vncos Carolo Martello fuisse donatione oblatos, ac postea hac Colonia per S. Brunonem translatos, vel certè si Metis accepit Colonia, dico vncum per B. GERONEM acquisitum vinculis Carolo Martello donatis accessisse. Est autem ipsa Romana, quam saepius attrectaui, catena adeo protensa, vt si vel integra exsecetur catena, haud posset animaduerti, proinde mirum non erit & Carolo Martello dici integra vincula concessa, & Romae adhuc asseruari.

S. Gregorius Spoletanus,

Præterea Lectorem monitum cupio, vt aduertat: Sigebertum, dum ad annum 969 scribit à Theoderico Metensi vncum catenae Sancti Petri allatum, paulo post dixisse catenae partem allatam; vbi idem aut labitur, aut per synecdochen totum pro parte sumens, pro facto offe B. Gregorij martyris integrum B. Gregorium Spoletanum Theoderico Metensium Episcopo concessum dicit, cum ex Testamento B. BRUNONIS, traditione Ecclesiae Colonienfis, Rotgero & alijs constet, B. Gregorium Magnum martyrem, antequam Theodericus Metensis ex Italia reuerteretur in thesaurum Colonienfis Ecclesiae illatum fuisse, longius aberrat de eodem S. Gregorio Glossographus secundae Surianae editionis, dum ad diem 24. Decembris astruit B. Gregorium translatum demum fuisse cum

cum triū Magorū sacris corporibus Mediolano Colonia, sub Reinoldo Archiepisc. duobus nimirū post BB. Brunonem & GERONEM sæculis. De catena autē certū est Coloniae tres etiānum vncos cōseruari, quicquid sit de trāslationis tēpore, quod quidē in B. Brunonis statuat, erūt vincula Carolo Martello donata, si autē Metēsem esse dicas vncū aut partem, B. GERONI adscribenda est translatio, hic enim confanguineus quoque erat Theoderici Metensis cum fuerit S. GERO cognatus Ottonis Magni & S. Brunonis Theoderici sobrini, vt iam ostendam.

Ludolfus Vxor Oda F. VVilligij Ducis Francia Orientalis.

B	Bruno Dux in pralio occisus.	Otto Vxor Hathvi.	Lutgardis nupta Ludouico Ludouici Germanici Regis filio, non Arnulphi.	Hadamudis, Gerberga, Christina Abbatissa Gandersheim. in vita S. Bernvardi.
---	------------------------------	-------------------	--	---

Hateburgis--Hericus Aucep--Mathildis Theoderici & Reinhildis F. è psapia VVidikindi 2. Cōiux.

C	Tancmarus, ex Hateburga 1. vxore interfectus Merspurgi in templo.	OTTO I. Prima vx Edith Echmundi Regis Anglia F. 2. Coniux Adelheidis ante nupta cum Ludouico Rege. 3. N. captiua Slaua sed Nobilis, Dithm, lib. 2.	S. Bruno Archiepiscopus Colon.	Gerberga nupta Giselberto Wit. l. r. & Ludouico R.	Hedvidis vxor Hug. C. Parisiens.	Henricus vxor Ind th F. Arnolphi Ducis Boirdū Rosv. Henr. Gisela vx.
---	---	--	--------------------------------	--	----------------------------------	--

NN.	Ludolfus dux Suevia per matrimoniu Ida Hermāni D. Suevia F. ex Wida Burchari occisi	Lutgardis (Roswitæ Lingardis) nupta Cōrado Sapienti Duci Francia Oriētalis Witich, lib. 3 filio Euerardi. Dithmar.	Otto II. Theophania vxor F. Constatinopolitani.	Mechtilda Abbatissa Quedlenburg.	VVilhelmus Archiepiscopus, ex Slaua.	Hericus S Cuneugūdis soror Hezzel Bauarorum Ducis Wippo & Giselberti. Dithm. k. 6.	Arnulphus Episcopus Rauen. nas. Dithm lib. 7. Bruno Dithm. lib. 5.
-----	---	--	---	----------------------------------	--------------------------------------	--	--

D	Thitmarus Marchio Vx. Aleita. Gero Marchio occisus.	Otto dux Bauaria Indich 1. Vxor 2. Irmentrudis. Hezzel & c. Aleida vx soror comitū Gerardi & Adelberti. Bruno Papa Grego. V.	Mathilda nupta Godofrido Ardenmari.	Otto III. Adelheidis Abbatissa Quedlenburg.	Sophia Abbatissa Gandersheim.	Mathilda nupta Ezzoni Heru. auni Palatini F.	S. Cuneugūdis Imperatrix. Theoderic. F. VVilhel. Episc. Argent. Curio Mathilda vx. F. Cōradi Regis Burgund.
---	---	--	-------------------------------------	---	-------------------------------	--	---

Anno 926. vt ait Regino, Herimanno Ducatus Alemannia committitur, qui
 ¶ Vidam Burchardi duxit vxorem. Anno 947. Ludolfus filius regis, tertiam filiam A
 Hermanni Ducis sibi coniugio copulauit. Et vt ait Dithm. lib. 2. Chron. Desponsa-
 uit illi (Ludolfo pater Otto) Idam Herimanni Ducis filiam, pulchritudinem & sexū
 omni probitate vincentem. Et post ibid. subiicit. Huius (Geronis) sancta mater Ida
 nomine, Hierusalem orationis gratia petens, illicq; infirmata hanc suis legationem pe-
 disse quis commendauit; Egređienti anime meimet prolongato huius exilij incolata,
 corpus meum matri terra celeriter tradite, & mox euntes hac filio nunciate GERO-
 NI &c. Idem lib. 3. ait; correptusq; est Imperator ab Ottone Bauariorum Duce, Lui-
 dolfo filio, eodem die veniēte & à comite Bertholdo. De Düb. iam supra egi ex Dithm.
 Regin. anno 949 Ludolfo filio regis Mathildis filia nascitur. Et Godofridus in Lo- B
 tharingia Comes, quibus anno 979 Holinium, Lesderium aliq; pradia Blandiniensi
 S. Petri Monasterio donat, ait; Ego Godefridus gratia Dei comes, & vxor mea Mathil-
 dis ad monasterium vocabulo Blandinium, in primordijs ab Apostolico patre sanctif-
 simo Pontifice Amando constructum &c. donamus &c. Actum publice in conobio
 Blandinio 12. Kal. Februar. Indiēt. 7. anno 26 regni Regis Lotharij & regiminis Ab-
 batis VVormari 27. Signum Godefridi Comitum, & coniugis eius Machtildis, qui
 hanc traditionem fecerunt & firmari petierunt, &c. Signum Hermanni Comitum, fi-
 lij Godefridi Comitum &c. Vide Miræum in notit. Eccles. Belg. c. 68.

De Ottonis liberis hac inter alia refert. in vita Conradi Imp. Salici Vippo, qui C
 & Conrado Imp. & Henrico III. à sacris fuit; Erant duo, inquiens, Chunones, quo-
 rum vnus, quod maioris etatis esset, maior Chuno vocabatur, alter autem iunior Chu-
 no dicebatur, ambo in Francia Theutonica nobilissimi ex duobus fratribus nati, quorū
 alter Hetzel, & alter Chuno dictus est: ipsos verò ab Ottone Duce Francorum natos
 accepimus, cum duobus alijs, Brunone & VVilhelmo, ex quibus Bruno Apostolica sedis
 Romana Ecclesia Papa effectus mutato nomine Gregorius appellatus est. VVilhelmus
 factus Argentinensis Ecclesia Episcopus, miro modo eam sublimauit. Fuit autem vt su-
 pra insinuauī Bruno Papa, alius à Brunone Prasule Verdensi.

Nam I. Bruno Verdensis anno 960. creatus asseritur Antistes Verdensis, quo anno D
 haud dubiè fuit sacerdotio inauguratus, cum illa etate non nisi sacerdotes in Episcopo-
 rum numerum cooptarentur; At Bruno Papa multò post consecratus sacerdos cum S.
 Heriberto Prasposito VVormatiensi, deinde Archiepiscopo Coloniaensi. * Deinde Bruno
 Papa cathedram conscendit Apostolicam iuuenis. anno 995. 16. Kal. Iulij, die Domi-
 nico, At Bruno Verdensis iam senex perhibetur hæsisse, haud procul Luneburgo, morien-
 te Hermanno Billingio, cui ante Imperatorem Ottonem M extincto vt author Wi-
 tichind. li 3. negatum à diris, quas viuo fuerat imprecatus, liberationem, ne posset se-
 peliri. Imperator autem Otto dicitur obiisse, anno 973. Schaffnab, Herm. Contract.

Quin

* vita S. He-
 riberti.

A *Quin imo propter senium ante annum 973. daturi ipsi erant Coadiutorem Hermannum Volcmeri Antistitis fratrem, quem non admisit, inquit; Curam quam mihi Dominus meus indigno committere dignatus est. studiose haecenus rexi, & quamdiu hic conuersari debeo. sine tali fame. si licet, degere concupisco &c. Dithm. lib. 2. pag. 28. Denique Bruno Papa, obiit in Italia Roma 12. Kal. Martij. anno 998. sepultus ad monumentum B. Gregorij. Epitaphium hoc ei statutum ad D. Andreae altare.*

*Hic quidem tegit hum^o oculis vultuq; decorū Pauperibus diues per singula sabbata vestes
Papa fuit Quintus nomine Gregorius Diuisit, numero lautus Apostolico.*

B *Ante tamen Bruno Francorū Regia proles Vfus Francisca, vulgari, & voce Latina
Filius Ottonis de genitrice Iudith Instituit populos eloquio triplici.
Lingua Teutonicus Vangia doctus in vrbe Tertius Otto sibi Petri commisit ouile
Sed iuuenis cathedram sedit Apostolicā. Cognatus manibus vnctus in Imperiū.
Ad binos annos & menses circiter octo Exiit & postquā terrena vincula carnis,
Ter senes Februo connumerante dies. Equiuoci dextro substituit lateri.*

Decessit 12. Kal. Martij.

C *Bruno verò Verdensis obiit in bona senectute, vt ait Dithmar. d.l. 3. Non. Maij. Demū Bruno Papa cōsanguineus fuit Imperatoris Ottonis; At Bruno Verdensis consanguineus Hermanni Billingen Ducis Saxonia, non Imperatoris &c. Dith. d.l. Et supra inquit VVippo; Imperatrix verò Cunigunda quanquā maritali vigore destituta foret, tamen consilio fratrum suorum Theoderici Metensis Episcopi & Hetzelonis Ducis Ba-uaria pro viribus reip. succurrebat &c. Sigebert. an. 1004. Theodericus Metensium Episcopus dolens dotem & patrimonium sororis suae Cunegundis imperatricis delegari ab Imperatore Babenbergensi Ecclesia, rebellat. De Gebehardo fratre Imperatoris Conradi ita loquitur Schaffnab. ad an. 1025. 1026. 1027. Cōradus Rex Imperator factus est in Pascha. Gebehardus frater Imperatoris coactus est ex Laico Clericus fieri.*

D *De Adelberone Metensium Episcopo hac affert Sigebert. ad ann. 1046. Theoderico Metensium Episcopo defuncto succedit Adalbero fratruelis eius, vir magna prudentia & sanctitatis. Vnde si Adalbero fratruelis Theoderici Metensium Episcopi. Igitur ex fratre Theoderici erit nepos; At frater Theoderici est & Hetzelo Bauarorum Dux, vt iam ostendimus ex VVippone, & Cuno, cum Hetzelo & Cuno fratres nuncupentur ab eodem VVippone d.l. Igitur ex alterutro eorum Adalbero erit profeminatus. Non ex Hetzelone. Id enim ostendi nequit. Proinde ex Cunone seu Conrado. Cunonis filium facio Henricum. Nam Henricus Conradi se nuncupat filium in literis, quibus ablata iura Abbatis Laurishamensi in dicecesi VVormatiēsi sub an. 1095. Indict. 3. anno Imp. Henrici 40. Imperij 12. restituit; ait enim; Notum sit omnibus, quod Henricus Comes, Conradi pia memoria comitis filius &c. Adalberonis fratres hi numerantur in vita
B. Adel-*

B. Adelheidis à Berta Wolphelmi sorore conscripta. vbi ita loquitur. Nata sunt eis S. Megengor & c. Gerberga quatuor filia, è quibus due iuncta sunt viris prepotentibus & valde opulentis; Harum altera Irmentrudis auia fuit Henrici clarissimi Ducis & Adelberonis Metensis Episcopi, Friderici Ducis, fratrumq; eius in primis illustrium huius temporis virorum & c. Et Herman. Contract. ad ann. 1047. Quo tempore VVelfhum comitem Suenigenam VVelfhi dudum Comitis filium Carentani Ducem promouit. Auunculum quoque eius Adalberonem Ducem, videlicet Henrici & Friderici fratrem, Metensis Ecclesie Episcopum, post Theodericum nuper defunctum constituit. De Brunone Augustano Episcopo haec enarrat VVippo.

Augustam, inquiens, Vindelicorū regebat Episc. Bruno frater Henrici Imperatoris. Nobilis valde fuit ipse Episcopus Bruno. Nam dum esset frater Henrici Imperatoris, filius erat matertera * Gisela Imperatricis, soror vero eiusdem Episcopi nupta, Stephano Regi Vngarorum & c. Post. Eo tempore filia Imperatoris Conradi & Gisela Imperatricis Mathilda nimia formositate puella Henrico Regi Francorum desponsata, obiit VVormatia, ibique sepulta est & c. Iterum Fridericus Dux Lotharingorum, vitricus praedicti Chunonis (Ducis VVormatiensis, patruelis Imperatoris) Imperatori inimicando morte propria * praeventus est. Sigebert. anno 1033. Fridericus Mosellanorum Duce mortuo, quia mater filios non habebat, quibus Ducatus competeret, Gothelo dux impetrato ab Imperatore etiam Mosellanorum ducatu, in Lotharingia potentius principatur.

Irmentrudem consuetio Ottonis vxorem, quia nuncupatur auia Adalberonis, Henrici & Friderici in vita B. Adelheidis. Non autem auia illorum materna, cum ipsa non fuerit Conradi Regis Burgundiae vxor, vel de ipsa ostendatur.

Adalberonis sororem VVelfho nuptam vocat Miraus in not. Eccl. Belg. c. 80. Iuitā. Attamen contra hac Miraus in not. Eccl. Belg. c. 80. S. Cunegundim Henricum Com. Theodericum Metensem, Adalberonem, Fridericum, Iuitham facit liberos Sigefridi I. Comitis Lutzeburg. atque ex Hermanno Contracto id probari. Verū ille nihil de hoc? Et accepit id ex Georgio Fabric. lib. 2. Origin. Sax. vbi S. Cunegundim aie Palatini Rhenani filiam. sed errat & male reprehendit Dithmar. quasi S. Cunegundem statuatur filiam Henrici; cum ibi non de S. Cunegunde Henrici II. agat vxore, sed de Cunegunde Dithmari Episcopi Merspurgensis matre.

N. 2. Hermannus Sueviae Dux S. Geronis auus, non fuit Hermannus Comes de Daburg Godefridi Arduennatis filius, de quo in auctar. nostro, quia S. Geronis auus obiit anno 944. teste Reginone. Hermannus, inquiens, dux inter suos sapientissimus & prudentissimus obiit. 4. Id. Decemb. scilicet vno anno post nuptias filiae suae cum Ludolpho Regin. ad ann. 949 Vnde & Ludolphus Ducatū Sueviae ann. 650 obtinuit. Regin. 050. At Hermannus de Daburg vixit adhuc anno 979. cum subscripserit li-

teris

teris parentis sui Godefridi, & matris Mathildis, Ita enim subscriptum reperi. Signum
A Godefridi Comitis & coniugis eius Mathildis. Signum Arnulphi gloriosi Marchisi Lu-
 nioris. S. Hermanni Comitis, filij Godefridi Comitis.

HISTORIA SS. KENTIGERNI ET DVTACHI
 EPISCOPORVM.

Libet nunc nostratibus annumerare SS. Kentigernum & Dvtachum
 quos supra retuli B. GERONIS statuz hinc inde fuisse appictos.

Sanctus Kentigernus * Episcopus Afaphensis, pingitur, dextra pedum tenens Episco-
 pale, sinistra annulum in ore Esocis seu Salomonis. Qua de causa, necdum habeo *al. Kentig-
B satis exploratum; Inuenio quidem annulos in mari, aut fluminibus abiectos, aut deper-
 ditos, deinde fuisse ex pisce receptos; Ita Polycrates, vt auctor est Herodotus lib. 3.
 & Strabo lib. 14. Samiorum tyrannus, cum Smaragdum gemmam signatoriam De annulis in
 in mare medium abiiecisset, vt tanta iactura diurnam suam prosperitatem quodam- aqua abiectis
 modo refranaret (ita enim persuasus erat facere ab Amasi Rege Aegyptiorum) accidit
 sexto post die, vt piscator quidam, piscem magnum atque a se captum dono Poly- Polycrates
 crati offerret, quo exenterato ex intestinis, gemma inuenta & Polycrati resti- Samius.
 tuta fuit. Ita & teste Cæsario libr. 10. de miraculis cap. 61. Conradus San-
Cctus & ad D. Seuerini Colonia Præpositus nauigio Rhenum descensurus, exerta in Rhe- Conradus
 num manu ex digito annulum excussit, quem anno insequenti Sanctos nauigaturus, Sanctensis
 illic loci vbi perdididerat, ex pisce esoce sibi initio negato a piscatoribus, deinde Sancten- Præpositus
 sem Præpositum, cui illum asseruabant agnoscenibus, vltro oblato, atque a coco exen-
 terato, recuperauit atque recepit. Alij vt continuum de se suisq; peccatis sumerent sup- Annuli ab-
 plicium, nec vnquam in eo torpescerent, annulos in flumina abijciebant, quasi iecti in fi-
 nunquam eos in vita sua recepturi. Quem feruorem, Deo gratum fuisse, & ac- gnium pœ-
 ceptum, miri & stupendi comprobarunt euentus; saepe enim sola Dei bonitate nitentia.
 ex medijs piscium visceribus, suos, præter omnem spem & expectationem recepere
 annulos. Nam vt author est Marul. lib. 4. c. 10. Arnulphus Lotharingia Dynastes Arnulphus
D Caroli Magni Imperatoris auus cum spreto dominatu, in solitudine Christo deserui- Merensis
 ret, annulum suum in fluuium Mosellam abijciebat, veniam delictorum sibi factam Episcopus.
 crediturus, si repertus sibi restitueretur. Postea ex solitudine ad insulam vocatus Me-
 tensem, cum diu Ecclesiam rexisset, oblatus est ei piscis, in cuius intestinis annulum re-
 perit; gratiq; Deo capropter actis, nihil de afflictationibus corporis sui remisit, quinimo
 abdicans se Episcopatu, in Eremum est reuersus, vbi diem suum clausit extremum. O
 quam bona penitentiis piscatio, cuius hamo suffocatur Leviathan, & trahitur thesau-
 rus immortalitatis. Simile refert Lucius Marin. de rebus Hispanicis l. 5. apud B. Attilan*
 Sur. 5. Octob. tom. 7. De B. Attilano Zamorensi Episcopo, qui annum agens quintum Zamorensis.

& vicesimum fama Moreala monasterij sanctissimi haud procul Zamora disuncti
 excitus, se Floriano Abbati, integros decem annos fingendum, formandumq; tradidit, à
 quo propter singularem animi modestiam Monasterij Prior fuit destinatus. Denique
 cum Abbate suo ad insulam vocatus, ipso Spiritus sancti illabentis die consecrationem
 obtinuit, praefectus est Florianus sedi Legionensi & ipse Attilianus Zamorensi, quã de-
 cem vbi direxerat annos, dispartitis inter pauperes redditibus Ecclesiasticis, Episcopatu
 aliquamdiu cecit, quo prioris vita sua noxas elueret, socios sese offerebant laborum &
 vita Praesulis ciucs, sed benedictione illis impertita, ipse ponti ad S. Laurentij eadem stra-
 to appropinquauit, excusso in fluuium annulo seorsim. Diuinos sibi promittebat fauo-
 res, quando ipsum esset recepturus. Biennium pannis obfitus anteaquam luxit vitam.
 Tandem in quiete monitus, vt ad priorem rediret sedem; redit atque in itinere, eremum
 S. Vincentij attigit, vbi hospitio exceptus, pisces ab hospite allatos ex imperio exentera-
 uit inuenitque quem in annem abiecerat, annulum, genibusque submissis Deo gratias
 egit, ac continuo ciuitatis era omnibus stupentibus, nemineq; impellente increpuere.
 Neque hac quispiam negare poterit, nisi velit & didrachmam in oro piscis à S. Petro
 inuentam Matth. 17. pernegare. Quos stupendos diuinae bonitatis effectus haud in vi-
 ta S. Kentigerni potui reperire. Nam quotquot adhuc legi, piscis miraculosi non memi-
 nerunt; Sed hac fere de eo tantum tradunt, Kentingernus, inquit in vrbe Glasco-
 uensi Albanie, ita Harpsfeld. at Pitsoo in Elgua ciuitate Cambria, matre natus Di-
 ua Thamete [al. Themi] Lochi Pictorum Regis filia (quamuis Leslaus Episcopus Rossen-
 sis matrem nuncupet Annam Aurelij Britonum Regis sororem & Pictorum Regis hæ-
 redem legitimam) & Patre Britanno, qui adeo multis latuit, vt Kentingernum virgi-
 ne matre crederet prognatum. Harpsfeldo tamen & Leslao nuncupatur Eugenius no-
 bilis, qui vi eam oppresserit; hanc tamen maculam (si quam suis contraxit natalibus)
 ita omnem deleuit, vt merito cum quocunque saculi istius viro conferri possit, virtutis,
 continentia, doctrina, singulare exemplum. Educatus & institutus est à Seruano viro
 pio, qui pro tenero in ipsum amore, Mungia, id est, charissimum amicum appellabat,
 quod ei postea nomen semper apud vulgus inedit, eoque nomine passim in illis regioni-
 bus colitur. Vestitu, victuq; Ioannem referebat Baptistam.

didrachma
 in ore
 piscis.

S. Kentigernus

Nam vt ait Harpsfeld. apud P. Edmundum Campianum; Ipse sapius toto triduo,
 ieiunus tandem obuia quaeque & exposita tantum comedebat, carnis & vino penitus
 abstinebat, somno modico vsus, puluinaris loco lapidem capiti suo substernebat, ac car-
 nem cilicio edomabat. Quibus virtutum exercitationibus, omnium in se conuertit ani-
 mos, adeo vt primariã illi sacri Magistratus in Albania commendarent sedẽ Glascoen-
 sem, vbi illustre condidit monasterium, ad quod ingens hominum confluxit multitudo,
 vnde delecti 900. vt tradit Harpsfeldus Archidiaconus Cantuariensis 6. saeculo c. 28.
 ex quibus trecenti illiterati plane pecoribus pascendi mäspati, alij totidem pauperibus
 curas

A curandis, hospitibus excipiendis, cibarijs preparandis, alijsq; domesticis negotijs suere addicti. Cateri cultiores, doctioresq; precibus, lectionibus, concionibus, scriptionibus, & id genus exercitijs vacabant. E quibus alios alio amandabat, seminandi & propagandi Euangelij causa. Deinde Albaniam relinquens vt placet Harbsfeld, vel à suis pulsus popularibus, substituto sibi in Episcopatu ex discipulis Asapho, qui & vitam eius descripsit, in Cambriam abiit, vbi Elgae seu Elgie populum docuit, Apostolicamq; instituit societatem, inter fluuios Elvvid, & Elvvj; Nam 600. se eius submisere disciplina, ex quibus altera dimidia pars, quae erat ex illiteratis constata, agriculturam iubebatur exercere, altera monasterij septis conclusa, vario laborum genere victum suum

B conquirebat, atque ex omni numero deligebantur sexaginta viri, qui mutatis vicibus interdum noctuque, in Ecclesia rebus diuinis vacarent. Ecclesia verò primum ex maceria fabrefacta, deinde ex lapide de nouo excitata, cuius adificationem haud modicum Malgo, vel Magolocunus Britannorum Rex sexto inde miliari apud Degannvj habitans retardauit, at cū tempore maturior factus, cathedrā in Ecclesia Episcopale admisit, praedijs alijsq; priuilegijs dotauit in monachorum vtilitatem, Ecclesiam hanc alij Elghensem, alij Lanelyvensem à praterlabente fluuio Elyve nuncuparunt. Ita ille.

Attamen Boethius auctor est lib. 9. histor Scotiae, quod cum S. Kentingernus cum sanctissimo Abbate columba sacro colloquio congressus, multa de Christiana religionis arcanis pie & erudite coram Brudeo Rege differuisset, aliquanto post tempore ipse Kentingernus, non pulsus, sed inuitatu S. Columbae cum ipso ad castrum Calidonia profectus (in quo caenobium Coriuallus Rex Scotiae, & Eugenij Germani in regno successor, suadete Columbae recenter extruxerat) Athalos, Calidonos, Horistos docuerit, ac vicinarum regionum incolae, quorum magna vis per singulos dies ad eos, Christi dogmatis audiendi causa confluebat, docendo monendo hortando, ac potissimum vitae suae exemplo ad verae pietatis obseruationem instigavit.

Nam teste Balteo, dum esset Elgae terra Cambrensi vir Apostolici ordinis in Pastorem constitutus, melota ex caprinis pellibus vsus, & cuculla stricta, candidaque contentus stola, primitiuae Ecclesiae formam seruauit. Apostolico more pedes ad praedicandum perrexit, multosq; ad fidem conuertit, apostatas reuocauit, Pelagianos expulit, nondū renatos baptizauit, simulachra euertit, Ecclesias condidit, aegrotis ministravit, languores curauit, in magnaq; semper abstinentia vixit, homo ad promouendam veram religionem natus. Formatis enim, Venedotis & Rosis Euangelium vsque ad flumen Fordense, & ad mare Scoticum, cooperante Columba Scoto viro Sanctissimo praedicabat, Norvvegi, vbi Caledonios, Athalos, Horestos, ac vicinarum Regionum incolae, monendo, docendo, hortando, ad verae pietatis obseruationes fideliter instigauit. Ex suis etiam discipulis, quosdam ad Orcades Insulas ad Norvvegiam & Islandiam misit, vt eorum instructionibus sacris fidei lumen reciperent. Haecenus ille.

* Dornkel-
densen.

Deinde, vt author est Boetius, eo in loco vbi olim Calidonia castrum, tot authorum ce-
lebratum fuit testimonijs, templum est celebre (vti videre licet) polito quadratoq; lapi-
de mira arte fabricatū, diui Colūba dicatū nomini, vbi sacra Episcopalis sedes (Dourn-
keldensem * vulgus appellat) prædijs & prouentibus ad Pontificis & Canonicorū sum-
ptus Scotorum Regum (sed aliquantisper post) munificentia magnificè fuit donata.

Quamuis hæc sedes Elguensis (vt Godwinus Episcopus Landauenſis in
præſulibus Angliæ pag. mihi 652. in Episcopis Afaphensibus, vbi omnia
confule tradit) sit vnā, e tenuissimis Angliæ, Valliæq; sedibus, sicut & Giraldus sub
ann. 1188. pauperula appellatur. sedes Lanelyvensis, qualis & hæc nostra est etate.
Quinas tempore Edvardi II. habuit adus Episcopales, Lanelyvy, Altmeledin, Landey-
la, Nannerch, & S. Martini, quas omnes, præter vnica illis Lanelyvenses sacrilegium
absorpsit. Tenuis adhuc ex illis soluitur merces, seu pensio annua, quæ ne centesimam
fructuum partem attingit. Ipsa Ecclesia continuis inter Angliæ Reges Valliæq; Prin-
cipes hæc in regione plurimum commorato, plurium annorum bellis vna cum Episco-
pi, Canonicorumq; domibus direpta est atque incensa. Clade omnium maxima ab
Orveno Glendovv, Henrico IV. regnante, fuit affecta, atque ab eo tempore Canonicorū
domus nunquam fuisse reparata. Hic enim fructus erat noua in Angliæ prædicata
doctrina. Sexto post mense à Calidonia castro profecti sanctissimi viri, vtrique alte-
ri gratulantes, pijs lachrymis fufis Kentingernus Glasgov ad solitam sedem, Columba
in Hebrides primū, inde in Hyberniā remeavit. Hæc Boet. At testibus Godvino, C
Pitæo, Harpito. Ipse S. Præſul post plurimas tyrannorū moleſtationes à pio Principe
Roderico ex Cambria in patriam Albaniam reuocatus, munus olim à se derelictum
quasi postliminio repetijt (Quicumque inquit, verbo Dei aduersantur, hominum sa-
luti inuidet. Godvvin. in Aleph.) vbi exactis 185. atatis sue annis Idibus Ianua-
rij, anno 560. vt placet Godvv. vel 566. vt vult Pitæus obiit in Scotia vrbe Glascoen-
ſi, viuus & mortuus pluribus claruit miraculis. Neque hæc, S. viri atatem quis mira-
bitur, cum velint nonnulli S. Seruatium Tungrensem Episcopum fuisse 373. annorū
Anno enim Domini 325. congregatis Clericis ad eligendum Episcopum, & in Ecclesia. D
omnibus pro pastore dicitur adductus ex Armenia S. Seruatius annos iam natus 298.
pedo ipſi ex ara tradito Episcopus conſtitutus. Vide Chron. Gaalt. Familiariter v-
tebatur Columba vel Colūbano Scoto, viro sanctissimo, qui vt refertur in vita ipſius
lib. 3. c. 5. inſit Scotos (non Hybernos, quod hi non deſciuerint à fide ad hæreſin ex pro-
miſſione Chriſti S. Patritio facta) piſcatores captis quinque piſcibus, in fluuio Sale ite-
rum piſcari, ita vt quem extemplo comprehenſuri eſſent piſcem grandioſem ipſi S. vi-
ro dōnarent. Piſcatores S. viro conſentientes piſcatum rediere, ac concluſum mira ma-
gitudinis reti piſcem Cochem appellatum, ipſi attulere. Idem S. vir, Columba teſte
S. Notkero in martyrologio de S. Columba, tempore peſtifera luis, quæ vniuerſum pœne
depa-

A depopulabatur populum, benedictum à se littoreum Saxum iussu ubiq; in aquas mergi, atque ex ijs potari, vel aspergi infirmos; Verum Saxum benedictum contra naturam suam, in aquis inrectum supernatauit, tantamq; ijs imprimebat virtutem, vt quot ex ijs biberent, vel aspergerentur, sanitatem mox recuperarent. Atque hac sunt quae authores de S. tradunt Kentigerno, in quibus nulla fit mentio piscis & annuli ex ore piscis recuperati. Sed ad alterum, & sinistrum S. GERONIS me conuertam latus, Depictus est in eo S. DUTACHVS EPISCOPVS ROSSENSIS, in Catalogo precipuorum Hiberniae, in quo vocatur & Duchatus; Tradit hac de eo Ferrarius in Catalogo Sanctorum. Thanae quod est oppidum Rossiae regionis, in qua Episc. Rossensis morari solet ab Elgina vrbe 8. milliariib; à Borno oppido 10. distas (lapide) in Scotia S. Dutachi Episcopi ex Kalen. Scotiae. Huius miraculum, quo Angli à Scotis ad pontem Steruili-ni susi sunt, in Martyrologio Scotiae refertur. Vixit circa an. Sal. 807. Ita Ferrar. ad 8. Id. Martij. At Ioannes Lesleus Scotus, Episc. Rossensis li. 6. de reb. gestis Scot. 93. ad an. 1214. hec de Dutacho refert. In hanc etatem inciderunt summa nostrae Reip. sollicitate praeter alios duo inprimis viri & doctrinae recondita cognitione & vita sanctissima ratione exculti, Gilbertus (cuius paulo ante meminimus) & Dutachus, vterque Episcopus, hic Rossensis, ille Cathanensis; quorum vterq; etsi eam pietatis laudem partim miraculis, partim doctrina collegerint; vt digni habiti sint, qui in Diuorum numerum cooptentur, tamen Dutachus primam gloriae partem, in duob; tulisse videtur, primo q; quod Gilbertus habuit aut pietatis aut doctrinae, illud totum hausit à Dutacho: deinde q; Dutachus ita perpetua Scotorum, & Regum & Principum, & plebeiorum religione colebatur, vt in tota Scotia nec numerosior, nec celebrior peregrinatio habita fuerit, quam qua ad eum in Rossia decreta erat. Hac ille. Quin etiam idem ille pugnam ad pontem Streuelingum commissam refert ann. 1287. Nam Scoti Nobiles Eduardi Angliae Regis (cum in Gallia contra Philippum Regem cum exercitu transmitteret iugum excussuri, in Hugonem Casingamensem Regis Legatum, seu illius vices ob-euntem incurrerunt, ac inde Angliam Borealem ingressi, eam ferro igniq; vastarunt. Sed Rex Eduardus submissis nouis in Scotiae copijs Scotorum duces, Stuardum, Cumenum, & Vallaseum (q; de supremo belli honore inter se contendebant; q; prioribus duobus Vallas veluti hominem exili fortuna ad opulentiam repente puectum contentenemibus, contra Vallaseum * Vallas belli administrandi omnium suffragijs summam potestatem penes se esse asseueraret) apud Sa-cellum Falkirch plura vicin. fugauitq;. In fuga Vallaseus Robertum Bruscum insequentem induxit, qua verborum atrocitate, qua patriae amore in suas partes, inclinantemq; Scotorum fortunam singulari erexit animi fortitudine. Nam militem ad se nullo principatu, vt apud Anglos fit, cum esset de mediocri tantum sorte Nobiliu, Equitis aurati secundo genitus; neque stipendio, cum esset tenui reru statu; neq; adhuc publica auctoritate, cum esset priuatus; sed sola sua virtute & rebus pclarissime gestis, ac ardentissimo zelo liberanda patriae ad se numerosissimum breui pellexit. Vnde omnium suffragijs dux liberanda patriae, eadem creatus est,

ac iterum belli aleam periclitatus, si amplificatā Anglorū potestate manu militari possit atterere. Cū Anglis cōgressus, occiso Hugone Eduardi vicario, ac Anglorū exercitu ad pontē Sterlingensē partim trucidato, partim submerso, castella Drudonēse, Forfarū, Brechineū ac Montisrosatū, deinde Abirdoniā & castrum Dunnotir (vt iā quæ apud Perthum oppidū, Airēsē atq; multa alia eius facinora p̄clare leui brachio prateream) felicius faciliusq; quā cuiq; est credibile, caesis aut fugatis Anglis eripuit. Quæ omnia diuino quodā numine potius quam vllō humano robore videtur perpetrasse. Ita Lesleus. Atq; vt Scotorū insinuāt fasti, deprecate S. Duthaco Rosserū Episc. feliciter obtinuisse.

X. Lapis

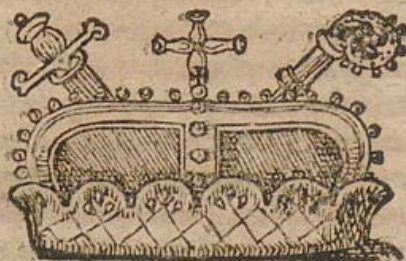
Chrysolitus.

Floruit sub
Ottone III.

& S. Henrico
Claudio Imp̄p
obijt 1022.
16. Martij.

Primus Septēvir qui tēpla Tuitia cōdis
Mōte Rubro Tubari fers HERIBER-
TE genus. ex VV. Salsm.

Hec insignia imitantur imagines quæ apud
Herbipolenses tribuuntur Henrico Episcopo
fratri S. Heriberti.

Nascitur.

NAscensio HERIBERTI cubile, lumine diuino illustratum, Electoralis ipsi in Coloniensī Ecclesia fastigij obtinendi splendorem portendit. Ipse ex prosapia Comitum Rutenburgicorum ad Tubarum flu. non solum Gerbertum (qui postea sylvester secundus fuit appellatus) sed & Branonem Saxonix & Sueuix Ducis filium (qui Gregorius nūcupatus V.) Quos Magistros ha- Pontifices maximos puer Magistros buerit. Pontifex Romanus, sanxit, vt deinceps

ceps Imperator à Septemuiris Germaniæ Principibus solum eligeretur. *Diffidetes*
A Quam dignitatem hac occasione consecutus est S. HERIBERTVS; recō- *concili at.*
 ciliabat ipse dissidentes Rauennatum ab Episcopo suo animo; inde de-
 signatus fuerat Coloniam, vt iret Legatus, illicque distractas Vbiorum
 in deligendo Præsule voluntates in concordiam reuocaret; Reuocatu- *Fit Archie-*
 rus omnium ipse calculis & suffragijs Wezelino agente, in quem Cleri *piscopus.*
 propendebant suffragia, in Principem Electorem fuit cooptratus. Qua
 de causa ingens Ottonem Imperatorem incessit gaudium, vt declarat
 hæc Laconica & familiaris ad eum epistola: *Otto Tertius Imperator Au-*
B *gustus sola Dei gratia HERIBERTO Archilogothea gratiam suam & Co-*
loniam & pallij cubitum vnum. Habita electione Beneuentum ad i-
 psium Imperatorem profectus Regalibus ab eodem donatus, Romam
 progressus pallio ibidem fuit insignitus. Mortuo Ottone primo Ar- *Diffidet à*
 chilogothea noster Primus in cathedra Coloniensi Electoris munus *S. Henrico,*
 iam ante Energero cum alijs Septemuiris à Gregorio V. decretum, vt
 obiret, suæ curæ (vti & S. Annonem fecisse dicturus sum) Imperialia in-
 signia vendicauit, nimirum lanceam sacram in reditu suo ex Italia Co-
 loniam præmisit. Quod vt rescituit Sanctus Hénricus ab alijs Imperator
 designatus, S. Archilogotheam HERIBERTVM iussit detineri, donec
C fratris sui vadimonio, custodia leuaretur. Deinde aliquo tempore ab Im-
 peratore nouo, instigantibus præsertim susurrionibus aulicis discedit,
 sed tandem illi reconciliatus adeo arcto se illi obstrinxit fœdere, vt cum
 capitis sui periculo non dubitaret ipsius Imperatoris salutem redimere.
 Nam cum Imperator Papiæ in discrimen vocaretur vitæ; obiecit se S.
 HERIBERTVS noster, vt ostendit Dithm. lib. 6. Rem gestam ipsius de-
 scribã verbis. *Eademq; die, inquit, reuelatur qua mutabilitate totius mundi huius* *Seditio Pa-*
instabilis cursus in prouum semper voluatur. Namque inter tot gaudia subito insequit *piensis.*
inimicæ pacis discordia; & à superflui vini ebrietate, de vili causa interrupta est mis-
D *rabilitate fidei connexio & sacramenti. Conciues aduersus nouiter electum regem ar-* *N ebrietatis*
mantur, ad palatium properant, & maxime hi, quibus ius Hénrici displicebat, Har- *effectus.*
vygi autem relaxatio mulcebat. Clamor vt à rege auditur, quid hoc esset, explorari
citius ab eo iubetur. Cui protinus respondetur, plebeios furore subitaneo inflammatos,
& seruili præsumptione animatos, hanc commotionem primitus incepisse, ceteros quo-
que omnes in detrimentum sui vel dedecus conuenisse. Quos iam irrumpentes HERI- *Heribertus*
BERTVS Agrippina prouisor egregius, sedare conatus, vt de fenestra causam tante in- *Archiepis,*
uasionis inquiri, lapidum imbre & sagittarum infusione retruditur. Palatium au- *Colon.*
tem ab hostibus grauitè impugnatum, à domesticis regis, facile numerandis, viriliter
defensum

Giselbert⁹
Augustæ
frater.
*Vulfram.

S. Heriber-
tus pluuiã
& fertilita-
tẽ impetrat

defensum est. Diuisis etenim plura necessaria nostris, maior vis excreuit inimicis. Tandem audito clamoris immensi strepitu, nostri gregatim ad regem properant, hostesque adhuc insanientes paululũ expellũt. Sed imminente iã nocte sagittis atq; lapidibus obujs tardantur. Quæ ad puidenda vrbs tunc incendunt mœnia. Nostri autem, qui foris erãt, vrbs propugnacula fortiter ascendunt, quibus hi sic melius resislebant. Ibi tũ quidam egregius iuuenis, Giselbertus nomine, frater Regine, à Longobardis vulneratus, oppetijt, & consociorum tristitiam vehementer adauxit. Quem *Vulferam** miles in medium agmen prosiliens, vnumque ex his per galeam vsque in iugulum feriens, securus vindicauit. Sic alternando quietem, cunctis amicam, belli asperitate mutabant. Nonnullos ex hostibus quos vi capiebant nostri, viuos regi presentabant. Subidẽ ibidem vna domus, quæ nostros tuebatur defatigatos, à Longobardis incensa ruit, ac eos nulla spei certitudine potitos alacriores bello reddidit. Interim Alemanni cum Francis & Luthariensibus tandem hæc mala rescientibus, fractis intrantes muris, in tantum conciuēs persequuti sunt, vt è munitione domorum suarum nec vnus egredi præsumeret. Harum summitate hi nostros iaculis grauantis immisissis, incendio perierunt illato. Difficile est cuiquam ad enarrandum, quanta ibidem strages diuersis efficitur modis. Milites regis tum victores sine vlla offensione spolijs interemptorum vtuntur. Hoc miserabili aspectu Rex motus, & vt residuis parcerent, firmiter præcipiens, se ad munitionem sancti Petri contulit, hostibusq; veniam suppliciter implorantibus misericorditer indulisit. Tunc absentes quique accepta regis victoria, aut ipsi veniunt, vt alia declinarent, aut obsides mittunt, fidem, auxilium & subiectionis debitum regi promittentes.]

Hic S. Archiepiscopus summæ siccitatis, omnes segetes exurentis & pessundantis tempore, populi inedia & rerum omnium penuria misere afflicti commotus, solemniter ambarualia & amburbialia Colonia instituit, vt diuinam impetraret atq; exoraret misericordiam, indicto prius triduo ieiunio, cumque ex S. Seuerini oratorio clerus solemniter sanctis supplicatum egressus, S. Panthaleonis monasterium peteret, niuci coloris columba circa caput S. Heriberti circumuoluit, quæ non nisi à sanctioris vitæ hominibus nunc visa, nunc eorum visui se subtraxit, ac paulo post eadem vbi tertio se caput B. viri circumiecerat, cœlos visa est repetere. Demum peracta supplicatione domum reuersus Præsul, mœsæ accumbebat ieiunium dissimilaturus, neque enim pijsimum peccus populi sui miserijs grauitèr saucium, vllam admittebat consolationem; cumque alij mirari se dicerent diuinam bonitatem profusis tam multorum lachrymis flexam non esse, tale fertur vir sanctus responsum dedisse: vestri ò charissimi Pastoris est culpa, nisi enim diuinum numen meis sceleribus offensum esset, credo equidem iam diu cœlum distripisset

pisset. Hæc ubi dixisset profusus vbertim lachrymis caput manibus sustentatum in mensam inclinabat; luctabatur interim cum fortissimo omnium spirituum Domino ardenti oratione & summa animi submissione, qua superior fuit. Nam eadem hora cælum maximè serenum radiisque solis æstuans, repentino fragore intonuit, & demissis vberimis imbribus mirificè cunctos recreauit. In gratam diuinæ bonitatis & clementiæ memoriæ S. Præsul post Paschales ferias supplicationem annuam Coloniae instituit, quam ieiunium quod banni vocat præcedebat: subsequenter vero annis decorauit eam circumlatum S. Syluestri caput, quod S. Irmgardis virgo in secunda sua Romam profectiōe à Pontifice obtinuit, cui chirothecam terræ ex cœmiterio 11000. virginum plenam obtulerat. Erat autem Irmgardis; quæ in necrologio S. Panthaleonis etiam Irmentrudis dicitur, comes Zutphanix soror Hermani humilis anno 1081. electi in nonum S. Panthaleonis Abbatem; hæc orbata patre *castrum Aspell & oppidum Rees ex hereditate sua B. Petro legauit, & conuentus S. Panthaleonis Suchtelen cum omnibus annexis.* Tandem postquam ter Romam peregrinata est, in hospitali Hachtportz dicto, à se ædificato diem clausit extremum *Molan. 4. Septemb. Necrologium S. Panthaleonis 4. Idus Nouemb.* Sed ad B. HERIBERTVM reuertamur.

Supplicatio Heribertina & ieiunium.

Origo supplicationis cum capite S. Siluestri.

C Pauperum fortunam non aspernatus S. Præsul HERIBERTVS ijs qui poterat ratione subueniebat, vnde quem alij sacris Christianorum initiare neglexerant pauperem, illum ipse sacro tinctum fonte lauabat, & quod euoluto anni spacio à compatre offerebatur in solemnibus pompa edulium non reijciebat.

Baptizat ipsemet,

In honorem Deiparæ & Aduocatæ humani generis (vt eam vocat S. Irenæus) quam singulari cultu prosequeretur ex voto Ottonis Tertij; proluxa satis liberalitate Tuitiense monasterium, Anno 1003. cœptum & 1019. magnificentissimè absolutum, in loco vbi se illius visui Deipara cum filio suo inter pyri brachia hærente obiecerat bis ædificauit atque ditauit. In eiusdem quoque Beatæ Virginis honorem Ecclesiæ Cameracensi obtinuit à S. Henrico Cæsare Comitatus accessionem.

Colit Deiparā & instituit Tuitiense monasterium.

Nec minore in Diuos reliquos ferebatur affectu. Coloniae duodecim Apostolorum basilicam & Collegium in decliui & extrema ætate extruere, & moliri cœpit; quod tamen morte præuentus Peregrino * successori perficiendum reliquit. Imperatori, qui malorum instigatione (vt lorum, supra insinuauit) ab ipso fuerat alienatus visu territo & penitus supplici facto, fatalem prædixit horam; quin & sibi etiam Peregrinum successu-

rum

o

Cæco visum præntiavit. Aqua, in qua se lauerat Episcopus B. Volberto Tuitiensi Abbati visum restituit. Saltatores salubria presbyteri monita contem-
nentes, ac anni integri tripudio damnatos, dirarum liberauit imprecatione; Conuenerant enim à matutinis horis in cœmiterio monasterij Sancti Magni martyris Colbecens. (est verò Colbize Saxonie Diocesis Halberstadiensis * villa) ipsa nocte natiuitatis Domini 15, viginti ac tres mulieres, vt tripudiantes choream ducerent, duxerunt sed à diris ab-
soluit. infœliciter. Nam Ecbertus, cui molesti erant prima celebraturus sacra, ipsos à cantu, & chorea dehortatus, cum nihil proficeret, imprecari cepit? Vtinam potentia Dei & meritis S. Magni martyris sic inquieti annum ducatis; qua increpatione nihil habita in saltatu perstiterunt. Puellam Merfindim iussus Ioannes auunculus vi à choreis abstrahere, non puellam ipsam, sed puellæ viuæ brachium, sine vlla sanguinis profusione auellit, ipsa in tripudijs perseuerante, euoluto sex mensium spatio genuum tenus terræ fuere immersti. Integro ipso anno nihil cibi aut potus sumpserunt, neque à pluuia irrorati: neque à choreis lassati, si quæ circa ipsos tecta erigentur statim à venti impulsu deiiciebantur, vestes ac calcei non atterebantur; vngues quoque & capilli non promittebantur. Decurso integro anno ad latera vsque humi subsiderunt. Tandem ipsa nocte natalitia eos conueniens S. HERIBERTVS Archiepiscopus Colonien. (qui eo fuerat profectus) fusa pro eis oratione, exoluit ligamine, quo manus eorum mutuò tenebantur constrictæ, solutos atque ad Diui Magni aram adductos Diuino Numini reconciliauit, moxque sopor ipsos tres dies ac totidem noctes tenuit oppressos. Merfindes verò cum duabus fœminis & Ioanne statim exanimati concidere. Reliqui à sopore quidem domum reducti, cibum sumpserunt, & à vertigine capitis in omnem reliquam vitam haud fuere liberi. Quidam tamen ex ijs adeò profecerunt, ita vt ab obitu suo mira supra naturales facultates perpetrarent. *Hæc Alb. Stad. ad ann. 1021. Chron. Sclauica ad eundem ann. Crantz. lib. 4. Metrop. 6. 34. Naucler. Vincent. Belluac. Bredenbach in collat. Anno 1021.*

A B. Elia Nouesij hærens S. HERIBERTVS febris corripitur & perceptis ibidem Ecclesiæ sacramentis nauigio Coloniam rediit, ibique à B. Helia SS. Panthaleonis & Martini Abbate sacro inunctus oleo, nullam nisi de Deo & fratribus suis, id est pauperibus, quos semper benignissimè pauerat, sollicitus sermonem miscebat; tandem 16. Martij exhausto spiritu beatissimo sine quieuit; A Gregorio VII. Sanctorum numero adscriptus, sic enim in archiuo SS. Apostolorum habet Bullarum exemplar:
Grego-

A Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei vniuersis sanctæ Catholice atque Aposto-
 lica Ecclesiæ filijs vel maxime tamen in eis Alpinis gentibus salutem carissimam cum
 benedictione Apostolica. Quidquid diuinis testimonijs roboratur humanis non indiget
 vt roboretur. HERIBERTVS Colonienſis Archiepiſcopus ſanctiſſimæ vitæ meritis in-
 ter Sanctorum agmina in cœleſti numerari aula promeruit. Quod aſſeuerant & dum
 vixit in hoc ſeculo facta per eum virtutes & poſteaquam illuc translatus & ſigna ſub-
 ſecuta. Vitam eius ſtilo traditam vidimus, in qua magnam eius ſanctitatem didicimus.
 Annuente igitur Deo, auctoritate Apoſtolica Nobis diuinitus tradita iubemus illum
 ammōdo inter Sanctos connumerari, & in Confeſſorum catalogo ſcribi, atque ab om-
B nibus vt ſanctiſſimum in ſuo natalicio celebrari. Condignum enim videtur, vt quem
 Deus Pater honorauit in cœlis, à nobis eiufdem ſeruis honoretur etiam in terris.

Scribo nunc breuiter Sanctorum res geſtas, & vix quicquam præter
 omiſſas ab alijs: publico tamen polliceor annales S. HERIBERTI à D.
 Ioanne Gelenio Vicario in Spiritualibus & Prælato Colonienſi piæ
 memor. conſcriptos, atque interim dum hanc edo hierothecam, adij-
 cio quæ de B. HERIBERTI ſarcophago & hierotheca mecum dignatus
 eſt hitoriarum & publici ergo communicare R. & Doctiſſimus Pater
 Paulus à Vrechem XLI. Tuitienſis Abbas.

C TITVLVS HERIBERTINI OLIM SEPVLCHRI.

Heribertus Colonienſis Archiepiſcopus conſtructor huius Eccleſiæ, anno Incarnati
 verbi milleſimo viceſimo ipſa conſecrauit, in honorẽ Saluatoris mūdi eiusq; Genitricis.

TRANSLATIO S. HERIBERTI ARCHIEPISCOPI COLONIENSIS.

Anno ab Incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti milleſimo centeſimo quadrageſimo
 ſeptimo indictione decima, translatum eſt venerabile corpus ſanctiſſimi Patris noſtri &
 Confeſſoris Chriſti HERIBERTI Colonienſis Archiepiſcopi Fundatoris huius loci
 Tuitienſis tertio Kal. Septemb. Feria ſabbati, hora diei tertia, à Venerabili Arnoldo
 primo Archiepiſcopo Colonienſi. Anno Episcopatus ſui octauo, pontificatus vero beata
 memoria Eugenij tertij, tertio, & anno Imperij glorioſiſſimi Domini Conradi ſecundi,
D octauo, & filij eius Henrici, primo, porro Gerlaci Abbatis Tuitienſis duodecimo anno ſe-
 cundo. Acta ſunt hæc anno obitus & tumulationis Beatiffimi Confeſſoris centeſimo,
 vigefimo ſexto.

Titulus ad caput in ſepulchro eius inuentus incifus plumbeæ laminæ.

Anno ab Incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti milleſimo vigefimo primo 17. Ka-
 lend. April. obiit HERIBERTVS Sanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archiepiſcopus, qui de
 proprio ſumptu hoc monaſterium fecit.

Titulus ad pedes ipſius inuentus.

HERIBERTVS Colonienſis Archiepiſcopus conſtructor huius Eccleſiæ, anno Incar-

nati verbi millesimo vigesimo ipsam consecrauit, in honore Saluatoris mundi eiusque genitricis. Idem nimirum titulus qui sepulchri.

Hierotheca preciosa S. HERIBERTI in qua nunc requiescunt sanctæ eius exuuia, præter versus Apostolorum statuis suffixos (quos omitto sicut & in aliorum Episcoporum tumbis feci) res ab ipso gestas his vetustis carminibus explicat.

Primo in statuam S. HERIBERTI inter Humilitatis & obedientiæ typos expressam extat hoc carmen:

Has Præsul Christi vitæ socias habuisti.

In duodecim tabulas historiæ S. HERIBERTI circa eius Hiero-
thecam.

	I.	VII.	
	Magnifica prolis notat ortum visio solis	Visitat ecce Pater te luminis inclyta mater	
	Prauidit ita Pater eius & Israelita.	Tēpli vota probans formā signans loca mō-	
	II.	VIII.	(strans.
	Doctorem natum tradit Pater erudiendum	In mensa visus extensus in arbore Christus	
	Disputat atq; docet quæ gratia cœlica replet	Pontifici Sacta fit causa crucis faciendæ.	
	III.	IX.	(fert.
	Hic fit Leuita vir clarus cœlibe vitæ	Vota Pater dū fert sacer huic se spiritus in-	
	Cancellatura Rex hunc inuestit honore.	Cūq; Deū placat referans cœnā pluuiā dat.	
	IV.	X.	
*Liberatur energumena.	Ex Regis dono datur hic sacra Virga Pa-	Viribus antiqui Præsul rapiens inimici	
	Præsulis insigne plenum dat Papa benigne.	Prædā saluauit hanc demone dū spoliavit.	
	V.	XI.	(cat.
	Monstransit mōies sparsurus lumine valles	Corda cruēta necat venia dū Rex bene pla-	
	Suscipit optatum plebs Pontificæ sibi gratū.	Iram Pontificis ter præbens oscula pacis.	
	VI.	XII.	(gnis
	Hic subit examen miseris vir iuge leuamen	Hic Pater insignis meritis rutilans velut i-	
	Vnctio Sancta datur personaq; Sancta sa-	Fit requie tutus Paradisi carne solutus.	
	cratur.		

Teruit sub
Henrico III.
7 IV. obiit
1075. pridie
Non. Decēbr.

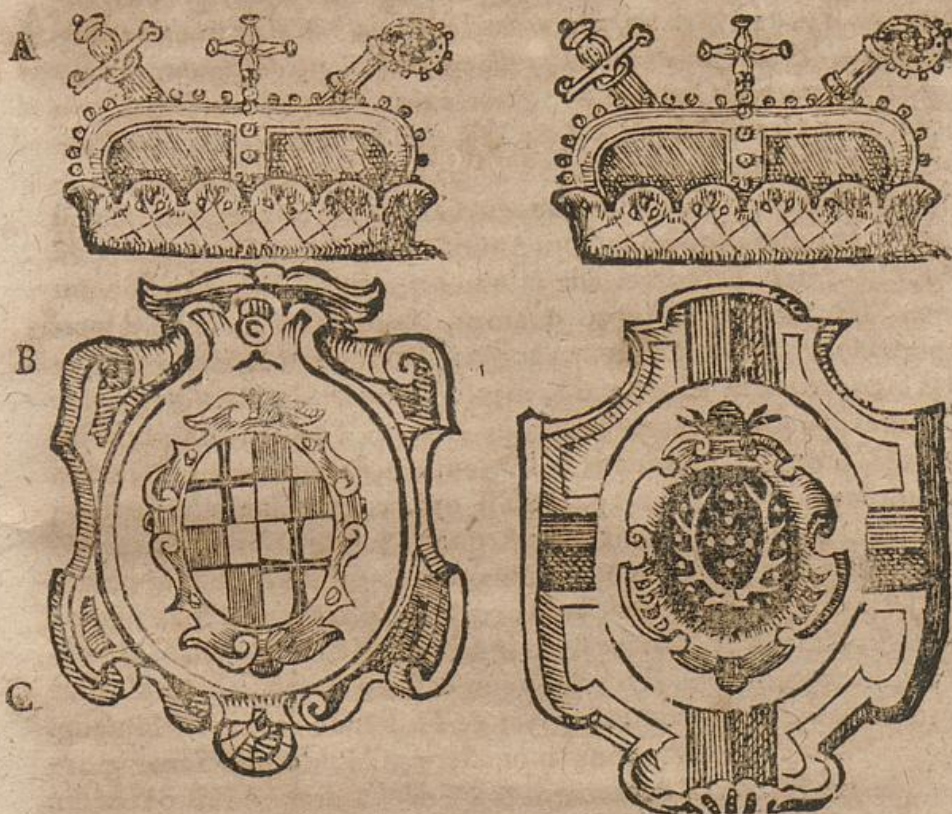
XI. Lapis

Hiacynthus.

ANNO facit Sigæ Montem templum atque sepulchrum,
Ecce suum, Diuis iunctus amore factus est.

ex VV. II. c. 1. 111

[*Hæc insignia Rumborum in antiquis Chronicis Saxo. tribuuntur fratri S. ANNONIS Archiepiscopo Magdeburgensi, qua autem Dassellensium cornua referunt, ipsi Sigeberga & Colonia passim appinguntur.*]

D S. ANNO ingenuis ex Alemannorum gente, non nobilibus (qui titulus Parentes S. olim erat Comitum) ortus parentibus, Walberto, & Engela, singula- Annonis. ri vitæ sanctimonia excellentibus, vt tradit Reginhardus S. ANNONI coaraneus, apud Sur. 4. Decemb. Ingenui autem licet matrimonio sibi iun- Distinctio gerent Comites vt testatur Laz. ipsis tamen nonnihil inferiores erant, vt inter Co- auctores docent omnes, & expresse ostendit Schaffnab. ad ann. 1075, vbi mites, & de præcipuis agens capitibus, quæ se Henrico Imperatori, Rudolphi de ingenuos, quo paulo post suafu submiserant, ita ait: Igitur introducuntur per ordinem, Saxonia ac Thuringie primo Principes, VVe-zil Archiepiscopus Magdeburgensis, Buc- *al. Meginno co Episcopus Halberstadensis, Otto Dux quondam Boiariæ, Magnus * Dux Saxoniæ, vide Auctar. Herimannus Comes patruus eius, Fridericus Palatinus Comes, Diedericus Comes de nostrum.

- * *Haud pcul* Cadalenburg * Adelbertus Comes de Thuringia, Rudeger, Sizzo, Berenger, Bern, Co-
Goslaria. mites; Deinde INGENVI omnes, qui generis vel opum claritate aliquantulum emine-
 bant in populo, & sicut conuenerat absque vlla exceptione Regi se dederunt. Ex his
 constat, INGENVOS Comitibus inferiores, non esse de Comitum nume-
 ro. Attamen Crantz. lib. 3. Metrop. c. 2. & R. P. F. Wolterus Henricus Stre-
 uersdorff ex ordine S. Augustini SS. Theologiae Doctor in primatu Mag-
 deburgens. asserunt, ipsum fuisse Sueuum Comitem à Sonnenberg. Sueuū
 addunt, ne putet aliquis Sanctum Annonem ex Sonnenberg præcipua
 Magistri ordinis Teutonici sede oriundum, quæ ad Wertam fluuium
 nouæ Marchiæ Brandenburg. quam proxime respicit Kustrinum inter
 septentrionem & occidentem, ac occidentem inter & Meridiem spe-
 ctat Francofurtum ad Oderam, in ipso verò meridie Sternberg, vnde
 Comites appellantur Sternbergenses. Aliam S. ANNONIS originem in-
 dicant Chronica Colonienſia, volunt enim S. ANNONEM profectum ex
 Comitibus alias Rugrauijs de Dassel, qui à cognomine Salingæ fluuij
 oppido Dassel ita fuere nuncupati. Atque ita S. ANNO non ex ALEMANNORVM
 POPVLIS, sed ex Saxonum gente descendisset, cum oppidum
 Dassel in oriente Northemium, in occidente Hoxariam & Brakelenam
 diœcesis Paderbornensis spectet; in meridie Helmershusen * & Munda-
 m; in septentrione Erichsburgum, & Brunshusen, vbi authoribus
 mſcr. S. Bernwardi apud P. Brovver. & Trithemio in Chron. Hirſaug.
 illustre est excitatum Virginum monasterium à Ludolpho Saxonix du-
 ce, de quo in mſcr. S. Bernwardi & S. Godehardi apud P. Brovverum.
 Werinhe- Pro Chronicis Colonienſibus militant S. ANNONIS insignia, quæ Co-
 ritus Archie- mitum sunt Dasselensium & ipsius statux in Georgij æde monasterio
 pile. frater S. Annonis Sigebergensi, alibique incisa conseruantur, atq; hic in fronte videntur
 S. Annonis * *Vicelo, Ve-* expressa. Ex fratribus S. ANNONIS fait Wesselus. * seu Werinhe-
cilo Scot. ad rus † Archiepiscopus Magdenburgensis, qui in pugna iuxta Strowi
 ann. 1078. haud procul à Melrichstadio Franciæ Germaniæ oppido. *Fabric. origin.*
Vvicel, VVe- Saxo. lib. 3. ad ann. 1078. Henricū inter & Saxones impulsore Rudolpho
 cel, VVezel, nō Habsburgico, sed Sueuo & Hērici IV. Regis affine: *Fabric Orig Saxon.*
VVetzilo. lib. 3. ann. 1077. (qui vt author est Albertus Stad ad ann. 1077. [*] à Sigefrido
 Dith. lib. 7. Moguntino Archiepiscopo, Adalberone Episcopo Herbipolensi, Ber-
 Adā. Brem. tholdo Duce Carinthiæ, in quorundam sedis Apostolicæ Legatorum
 Alb. Stad. præsentia Forcheimij creatus Romanorum Rex & 12. Kal. Aprilis Mo-
 Schaffnab. guntix
 † Bruno in bello Sax. Dithm li. 7. Crantz. in Metrop. d. l. Lang. in Chron. Citez ad ann. 1078.
 Chronic. M. Belgij. [*] Bruno in bello Saxonico.

guntia ab Archipræsule Moguntino vnctus fuit, 7. Id. Augusti commissa, ab infimæ plebis hominibus fuga occisus est; *testibus Albert. Stad. ad ann. 1078. Marian. Scot. lib. 3. atat. 6. ad ann. 1078. & Berthold. ad Herm. contract. anno 1078. vel vt quibusdam placet cruci suffixus Paul. Lang. in Chron. Citi- zeus ad ann. 1078.* Hoc in prælio Saxones non expectato sociorum auxilio, in arma præcipites diu ancipitem pugnauere pugnam; tandem in ipsos victoria inclinauit, virtute Othonis Gotingensis & Friderici Palatini Saxonie, qui Francis in fugam datis aut occilis pugnare non destiterunt, vsque dum intra mœnia Wurceburgia hostem compulissent. E Saxonibus cecidit, vt iam dixi, Wezelo, & Bernardus Legatus Romanus captus. In castris Regijs occubuerunt Dux Bernardus cognomento Barbatus, Poppo Comes Hennebergius, Theobaldus & Henricus Lechsgemundi. *Orig. Saxon. lib. 3. ad ann. 1078.* Alter fratrum fuit Walterus, qui Legatione in Westphaliam fungens, in oppido Ervite diœcesis Colonienfis, itinere horæ vnus ab vrbe Lippiensi disfito, est interfectus, ac studio Cleri Susatiensis in urbem Susatum delatus, vbi sub choro atque in S. Patrocli crypta fuit tumulatus. Quod Susatensium beneficium vt grata recoleret memoria S. ANNO Archiepiscopus Colonienfis, Præposituræ Susatiensi oppidum Eruite cum omnibus eo spectantibus liberaliter contulit; Ita ad me R. D. Theodorus Grefemundt Susatensis, qui huius Walteri S. ANNONIS fratris tumulum sæpius haud dubiè vidit, cum & Susati habitet & illius Ecclesiæ agat Vicarium. Quod verò addit de donatione oppidi Eruite, non vidi ea de re literas; inuenio vero in testamento B. Brunonis prædium Aruite seu Eruite Susatensibus donatum. Deinde donarij S. ANNO, haud tamen id repugnabit donationi quæ facta est Ecclesiæ Paderbornensi ab Imperatoribus Hærico II, & Conrado. Nam Paderbornensibus non nisi curtis quædam (quam ipsi vocant curtem Regiam Köningshoff) dono dederunt, quæ tamen etiamnum ab Archiepiscopo Colonienfi, quod ad iurisdictionem possidetur, licet ipsi Archiepiscopo propter iurisdictionem, seu vt loquuntur, propter ius territorij in Eruite & Westerkoten Paderbornenses litem mouerint, eo quod ipsis Paderbornensibus curtis sit data ad ius Imperiale pertinens; vt paulo post ex donatione Conradi Imper. subijciam. Ius autem Imperiale volunt non priuati esse dominij, sed publicæ etiam iurisdictionis. Contra Colonienfes antiquam afferunt possessionem & priuatum tantum Paderbornensibus concedunt dominium. Quæ ego non disputo, neque definio. De curte autem hac Paderbornensibus

Walterus
frater S.
Annonis.

Ervite,

nenlibus donata, ita mscr. S. Meinverci apud P. Brovverum c. 29. ait. Qui (Henricus II. Imperator) diu multumq; renisus, tandem Episcopi perseverantia, Imperatricis primatumq; coactus instantia, privilegium protulit, & accedens ad altare, B. Dei Genetrici perpetua Virgini Maria, sanctisq; Kiliano & Liborio & astati Meinverco Episc. suisq; successoribus, curtē Eruete sitā in pago VVestphalen legaliter obtulit. Iterū c. 97. Ita inquit Rex (Cōradus) interuēiu Gisla Imperatricis sua cō-

Tomo 1. in causa Coln. contra Paderborn ratione VVesterkotten. **B**
 etiam in pago Engere in Comitatu Marckvvardi Comitit sitam, cum omnibus appendicijs, & vniuersis vtilitatibus, quae inde prouenire poterunt, attinentijs, cum banno in mercatu etiam, qui apud eandem curtem solet haberi, Domino Meinverco & c. ibidem in Roma sabbatho sancto, Paschali hebdomade 7. videlicet Idus April donauit. Hactenus mscr. Quas verò Reuerendus Dominus Grefemundus, de eodem Eruete viderit aut legerit donationis literas, haud scio; ideoque nec sobrinus S. certi quicquam de ijs possum asserere.

Annōnis. Fuit & S. ANNONI consobrinus Bucco * Episcopus Halberstaden-
 * Burchardus Ita vita S. Annonis apud Sur. Schaffnab. ad ann. 1075. qui & in manuscr. Sur.
 Chron M. S. ANNONIS nuncupatur nepos. Num verò hic sit ille Bucco, quem re-
 Belgij Paul. fert Dithm. lib. 5. Henrici Marchionis esse fratrem, ipsiusque Dithmari
 Läg in Chro. Pattuelem; aio, id pernegandum. Nam cum Bucco de quo Dithmar. eo
 Citizens. tempore, quo captus est Boleslaus (quod circa ann. Christi 1003. conti-
 Rucherius & git. Albert. Stad. ad illum ann.) sub Henrico S. adeo fuerit maturæ ætatis, vt
 ita ex quōdā Gerbergæ custodia illi contra hostium impetus fuerit demandata,
 obseruati di- vtique non is erit Episcopus Halberstaden-
 plomate; Ma. Pontificiæ authoritatis propugnator, qui prælijs Saxonice circa an-
 rian Scot. ad num 1078. interfuit. Schaffnaburg. Adam Bremen Albert. Stad. Bruno de bello
 an. 1077. vbi Saxon. ad illum ann. & anno 1088. Goslarix à suis popularibus (quod au-
 thoritatem defenderet Pontificiam contra execrati Imperatoris fauto-
 tur & Butto. res) miserè ipsa hebdomade, qua Dominica recolitur passionis memo-
 ria 8 Id. April. fuit datus internecioni. Berthol. Constant. ad Contract. anno
 1088. Vercelinus in Henrico IV. Stad. ad ann. 1088. Huic suo consobrinis, &

S. Anno propter incurrit inuidiam. Nam vt testatur Schaffnab. anno 1075. Primum, in-
 consanguini- quens, moto bello Saxonico fratrem eius VVezel Magdeburgensem Archiepiscopum
 neos pati- & consobrinum eius Bucconem Halberstadensem Episcopum tempestas inuoluit gra-
 tur inuidiā. uissima persecutionis, contra hos cum non satis impigrè Regi Saxonice gentis exterminium
 anhelanti opem ferret, natura profecto legibus & carnali affectione inibitus,
 inuisus

inuisus ei suspectusq; efficitur, periurij ac perfidia insimulatur. Cives Colonienfes, quibus paulo ante vnice carus acceptusq; fuerat, ad interficiendum eum donis ac promissionibus sollicitantur. Sopito vtrinq; hoc malo, duo ministri eius, qui in laribus eius familiarissimè obuersabantur, insidias ei tendunt, & nisi Dei misericordia malum hoc prauertisset, nihil tale suspicantem trucidassent, &cæt. Ita ille; Plurimum studuit generis sui vtilitatibus Sanctus ANNO. Nam honoribus augebat parentes suos & cognatos ac facellanos. Wezilonem ad Magdeburgensem euehebat Archiepiscopatum, nepotem seu conforbrinum Bucconem vel Burchardum infula redimibat Halberstadenfi; Cononem à Treuirensibus occisum, vt dictum in auctar. Treuirensi, B Eilbertū Mindenfi, Wilhelmum Traiectensi sedibus præficiēbat. Quin & in Italia Aquilegiensis & Parmensis ipsius experti fauorem, ab ipso honorum gradibus sunt cumulati, vt auctor est Adam. Brem. c. 152.

Babenbergæ Sanctus noster Præsul literis innutritus, in quibus adeo **Studia S. profecerat, vt liberaliū artiū professorē ageret ac doctorē, imprimisq; iu- Annonis.** uentuti cum fidei rudimentis pietatem velut lac instillaret. Vnde quæ ab ipso proponebatur doctrina, omnium sermone **FIDES ANNONIS ce- * Ciaccon. in lebrabatur. Ob singularem animi prudentiā ipse imperij meritò fuit de- Alexandro signatus Diæcetes & Vicarius, * vti & olim alij delecti Colonienfiū Ar- II. Pontifice.**

Cchiepiscopi, qui regni & S. R. Imperij clauū tenuerunt; quos inter excel- **Archiepi- luerunt Cunibertus, Agilolphus, Bruno M. atq; Sæctus demum ENGEL- BERTVS,** cui Fridericus Rex in Italiam abiturus, coronam vt ab Ho- **scopi Co- norio Pontifice obtineret Imperialem, suas in Imperio delegauit vices. loniēses so,** Commendabat illi & filium Henricum, & negotiorum in Imperio oc- **lent Reges currentium administrationem, caularumque cognitionem, quæ mune- pupillos e- ra sunt Imperij Vicariorum. Nam vt tradit Christophorus Gewoldus ducare, & c. 9. in comment. de S. R. Imperij Septemuiratu, Vicarius Imperij est, qui Impe- Augustalē ratoris aut Regis Romani absentis, vel impediti vicibus in caularum fū- tutelā ge- ture.**

Dgitur cognitione; ijs verò functum fuisse vicibus S. ENGELBERTVM, me- **tere.** ridiana luce clarius est ex ipsius historia, cum ex ipsis constet quid in Waldemari Regis Danorum, Imperium turbantis tractarit negotio, quid in causa Henrici Comitiss Zuerinensis, atque aliorum, egerit; quæ longum esset hic repetere, cum ea in S. ENGELBERTI historia fusius sim prosecutus. Eadem Vicaria vsus est potestate S. ANNO, qui S. ENGELBERTVM integro seculo & amplius antecessit Archipræsul Colonien- sis. Hic vt ius illud Vicariæ suæ potestatis & tutelæ Regiæ à Maioribus suis & antecessoribus sæpius administratum tueretur, Augustalem Hé-

rici Impuberis suscepit curam, ipsumque Henricum' ex Agnetis matris custodia abstractum vna cum sacra lancea alijsque Imperialibus signis (quorum custodiam etiam Sanct. Heribertus sibi vendicarat, hodieque sibi tribuunt Aquisgranenses Archidicœcesios Coloniensis subditi) secum Coloniã abduxit. Nec enim erat, in cuius manu tutius quiesceret & Imperator & Imperium. Constitutus autem ipse cum Adalberto Archiepiscopo Bremensi Imperij, vt ait *Adam. Brem.* Consul, ita vt ab vtroque summa reipub. penderet. Hinc patet, quam antiqua sit Archiepiscoporum Colon. Vicaria in Imperio potestas; illâ sane multo antiquior, quam alijs tribuit Gevvoldus d. l. principibus; vbi primum Imperij Vicarium designat Noricorum Ducem, eumque refert vt valde antiquum, qui tamen nostris Archiepiscopis multò est recetior. Nam (vt ait Conradus de Fabaria presbyter Sancti Ottmari ante annos circiter quadringentos) ipse Dux in Curia (Henrici Regis VII.) mansit, ipsiusque consilio res Imperij per id temporis fuerunt dispositæ, quem Ducem appellat Vrsper. ad ann. 1025. Ludouicum: ait enim: Ludouicus Dux Bauariorum curator Regis Henrici, in rebus tam proprijs, quam Imperialibus in Alemannia efficitur. Hactenus ille.

Archiepi-
scopi Co-
lonienses
Archican-
cellarij S.
R. Ecclesie
* *Ciaccon. in*
Alex. II.

Sed quid ex delatis Imperij secularis fascibus commendò S. nostrum ANNONEM, cum alius multò excellentior, vnde S. Archipræsulem commendem, se mihi offerat honoris Ecclesiastici gradus, quo ipsis etiam purpuratis Patribus S. Rom. Ecclesiæ Cardinalibus videtur antestare. Quippe Alexâder II. Pontif. M. supremo illû inter Cardinales dignatus est honore, cû eum S. Romanæ Ecclesiæ constituit Archicancellarium,* quem iam ante Leo IX. Pontifex Hermannò S. ANNONIS antecessori, ipsiusque successoribus, teste Miræo *in fastis Belgicis* 19. April. detulerat, ac postea Eugenius III. epistola sua 10. ad Arnoldum Archiepiscopum Coloniensem, & Alexander epist. 52. ad Philippum Archiepiscopum Coloniensem confirmarunt, statuentes vt ea, quæ olim à Leone IX. Archiepiscopi Coloniensium iura obtinuerant, firma manerent ac fixa; sicut & illibata ea hucusque obseruauere Pontifices summi. Hinc enim in hodiernum etiam diem nullus Cardinalium, Archicancellarij obtinuit titulum, sed supremus aliquis Cardinalium tantum Vice-Cancellarius appellatur, eo quod illa dignitas iam Archiepiscopo Colon. eiusque successoribus esset concessa, vt iâ cœpi ostendere & paulo post pluribus demonstrabo.

Neq; his obstat, quod alij etiam legantur Cancellarij à Pontificibus consti-

- A** constituti, & quidem à Victore II. Fridericus Lotharingus, Gallus, Goz-
zelonis Ducis Lotharingæ filius S. R. E. Archidiaconus, primæ & Apo-
stolicæ sedis, vt ait Ciacco, in Victore II. Bibliothecarius & Cæcellarius,
& eo absente D. Hildebrandus Soanenſis, Tuſchus, Monachus, S. Rom.
Eccl. Card. Subdiaconus, Pro-Cæcellario S. R. E. Deinde quod ab Ale-
xandro II. 1061. designatus fuerit Hildebertus Diaconus Card. S. R. E.
Vice-Cancellarius in anno Pontificatus ipsius primo, Petrus verò Cle-
ricus fungens vicem Petri subdiaconi ac bibliothecarij, ac postea Cæcel-
larius; Demū quod à Paschale II. anno MIC Ioannes Caietanus Mo-
nachus Casinas Diaconus Cardinalis S. Mariæ in Cosmodin, primus
- B** Diaconorū S. R. E. Bibliothecarius & Cancellarius, fuerit constitutus,
vt antiquæ ostendunt Paschalis II. Bullæ & diplomata. Nam hi Cancel-
larij, vicibus tantum fungebantur Archicancellarij, nec erant Archi-
cancellarij, vt patet ex eodem Ciacconio. Quippe in Leone IX. ex anti-
quis Leonis IX. Bullis &c. nūcupatur Hermannus Colon. Archiep. S. Se-
dis Apostolicæ Archicancellarius anno quinto Leonis IX. Papæ. Fride-
ricus Diaconus Cardinalis, S. sedis Apostolicæ Bibliothecarius & Can-
cellarius, vice Hermannii sedis Apostolicæ Archicancellarij, & Colon.
Archiepiscopi, ab anno Pontificatus Leonis IX. secundo vique ad finē.
- C** Ita & in Alexandro II. appellatur Petrus Clericus primū fungens vicem
Petri subdiaconi ac Bibliothecarij, deinde Cancellarius, vice D. ANNO- S. Anno
nis Colonienſis Archiepiscopi, postea subdiaconus S. R. E. & vice eius- Archican-
dem D. ANNONIS Colonienſis Archiepiscopi & Bibliothecarij &c. Ex cellarius &
quibus liquet, Cancellarios vicibus tantum Archicancellariorum Co- Bibliothec-
lon, fuisse functos, maximè cum Fridericus Lotharingus viuo adhuc carius Ec-
Hermanno Colon. Archiepiscopo, à Leone IX. (nam Hermānus adhuc clesia.
anno 1090. vixit, quo iam ann. 1055. Leo IX. fuerat defunctus. Vide Ca-
tal. Episcop. Colon. & Ciac.) creatus sit Cancellarius neque ipsi à Leo- NB. Canonie IX. Archicancellariatus sit abrogatus. Id enim cum sit facti, proban- stas quosdam
dum erit, non præsumendum l. 4. ff. de custod. reor. l. asseueratio 10. C. alia vicecan- cellariatus o-
de probat. Ideoq; cum Hermannus reliquique posteri in eius iuris fue- cellariatus o-
rint possessione, neque inde turbati, ius illud ipsis erit integrum con- rigine astrue-
feruandum. Sed placet audire Miræū, qui ius illud in fastis Belgicis ad re sed ex ig-
19 April. his enumerat verbis: *Leo IX. qui ante Bruno appellatus, ac sub ann. norantia hi-
1002. Patre natus Hugone Comite, Comradi Imp. consobrino, & matre Heduide, post storiarum.
Pentecosten Coloniā Agrippinā venit cum Henrico Imp. & ab Herimanno Archi-
episcopo*

episcopo honorificè suscipitur. Cuius rogatu Ecclesia Coloniensi Metropolitana hoc privilegium concessit, ut ad altare S. Petri septem presbyteri Cardinales quotidie diuinum celebrarent officium in sandalijs. Deinde eidem Archiepiscopo officium Cancellarij (Archicancellarij debebat scripsisse, ut iam ostendimus) S. Romanae sedis, eiusq. successoribus, tribuens illis Ecclesiam S. Ioannis ante portam Latinam. Hinc inuitatus ab Herimaro Abbate S. Remigij, Rhemos abiit, & illius cœnobij Ecclesiam recens extructam consecrauit. Wibert. lib. 2. c. 4. Quo titulo Ecclesia S. Ioannis præter Archicancellariatum videtur & Legati dignitas collata, vnde & Legatus Natus nuncupatur. Hinc quanta, quamque eximia nostrorum

S. Anno dignitatē suā virtutibus exornauit. Archipræsulum in S. Romana Ecclesia sit dignitas, facile licet colligere. B. Hac ipsa dignitate licet emineret omnibus S. ANNO, attamen in ea non conquiescens, omnimodè studuit singularibus virtutum decoris eam magis magisque illustrare. Vnde porro profectum, ut non tam verbo

subditorum illuminaret mentes, quam vitæ suæ exemplo, ciuium animos voluntatesque inflammaret. Nudis persæpe ambulabat pedibus, corpus suum tum cilicio tum ieiunio macerabat, vix interdium aut noctu ab Ecclesia diuellebatur, reliquiarum insistens venerationi. Octo templa cum congregationibus de nouo erexit. Ipsam Coloniensium urbem reliquiarum diuitem, alijs adhuc Sanctorum exuuijs locuplerauit. Animo omnino demisso ac tranquillo concitatos ministrorum suorum culpa, ciuium Coloniensium animos, qui iam in sancti viri perniciem conspirarant, composuit, veniam precatus, nullam vbi vir Dei culpam admiserat, & tamen eapropter candidissimo Episcoporum cœtu qui ipsius visui obiectus fuerat, indignum se iudicabat. Dolorem quidem ciuibus fatalis eius dies, sed cœli incolis summum attulit gaudium. Quin & inanimæ res creatæ ipsi videbantur congratulari. Nullius enim impulsu æra Sigebergenſis Montis, vbi Monasterium S. Præsul instituerat, ad viri sancti emortualem diem concrepuere. Quod viuis susceperat Montis patrociniū, illud nec post obitum negaturum se recepit, modo ipsius & asseruarent corpus, & religiosam viuendi regulam ad amul-

Corpus S. Annonis repetitis verbis mō- ti Sigebert- genſi com- mendatur. sim obseruarent. Nam ita lib. 3. c. 7. S. Præsul noster Reginhardo Priori sciscitanti (quæ ipsis deinceps spes relicta? quis restauratur? loci istius desolationem quam formidabat) collecto. [ut ait mscr.] spiritu celeriter respondit. Faceſſat prorsus timor iste, Testor ego veritatem illam, quæ Deus est, corpus meum exanime, uti optaram ad vos allatum iri &c. Sit interim modus dolori vestro, certa prorsus spes est, me apud vos sepulturam habiturum. Aderit bonus Dominus, aderit gratis.

gratia eius. VENIAMQUE LOCVM CONSERVATVRVS, ET PER LOCVM
A IPSE QVOQVE CONSERVANDVS. Vos tantum in ijs, que bene cepistis, per-
 seuerate, imò inchoata melioribus studiis augete, laboris vestri fructū & hic & in fu-
 turum habituri &c. His dictis abiturus Pater Reginhardus rogauit, & quidnam filiis
 suis mandari veller: ille mox sublata voce cum multis lachrymis dixit. ANIMAM ET
 CORPVS MEVM. Iamq; Reginhardo Patre foras egredi volente, ita eum compel-
 lauit, vt tu ipse iam vidisti, res mea sinem habent. Itaq; ego te dilecte frater, per Chri-
 stum oro, NE SINGVLARE SPEI MEÆ PRÆSIDIVM MONTEM ILLVM *Vita S. Ann.*
 MEVM DESERAS, sed me defuncto, integritate & constantia tua foueas atque su- *lib. 3. c. 7. lib.*
 stentes. Magnorum illi periculorum materiam subtraheris, si peccandi licentiam, que *2. cap. 11.*
B religionem omnem euertit, in Fratribus regulari seueritate coerceas, conuenienter illi
 sententia sapientis cuiusdam; Filie tibi sunt, serua corpus earum & non ostendas hi-
 larem faciem tuam ad eas. Noueris autem non deesse iam illic, posthac verò etiam plu- *Reliquiæ*
 res futuros, quorum animi & actiones spectabunt ad loci destructionem, si tu quod ab- *sacræ non*
 sit, ceperis esse remissior. Vide igitur, vt regula auctoritate constanter armatus, praus- *sunt ex mu-*
 rum ceptis occurras, NE LOCVS IELE MEVS TUA NEGLIGENTIA COL- *nitioibus*
 LABATVR. Hactenus S. Præful. Cessit verò ante biennium Mons Si- *aufertendæ.*
 gebergensis hæreticorum potestati, Dei nos iustè flagellantis voluntate.
 Nam promissi quidem haud immemor patrocinijs Reuerendus & Reli-
C giosus P. Prior Sigebergensis, vt Monasterium suum saluum, & inte-
 grum conseruaret, nec illud hostium cederet direptioni, de retinendo
 tunc ibidem S. ANNONIS pignore agebat; sed quia aliud alijs ingraues-
 centium periculorum metu percussis placebat, Coloniam sacrum Mō-
 tis Sigebergensis pignus est auectum, quod alias nullatenus potuerat
 ab equis etiam generosissimis moueri loco. atque eheu! viduatum tan-
 to thesauro Montem mox ingens excepit calamitas; vix enim octiduo
 præterlapso, Mons ipse sine cæde & sanguine (non tamen sine fraude
 hæreticorum ciuium, qui admissi Neutralitatem ingeminabant) diffluen-
D tibus ad inconditum tantummodo Baudizianorum Suecicorum mili-
 tum, qui vasis quibusdam se munierant, clam orem, præsidarijs pediri-
 bus, in totius Diœcesis Colonienfis & Montensis terræ incommodum
 & perniciem occupatus, etiamnum ab hostico exercitu, patriam no-
 stram misere affligente possidetur. Adeo fatales sunt sacrorum pigno-
 rum translationes; Quod ipsum non ita pridem expertos docui Mag-
 deburgen. lib. 3. c. 5. hist. S. Engelberti. pag. 179. Hæc tibi SANCTA COLO-
 NIA pro thesauro reliquiarum tuarum conseruando dicta sunt.

PRECIOSA
EPITAPHIVM S. ANNONIS.

Patribus egregijs ornata Colonia multis,
Ecclesiæ speculum misit in hunc tumulum.
Emicuit mundo noua lux ANNONE secundo,
Qui per cuncta suo par erat officio.
Menibus hoc denis, annis octoque vicenis,
Quarta Decembris eum lux tulit è medio.

A

XII. Lapis

Amethystus.

B

*De Rosa gentilitio S. ENGELBERTI
insignirationem attuli in historia e-
ius; cordium & equi imagines adij-
ciuntur, quia sub Philippo Hunsbergico
Archiepiscopo Coloniensi, Ducatibus
Vestphalia & Angaria diocesis est
aucta. ¶*

SANCTI ENGELBERTI Maio-
res, tum lib. I. c. 2. tum in au-
ctario descripsi, ostendique, nō
eos ex Ursinis, vt quidam som-
niant, oriri, sed ex defensoribus
& aduocatis Tuitiensibus. Nā
God. ad ann. 1205. Tuitiense
castrum nuncupat, DOMVM A-
DOLPHI Comitis de Monte;
vnde Comites de Monte fue-
rint etiam Tuitienses necesse est.
Tuitienses verò Comites &
Aduo-

C

D

A Adiuocari longe ætate præcucurrerūt fabulosum Vrsinorū ex Italia aduentum, vt ibidem pluribus planum feci, & alias altius per plura sæcula ex archiuis deducam. Deinde *lib. 1. c. 2. & in auctar.* ipsos *S. ENGELBERTI* maiores ex Trans-Rhenanis monstraui ortos, quod Franci (quibus vel misti vel finitimi fuērunt Sigambri, è quibus ortus est *S. ENGELBERTVS*) præcipuam suam trans Rhenum in Thuringorum finibus sedem collocarint, Dispargi. Hoc verò non à Rheno alluitur, sed quam remotissimè ab altera ipsius Rheni ripa est disiunctum; vt iam ex authoribus probatissimis declarabo. Errat enim quem secutus eram Ortelius in Geographia sua conijciens Dispargum esse Dusburgum ad Rhenum. Cuius posita sententia profecto non concluderetur (quod quidam intendebat) *S. ENGELBERTVM* ex Transrhenanis progenitum, cum etiam Cistrhenani Dusburgo ad Rhenum finitimi sint, & vicini, ideoq; ex ea sententia etiam Cistrhenani possent nūcupari Sicambri. Quæ certe non sunt admittenda. Nam ex omnium sententia Sigambri attigerunt Francos. Hi verò Salam fluuium, à quo & Thuringia allambitur, proximè accollunt, vt iam demonstrabo. Sin verò planè Cistrhenani forent Sigambri; hi non dicerentur proximè attingere Francos, sed ab ijs esse quam remotissimi, vt ex tabulis Geographicis ad oculum videre licet. Quod autem Franci, Thuringis sint vicini & Salæ fluuio, arguit illud ipsum præcipua Francorum sedes Dispargum. Nam Dispargum Gregor. Turon. *lib. 2. histor. Franco. cap. 9.* tradit esse castrum in Thuringorum finibus excitatum, Et Aimoin. *lib. 1. gest. Franc. c. 3.* idem Castrum, ait, finitimum Thuringis, fines autem Thuringorū non Rhenum, sed Salam fluuium traduntur allambere, vt auctores tradunt *dd. ll.* accedit, quod Adamus Bremensis in *hist. Eccl. c. 46. vel lib. 3. c. 30. c. 184. vel lib. 4. c. 24.* sicut & author Episcoporum Bremen in Alberto Magno *ad ann. 1051. & ann. 1068.* & Albert. Stad. in *Chron. ad ann. 1051. & ad ann. 1068.* doceant. Dispargum anno 1068. ab Alberto Archiepiscopo fuisse acquisitum diocesi Bremensi; Duisburgum verò ad Rhenum ea ætate non à Bremensi fuit Archiflamine comparatum, sed à Comite Palatino Ezzone, cui illud ab Imperatore Ottone donatum *Vide auctarium nostrum pag. 303.* Fateor quidè, quod vno in loco ab authoribus iam allatis appellatur Dispargum, in alio ab ijsdem vocari Dusburgum. Nam vt in priori inquit loco Adamus, & cum eo authores reliqui. Prædia verò Sincicum, Plisna, Groningor, Dispargum, & Lismana, quibus iam dubia fide possessis arbitrabatur se Metropolita-

nus (Bremensis Albertus) sicut de Xerxe dicitur, aut per mare ambulaturum, aut
 per terram nauigaturum &c. in posteriore verò loco ait, quo tempore Plisnam **A**
 & Dusburg, Groningin, & Sinticum acquisiuit &c. Vnde manifestum est, v-
 num & eundem quidem locum, nunc Dispargum appellari, nunc Duf-
 burgum, non tamen ipsum esse Dusburgum, quod à Rheno alluitur, vt
 iam fuit demonstratum, sed esse vel Defenberg, vel Doesberg, quæ in fi-
 nibus Hassiæ, vt tradit Fabric. lib. 2. Orig. Saxon. proxime in occidente respi-
 ciunt, Warburgum diœcesis Paderbornensis oppidum, in oriente ve-
 rò Plisnam, seu Plesse Thuringis (qui ad Salam fluuium pertinent) pro-
 ximam, atque ita vere docuerunt, Aimoin, & Gregor. Turon. dd. ll. **B**
 Dispargum castrum esse gentium Thuringis finitimarum. Esse verò i-
 ipsum castrum Defenberg, ostendit manifestè Schaffnab. ad ann. 1070.
 vbi inter cætera inquit. Deinde Rex (Henricus IV.) collecto exercitu egressus,
 extremam operi manum per se ipsum imposuit. Principes, quos ei consanguinitate vel
 alia necessitudine obnoxios nouerat, aut acceptis præsidibus, aut iureiurando, ne ad eum
 deficerent, obligauit, castellum Hanenstein, à quo ad primum statim belli terrorem
 præsidium abductum fuerat, funditus eueri iussit; alij castello, quod Defenberg dicitur,
 exercitum iam admouerant, sed hi qui intus erant, etsi loci situ inexpugnabiles essent,
 & copijs omnibus, quæ administrando bello necessariae erant, assatim affluerent, vltimo
 tamen se dedere, quam ancipitem belli fortunam tentare maluerunt. Inde vxoris sue **C**
 (V donis Marchionis relicta vidua) castra iuit destructurus &c. Hæc ille. Ex quo
 si Henrici iter legerimus, reperiemus hoc castrum fuisse Defenberg in
 Hassiæ finibus excitatum. Recta enim ex Comitatu Hoenstein per De-
 fenberg, quod attingit Warburgum, proficiscebatur, in Comitatum Vdonis
 haud procul Brema disiunctum, vt ostendunt cum Adamo Brem.
 .auth. citati in Alberto M. Archiepiscopo. Quin idem confirmat Regino
 lib. 2. Chron. ad ann. 776. vbi tradit castrum Dispargum inter Erichsbur-
 gum & Lippiam fluuium iacere, spectat enim Erichsburgum in septen-
 trione, in occidente verò fluuium Lippiam; ait autem Regino ex prædi- **D**
 cto igitur loco [Erichsburgo] cum tanta confusione discedentes [Saxones] vene-
 runt ad aliud castrum quod appellatur Desuburg, vbi voluerunt similiter facere, sed
 Deo auxiliante, Francijsq; eis viriliter repugnantibus nihil præualuerunt. Oppidani
 verò persecuti sunt eos vsque ad flumen, quod Lippia dicitur, & multos ex ijs interfe-
 cerunt &c. Hactenus ille. Desuburg verò idem esse, quod Defenburg o-
 stendit Fabric. lib. 2. Orig. Sax. vbi de iisdem locis agens, tradit non quidē,
 quid sub Henrico IV, sed sub Carolo M. sit gestum; & ait Saxones iugi
 Franci-

Francici impatientes & fœderis immemores Ducum suorum leuitate, ipso absente
A (Carolo M.) rursus tumultuantur: arcem Heresburgum obsident; & Franci astute
 deditioem conantur persuadere; propofita incolumitate & premijs, suspectam habentes
 Franci Saxonum fidem, id facere detrectant; nec viribus praesidio desici possunt &c.
 Tentantes deinceps [Saxones] castrum Defenbergum in monte altissimo situm, &
 Hasia finitimum, nihilo felicitus id oppugnant. Nam erumpentes Franci è praesidio,
 eos ad fluuium vsque Lippiam insequuntur; nec paucos intercipiunt & obruncant.
 Haecenus ille. Idem quoque comprobatur vulgaris atque à Saxonica
 gente receptus pronuntiandi modus, allata enim modo loca ipsimet in-
 digenæ Saxones appellant, Disparg, & Dusparg, licet scribant Defen-
 berg, & Doesberg, vt proinde dubitare non liceat, alterutrum istius lo-
B ci vocitarum Dispargum. Et quidem intelligi Defenberg, authores
 ostendunt allati. Malè igitur ad Rhenum collocatur Dispargû & peius
 * cum Asceburgio confunditur, ab Orthelio, in sua Geographia: Asce-
 burgium enim est castrum Asceburg, quod in monte Saxoniae versus or-
 rientem respicit Helmstadium, & versus occidentem, Wolffenbutum,
 vbi etiamnum extat; non igitur Asceburgium erit, quod vocatur Dith.
 libr. 7 Asenbrunn, ab Hasa fluuio præterlabente; atque incolis pro
 consueta pronuntiandi ratione appellatur Ossenburg, sicut ex antiquo
 scriptore Sigeberto Gemblac. ad an. 743. nuncupatur Hoscoburg, id est
C Osnabrugum; ait enim Sigebertus, Carolomannus Saxoniam petit, castrum
 Hoscoburg capit, Theodericum pacis obsidem accipit, &c. quæ ita describit Regi-
 no Gemblacensi antiquior, ad ann. 743. Carolomannus absque fratre in Saxo-
 niam perrexit, & cepit castrum quod dicitur Ochsenburg per placitum & pacis con-
 ditione, & Theodericû Saxonem obsidē accepit, qui sacramētis datis in patriâ dimissus
 est redire. Sed posthabito sacramento sefellit &c. Neque etiam per Ascebur-
 gium intelligitur Asenberg, cuius meminit quidem Schaffn. attamen cū
 illi adijciat varia per vniuersam Saxoniam inferiorem castra, non po-
 terit inde certò colligi, in quo Saxoniae iaceat loco. Hoc tamen conclu-
 do, non fuisse illud Dusburgum ad Rhenum, cum omnes authores asse-
D rant illud cum reliquis castris ab Henrico IV. Imp. ad affligendos Saxo-
 nes fuisse excitatum. Ita enim Schaffnab. ait ad ann. 1073. Hac autem sunt Scot.
 castella, quæ ipse (Henricus IV) postquam pater eius decesserat, extruxit. quæ tamen recensens loca
 ad præsens memoria occurrūt. Hartespurg, VVigantenstein, Moseburg, Sassestein, Spa-
 Hatterburg, Zeimenburg, Assenberg, Vokeuroth, quod Friderici Palatini Comitis sue-
 rat &c. Luineburg quoque oppidum maximum Ottonis Saxonici occupauerat & burg enume-
 paulo post. Thuringi quoque conglobata multitudine Heimenburg castellum obse-
 derunt.

Q

derunt.

derunt, paucisq; diebus vi & armis oppugnatum ceperunt, atque succenderunt & cæ. A
 Protinus alij castello, quod Aſenburg dicebatur, exercitum admonerunt, & quia pro-
 pter difficultatem locorum militari manu capi poſſe deſperabatur, caſtris circumqua-
 que poſitis ſatagebant, ne cui ingrediendi vel egrediendi copia fieret, ut quos humana
 vis non poterat, alimentorum inopia expugnaret: & cæ. Paulo poſt idem
 teſtatur ex Hartesburg vicinos quidem Goſlarienſes infeſtatos, ſed
 non circumſcribit caſtri illius Aſenberg ſitum. Videtur tamen in
 Thuringia aut circa illam iacere: Ita enim idem Schaffnaburg. ad
 ann. 1075. ait commoratus etiam (Rex Henricus IV.) paucis diebus in Thu-
 ringia, caſtellum in Aſenberg inſtauravit, preſidiumq; impoſuit & cæ. Haſtenus B
 Schaffnab. Vide & de Aſenburg P. Serrarium lib. 5. rerum Mogunt. in
 Gerardo I. differentem. Ex omnibus hiſ relinquitur nec Aſciburgium
 eſſe Diſpargum, nec Diſpargum eſſe Duſburgum quod à Rheno allui-
 tur, ac proinde cum Fræcis vicini hæſerint Sicambri, ab ulteriore Rheni
 ripa, ipſi etiam S. ENGELBERTI maiores à Sicambriſ & Geldris proſecti
 transrheneſi fuerint neceſſe eſt. Idem quoque pagina 302. probaue-
 ram ex Comitatu Hermanni Transrheneſi, in quo concludebatur
 Gerriſheim; ſed ne quis nomine Hermanni decipiatur, notet velim plu-
 res fuiſſe id ætatis Hermannos, quorum vnus Comes Transrheneſis,
 de quo nos diſt. pag. alter Ciſrheneſis & Palatinus, qui ſua ciſ Rhenum C
 poſſidebat bona, ut oſtendunt Lorcheim, Berchem, Thonaberg, ſeu
 Thomberg caſtrum, ſupra allata; Reſpicit ex ijs Thomberg in occidente
 proximè caſtrū Saffenberg Ciſrheneſi. Quod verò ipſe Hermannus
 Palatinus nihil ultra Rhenum in terra Montenſi vel infra poſſederit, eſt
 pluſquam manifeſtum; Nam Imperatoris demum Ottonis III. benefi-
 cio non ipſe Hermannus, ſed filius ipſius Erenfridus, per matrimonium
 cum B. Mathilde Ottonis II. filia, & Ottonis III. ſorore ultra Rheniſ ripā
 obtinuit Duſburgum, inſulam S. Swiberti & cæ. ut docui in auctar. noſtro ex
 archiuo Bravviler pag. 303. teſtatur idē Dithm. lib. 4. vbi ita ait: Caſaris eiuf- D
 dem [Ottonis III.] ſoror Mathild. nomine, Hermanni Comitiſ Palatini filio Eren-
 froni nupſit, & hoc multis diſplicuit, ſed quia id non valuit emendari legaliter, tulit
 hoc vnicus frater ipſius patienter, dans ei quam plurima, ne vileſceret innata ſibi à pa-
 rentibus ſummis, gloria & cæ Ex quibus & cauſas intelligimus contentionum,
 de quibus pagina 303. & earum compositionem: Porro hic Her-
 mannus Comes Palatinus fuit, cui ad Cæſarem oblata legatio, quod oſ-
 tenditur, tum ex titulo Nobiliſ, qui tribuitur Hermanno Comitiſ,
 illo enim utebatur & ipſe, & ipſius poſteri, ut conſtat ex Hermanno, Ar-
 chie-

chiepiscopo Colonien, ipsius Hermannii nepote, Nobili vocato; tum
 A etiam probatur ex vitæ, à qua commendatur, probitate, tum denique
 ex officij, quod gerebat, administratione, vt proinde haud dubitandum
 sit, quin Comes Hermannus sit Palatinus cui delata est ista legatio, non
 vero Montensis (licet aliud pag. 301. insinuauerim) sitque etiam ab Her-
 manno Montensi omnino distinctus, atque etiam relinquatur Her-
 mannum Montensem, non Cisirhenanum esse, sed prorsus Transrhe-
 nanum. Quis ille Henricus Comes Palatinus qui afflixit S. Annonem
 ipsique concessit montem Sigeburg, incertum qua fuerit ex familia cū
 fratrem habuerit Cunonē regis cognatum; Fuit autem is Palatinus Lu-
 B thariorū, qui, vt ass. rūt Schaffnab. ad an. 1057. & 1061. Herm. Contra d.
 Dodechin. in appendic. ad Marian. Scot. & vita B. Annonis apud Sur. relicta
 vxore religiosam amplexus & professus vitā in Gorzia, paulō post à dæ-
 mone illusus vxorem, quā reperierat, anno 1060. occidit, vnde in Mo-
 nasterium Efternacensē *relegatus fuit, vbi diutina tandem vexatione
 cōsumptus interijt an. 1095. Verumostensis luculenter S. ENGELBERTI
 parētibus & patria transrhenana, nūc pauca quædā, ex mscr. Bibliothecæ
 Regulariū Colonienſium de S. ENGELBERTO delibata dabo; plura e-
 nim qui volet ipsam S. recognoscat ENGELBERTI historiam.

C Vita S. ENGELBERTI ex Bibliotheca Regularium Colon.

ENGELBERTVS maioris Ecclesie Præpositus, sub Friderico II. & eius filio sedit annis
 decem, qui dum Episcopatum vndique confusum & deterioratum cerneret, audacia
 quasi leonis assumpta, qua tali periculo erat pernecessaria, pacem & equitatem resti-
 tuens, tyrannos & quosque malefactores restringens, à malitia & rapinis cessare coegit,
 singula proinde disposuit pacata, & meliorando cuncta strenue gubernauit: debita an-
 ecessorum suorum facta per totum Archiepiscopatum collecta vsque ad 27. millia
 marcarum persoluit, cui Fridericus Rex pro Imperiali consecratione Romam profi-
 ciscens procurationem regni Teutonici commisit: filium etiam suum Henricum adhuc
 puerum commendauit, quem tum absente patre conuocatis Principibus Aquigrani in
 Regem consecrauit. Hic negotia regni sibi commissa prudenter disponens & moderans,
 D sapientia sua & industria plus quam bello, omnia sibi subiugauit. Pacem firmissimam
 per regna stabilijuit, cumque ei omnia in prosperum successissent, & ad voluntatem suā
 omnia prouide & diserte ordinaret & disponderet, propter Ecclesiam Asindens. à Fri-
 rico Comite de Isenburg, cognato suo per insidias crudelissimè occiditur.

Alter manuscr. ex Bibliotheca Regular. Colon. hæc recitat.

Quadragesimus nonus deposito vt iam dictum est, Theoderico primo electus fuit
 ad Pontificalem cathedram Colonien. Ecclesia is sedens sub Ottone IV. & Frideri-

co II. Imperatoribus, annis 10. Venerabilis Pontifex ENGELBERTVS primus, qui fi-
 lius Comitis de Monte, ex matre filia Comitis Geldriae, habuit patruos Nobiles ante-
 cessores suos Coloniens. Archiepiscopos, videlicet Fridericum II. & Brunonem IV. A-
 dolphus vero depositus similiter Coloniens. Archiepiscopus patruus ipsius filius fuit. Erat
 autem iste ENGELBERTVS aspectu decorus, statura corporis procerus, robustus viri-
 bus & tanta pulchritudinis, ut in clero & populo illi non possit similiter inueniri, vi-
 de Fridericus Imperator, duo iura in regno sublimatus, audita dicti ENGELBERTI
 Archiepiscopi probitate & fama, negotia regni citra alpes sibi commisit, & filij sui
 Henrici eum tutorem fecit, constituens totius Regni per vniuersam Alemanniam i-
 psum deputauit administratorem. Ipse igitur ENGELBERTVS conuocatis regni
 Principibus, eundem Henricum Imperatoris filium, quamuis adhuc puerum de bene-
 placito Imperatoris Aquisgrani vnxit in Regem Alemanniae, quem quidem ipse me-
 tuebat, ut filium & tanquam Dominum venerabatur, tanta autem fuit per vniuer-
 sum regnum pax in diebus suis, ut antiqua Augusti tempora crederentur. Predictus
 tamen Henricus Imperatoris Friderici II. filius, inter Reges non computatur, quod ad
 regni administrationem non peruenit. Nam ipse adolescens accusatus apud patrem de
 rebellionem capus per patrem, & in Apuliam ductus, ibidem decessit squalore carceris
 suffocatus. Factum est autem, quod cum Fridericus Comes de Isenberge, dicti ENGEL-
 BERTI consanguineus aduocatus Regalis Ecclesiae Astindiensis, Tyrannica abuteretur
 crudelitate: Ipse Dominus ENGELBERTVS Archiepiscopus receptis super hoc mandatis
 Apostolicis Domini Honorij Papa, & Friderici Imperatoris, monuit supradictum Co-
 mitem, ut a sua desistens tyrannide praefata aduocatus legitime vteretur, quibus moni-
 tionibus idem Comes exacerbatus, quodam tempore dum praefatus Archiepiscopus in
 via prope viam dictam Syvelme incederet, sequenti die ibidem Ecclesiam consecraturus
 ipse Comes instinctu diabolico eundem Archiepiscopum nihil tale suspicantem & 8.
 confossum vulneribus crudelissime interfecit, post quod execrandum facinus dictus Co-
 mes veluti alter regni Cain vndique Vagus & profugus diffugiens nusquam potuit
 esse tutus, castro quidem eiusdem dicto Isenberg, quod tamen inexpugnabile videba-
 tur per successorem Domini ENGELBERTI interfecti expugnato & solo tenuis di-
 rupto & confracto, nec vnquam postmodum reparato. Quod quidem vsque hodie
 ruina eiusdem attestantur in vltionem sanguinis venerandi Pontificis supradicti,
 Deus autem cuius vtiq; est vindicta, & ipse retribuit, taliter ordinauit, quod pra-
 dictus Comes sacrilegus Pij Pontificis interfectus, eodem ferè die post annum elapsum,
 quo idem Pontifex mortuus cum luctu omnium Coloniens. est inuectus, dictus Comes
 iam captus cum gaudio multorum, per portam alteram ciuitatis oppositam vincula-
 tus est introductus, & post triduum sententia mortis in ipsum lata per portam ciui-
 tatis, qua dicitur Sancti Seuerini, ad Campos eductus confractis tormentaliter cruri-
 bus,

ibus, & brachijs suis, & omnibus membris miserabiliter distractis, supra rotam positus in monticulo iuxta viam regiam, cuius vsque in presens apparent vestigia ad miserum transeuntium spectaculum tormentaliter est eleuatus, plurimi quoque ex eiusdem satellitio postea in breui morte pessima perierunt, & quod dignum relatu duximus adnotandum, omnis eiusdem sacrilegi Comitum posteritas post dicti Venerandi Pontificis interfectionem deficit, nec vnquam postea resurrexit, sepultus est autem iste Venerabilis Praesul ENGELBERTVS, in Ecclesia S. Petri.

ADDENDA VEL CORRIGENDA.

Pagina 14. lin. 10. à fin. pro sed errat, l. sed loquitur de Henrico Catto seu Thuringo, qui execrato Friderico ab Electoribus substitutus vix vnum annum praesuit, ac deuictus apud Francofurtum Conrado Friderici filio, quin & ipso Friderico apud Ulmam profligato, in Thuringiam redux, Marpurgi infirmatus, Isenaci ad S. Catharinam extra urbis moenia in Monasterio Virginum Cisterciensium sepultus est; corde ipsius apud Pradicatorum Marpurgi ad S. Elizabetham tumulato. Fragin. histor. Berthol. Histor. Thuring. Alius vero fuit Henricus Friderici Scoulyfilius, qui parente necdum execrato, à S. Engelberto, regis insignibus anno 1222. fuit redimitus; Godesfrid. Prior habuit V. Valdemari R. Daniae filiam; post rior Agnetem Lupoldi Austriae filiam in uxorem. Berthold. Pag. 23. linea 8. pro sub Casario & Attico Cos. anno Domini 397. defuncti, lege anno Domini 400. II. Nouembri, quae erat Dominica, defuncti & cat. Gregor. libr. 1. c. 3. Nam licet Gregorius priorem etiam tradat sententiam, attamen cum ex antiquis Turonensis Ecclesiae monumentis, tanquam indubitatum constet, S. Martinum undecimo Nouembri die Dominica decessisse, hinc est certum annum Christi à S. Gregor. potuisse colligi vt vere postea fuit collectus. Ad Computum ergo Ecclesiasticum, quem vt in litteris bene versatus Episcopus ignorare non poterat, se contulit, & mortem illam cum anno Christi Dionysiano (quo tum in Cyclis Paschalibus priuatim utebatur Ecclesia) 400. concurrere ex littera Dominicali primum aduertit: Inde ad Prosperi Chronicon primo obuium recurrens ac in eo annum Christi 400. considerans animaduertit e regione illius Caesarium & Atticum Cos. notari & secundum annum Arcadij Imp. Martinum ergo ijs Consulibus. 2. Arcadij anno decessisse de suo fidenter asseruit. Interim non aduertit (nec tempora illa ferebant) annos Christi, qui in Chronico isto, vt & Hieronymi, notantur, solido triennio Epocham Christi Dionysianam praecurrere. Qua causa fuit cur plurimi etiam magni nominis historici longe à veritate abeant. lin. 21. aut vt alij volunt anno. dele. pag. 25. N. Euergolus non est Ebreghisus; nec Ebreghisus, quos auctores confundunt, adiciunt tamen nomina eorum in margine, vt à nemine, quomodo ab alijs appellentur ignoretur. Chapiauill. & P. Bucherius initio quidem eosdem esse existimarunt, at postea se recolligentes, prout debebant, eos distinxerunt. pagina 29. lin. 3. à fin. post, 743. adde. quauis iam multo ante tempore Episcopum non Archiepiscopum egerit Colonensem, pag. 30. lin. 7. à fin. pro mox, lege, ex Frisia redux prope Malmundarium in Diocesi Leodiensi sub Pipino Nano Caroli M. parente (Carolus enim Martellus anno 741. extinctus erat) à Christianarum &c. pag. 32. lin. 14. pro 411. sub Henrico Imperatore, leg. 412. sub Honorio Imperatore, alijs tamen aliud placet tempus pag. 35. lin. 3. à

fin. lege, esset pag. 37. lin. 4. hic est, pro, hic videtur. pag. 38. in fin. claruit sub Carolo Martello, lege, claruit sub Pipino rege Caroli M. parente. Nam Carolus Martellus sub S. Agilolpho ann. 741. vel 740. scribitur obiisse. Vnde errat tabula Archiepiscoporum Colon. qua ipsum tradit sub Carolo Martello floruisse. pag. 39. lin. 4. lege, Austrasia, p. 42. lin. 8. à sine pro numer. corrupto DCCC. XXX III. bene legitur DCCLXXXIII. Nam ita numerum corrigendum esse ostendit ipsa VVenilonis, qua vixit, etas, quippe post VVenilones duos secuti Eibo, Ranifridus, Sigebaudus, Costroldus, vel Ostroldus, è quibus vltimus anno 814. interfuit concilio Rhemensi. Flod lib. 2. cap. 18. Deinde anno 747. ante VVenilones duos vixit Gerebaldus. (Vide Baron. ad illum anni) quem secuti Bernito, Garfridus, demum duo VVenilones. pag. 42. lin. 20. lege subiecit. lin. 23. lege, sed sopita illa fuerunt. lin. 26. ex, dele. pag. 44. dele marginalia. pag. 51. lin. 6. restitue omiffa; & lege, Non quod à VValthero de Glisberg Saxone, qui & illic est sepultus. fuit adificatum anno 1036. vt testis est Schaffnaburg Hoc enim est Scotorum, non monialium, sed forte vbi se posterioribus temporibus dedit B. Virgo conspiciendam, cum vellet locum collapsum instaurari, vt habet vita S. Meinuerci. lin. 11. pro, tribus, lege, sex, aut nouem. lin. 23. Nam Henricus &c. Totum hunc paragrammum dele, vsque ad verba, Brunonis vero. pag. 52. NB. apud Ferrar. in Catalogū Sanctoꝝ 4. Non Feb. seu 2. Febr. quotquot cū Brunone Ebekestopij perierunt, referuntur, cum Episcopi, tum Duces, Comites, ac belli Duces. E quibus quis sit Albertus Episcopus Hamburgensis, Aufridus Traiectensis, necdum reperi. Cum eo tempore S. vixerit Rēbertus Hamb. qui hostes precibus suis profligauit; Et Hungerus Vltraiectensis pralio non interfuerit, sed hostium cedens furori, in Prumiense monasterium migrauerit. Franco verò Traiectensis ad Mosam, Normannos Principum subsidio, iterum iterumq; fusos, dioecesi sua eiecerit. Os naburgensis demū Episcopus S. Gosbertus scribatur à Nordmannis occisus. Drogo non eo tēpore vixerit, sed sub Ottone I. Comes Lutharius qui refertur, in Cluēf. msc. dicitur S. Luthardus Euerardi C. Cluēfis & Berta fili. Post cladē in excursione Nordmannoꝝ 13. Iul. sub ipso sacrificio interfectus est S. Anno vel Arnto Episcopus Herbipolensis; Valla Episcopus Metensis; Bertholdus nepos S. Aduentij Metensis Episcopi, Archiepiscopus Treuirensis, desobis humi Sanctoꝝ reliquijs, in pugna à Nortmannis victus, fuga sibi cōsuluit. Flodoard. l. 3. c. 23. Hæc persecutio ad 70. annos perdurauit. Chron. Slau. c. 6. lin. 26. pro dignitati, lege, dignati. lin. vlt. post, mirificauit, adde, saxumq; cui S. incubuit Rembertus, cubitorum suorum reliquit vestigia. pag. 53. lin. 9. lege 879. pag. 54. lin. 9. pro Indice, lege, Iudice. lin. 14. post, quo, (adde) se. pag. 55. lin. 22. intra. lin. 23. docebat, lin. 29. post, Carolo, adde, Simplici Gallorum Rege, anno 921. ex Bonnensi pacto, vt auctor est Flodoardus, licet Regin. referat ad an. 924. pag. 56. lin. 11. à fin. post, Otto Comes, (adde) S. Geronis frater pag. 57. lin. 23. lege, Tandem Galliam vbi inuasit Ludolphus, Rex Otto Bauariam &c. lin. 30. pro, Auentinus, lege, Sigebertus ad ann. 959. pag. 58. quod tradit Fabricius anno 959. Haraldum cum coniuge & filio, post cladem quatuor millium casorum iuxta Oitinsund acceptam, à B. Brunone. sacris tinctum fuisse aquis, illi reclamant omnes cum Danorum tum Holsatorum annales atque probatorum historicorum auctoritates. Tradunt enim anno 946. quo B. Bruno Abbatem tantum agebat, & necdum Archiepiscopum Haraldum ab Adeldago Bremensium Archiepiscopo Christianorum imbutum ritibus, atque in baptisnatus fonte fuisse ablutum. Adam. c. 50. iuncto c. 63. idem non obscure insinuat Albert. ad an. 948. vbi nullo

nullo modo docet contrarium. lin. 14. accusatum (adde) & lin. 16. pro moliebatur lege, moliretur. pag. 60. lin. 14. à sine post. Pontificem (adde) Agapetum antecessorum suorum Pontificum, Gregorij, Nicolai, Sergij &c. privilegia Bremensi Archiepiscopatu concessa confirmantem Adam, Albert. pag. 63. lin. 17. lege sint, lin. vlt. lege, numinis pag. 64. lin. 4. repentes. lin. 16. lege, donec Treuirensibus Ecberti ipsorum Archiepiscopi rogatu. pag. 67. lin. 4. post tandem leg. tertio exulem, sedi &c. pagina 68. lin. 8. à fin. protho. forte promo. pagina 71. lin. 6. debet. pag. 72. lin. 13. L. Cornelia de Sicarijs. lin. 7. ex allegato loco. lin. 8. lege auocet. lin. 11. post Ais. (adde) Acatholice; lin. 19. hosti, potius, hostibus. pag. 74. lin. 17. lege, ita & de hac potestate est &c. lin. 18. affluat, pro, affulgeat. lin. penult. à fin. lege, ex scholis, ex subcellijs. lin. vlt. pro scribis, lege, ita scribit; ibid. inquirens dele pag. 75. lin. 6. sumpsisset. lin. 16. pro ait l. asserat. lin. 6. à fin. post Opmerfens. (adde) al. 879 vt dictum supra. pagina 76. linea 8. potuerit. lin. 10. lege, anno primo regni sui in orientali Francia, Francofurti &c. pag. 77. lin. 7. statua pag. 78. N. Ida soror C. Geronis Viburgij, vt quibusdam placet. in annal. Misnensib. Fabric. ad ann. 1015. dicitur nupta Christiano, post mariti obitum, Hierosolymam abiisse, faciemq; suam vulneribus scedasse, ne Regi placeret Aegypto. At Ida Hermann F. commendatur à pulchritudine, Dithm lib. 2. Deinde in d. annal. Gero Archiepiscopus Magdeburgensis dicitur patruus Geronis Marchionis occisi; Verum Gero patruus non Magdeburgensis, sed Coloniensis fuit Archiepiscopus, vt constat ex Dithm. Et Christianus fuit Lotharingus, qui vt gratiam Henrici Aucupis venaretur, simulata infirmitate Giselbertum Ducem Ragineri & Alurada filium ad se euocatum cepit, regiq; cui obedire detrectauerat, vinculum transmisit. V Vitich lib. 1. & Siebert ad an. 927. pag. 79. lin. 4. patruo suo (adde) vt vult Fabricius, persuasit &c. linea 5. lege, scribit autem Otto II. Imperator, quod ob memoriam &c. reliqua inserta dele. linea 8. cuidam dele. NB. debebant sequentia alijs expressa fuisse characteribus, eo quod sint verba diplomatis; attamen id correctoris incuria accidit, pagina 81. lin. 18. lege, acerra, linea 27. electio, lege, electi confirmatio. pag. 82. lin. 8. pro Magdeburgi, l. In ditione Bernburgia. lin. 14. & seq. dele inclusa que sunt parenthesi, & substitue, ditionis Bernburgiz, Fabric. in annal. Misn anno 1015. lin. 19. post, Abbatia (adde) [Munchenneuenburg, in qua reconditus est & sepultus Gero occisus] lin. 23. quoque, dele. pag. 83. linea 2. rei (adde) gesta. lin. 21. pro excitaret, lege, curaret ac constitueret. pagina 84. in margine, lege, an viui sciant se sanctos. lin. 18. pro, seipsum, lege, ipsum, post Domine (adde) inquirens, lin. 19. post, erat (adde) Rex, linea 25. multa. pagina 85. lin. 5. post Reges (adde) Catholici, in prioris illius annuli honorem & memoriam, lin. 10. Ita habemus de D. Virgine, quod prius D. Iacobo Apostolo, deinde posterioribus temporibus Ioanni Patricio Nonis Augusti, ardente Syrio in colle Exquilino niuib. operto designarit templi sibi excitandi locum. De B. Michaeli Archangelo idem sibi deposcente asserit Baron. ad ann. 104. n. 51. Templum poposcit sibi Cornelius Centurio, vt ex Simeone Metaphraste apud Sur. recitatur. lin. 23. l. nunciate, lin. 24. lege dignatur, non dignabitur. lin. 25. lege cummulabitur. lin. 26. afficit, pagina 86. lin. 11. à fin. precipitarit. lin. 9. acceperit. pag. 87. lin. 5. lege, fuit infirmatus, pagina 88. lin. 9. lege Epilepsia, lin. 15. à fin. 5. Kalen. Iulij, lege IV. Kal. Iulij. pagina 93. NN. Dua sorores, dele, pro filio Euerardi, lege, filio V Verinheri. pag. 93. in fine lege, Bruno, Henrici S. frater [adde] Episcopus Augustanus. Otto

III. Vxor. Maria Tarraconensis, vel Arragenum R.F. qua ob incontinentiam viua aurore marito Imperatore combusta est Annal. Brunsvvic.

S. Gero Ar-
chiepiscopus
Colon.
Ludolphus Episc. Osnab.

Tithmarus Vx.
Suanhildis.

Otto Vx.
Iudith.

Gero occisus
Vx. Aleita.

VVidredus
Priuignus.

Tithmarus.

Irmentrudis dele. De S. Cunegunde dubium est, cuius fuerit filia. Non videtur Ottonis, cum VVippo referat Henricum & reliquos liberos, nec inter eos numeret Cunegundin, Adelberonem &c. Nec videtur Sigefridi illius C. Lutzenburg. qui auctoritate S. Brunonis in Imperio Vicarij, anno 963. primus castrum Lutzenburg à VVikero S. Maximini Ab-

bate per mutationem accepit 15. Kalen. May, in die Palmarum, Ind. 6. regni Ottonis III. & patris sui principatum tenentis. Vide Mir. in not. Eccl. Belg. licet Adalbero frater S. Cunegundis Archiepiscopatū Treuirensis inuadens Contract. an. 1008. dicatur Lutzeburgensis in Augusta Treuir. par. 2. Chron. Gualter. Nam Henricus Sigefridi ex Hadevige filius dicitur non Bauaria (qualis esse debet frater Cunegundis ex VVippone) sed Ardēne Dux, in literis ann. 993. Ottonis III. 10. Ind. 6. nisi postea dicas creatum Bauaria Ducem successisse S. Henrico Bauaria Duci, Imperatori designato, atque ita Henricus distinctus erit ab Henrico Cunonis fratre Bauaria Duce, de quo VVippo, quod & ostenditur ex vita B. Leonis IX. vbi Hugo Leonis parens dicitur consobrinus. Conradi Imper. filius vero Leo seu Bruno consobrinus Theoderici Metensis Episcopi. Aliis dicitur filia Sigefridi C. Palatini, Fabric. alijs filia Giselberti. Sed qua auctoritate? Fratres Cunegundi fuerunt Giselbertus, qui iuuenis anno 1014. Papię in tumultu occubuit, Dithm. lib. 6. Deinde Henricus, Theodericus Episcopus Metens. (nō ille Ottonis M. sobrinus, VVippo) & Fridericus. Friderici filius fuit Adalbero Episc. Metēsis VViper. in vit. Leonis IX. apud Sur. 19. April. [qui dicitur fratruelis Theoderici Episcopi Metensis Sigebert. 1046.] fratres Adelberoni fuerunt, Henricus, Fridericus &c. quorum auia vel materna, vel pater- na fuit Irmentrudis Megingor & Gerberga filia; Berta in vita B. Adelheid. 5. Feb. apud Sur. Soror Cunegundis fuit nupta VVelpho, VVelphi Carentani Ducis parenti Contract. 1047. qua Mirao vocatur VVittha, Irmentrudis, Auentino. pagina 95. linea 16 lege, ter senos, linea 7 à fin. ex VVippone; reliqua dele, vsque ad verba, Proinde ex Cunone seu Conrado, & substitue. Quis autem ille Hetzelo, dubium est. pagina 96. lin. 12. post, frater, adde (Sancti) Henrici Imperatoris &c. Notata in margine dele, quia Gisela S. Henrici mater fuit Gisela Conradi Imperatoris matertera. Ideo, Gisela nupta Henrico Henrici S. Imperatoris parenti, non fuit Glismod Imadi filia, sed Conradi Regis Burgundia, & Kerberga filia. lin. 18. lege, Friderico. lin. 19. pro mater, lege, mares lin. 22. lege, Irmentrudis nuncupatur &c. lin. 23. Non autem auia materna &c. dele. lin. 9. à fin. sed errat [adde] Fabricius pagina 97. lin. 1. subscriptas. pag. 99. lin. 19. pro columba lege Columba. pag. 105. lin. pen. leg. alieuatus, visione &c. p. 107. lin. 13. quicquā, dele. pag. 110. lit. D. post, Saxones, [adde] commissa. pagina 111. lin. 2. commissia, dele. lin. 3. post, hominibus, pone, in fuga &c. linea 11. à fine Curtē quādam. lin. 14. à fin. vero, pro tamē. lin. 13. à fin. post Deinde, adde, esto. pag. 113. lin. 8. à fin. lege, ipsa pag. 115. lin. pen. l. Helyvide. pag. 116. lin. 8. leg. Hac sunt verba VViperti authoris B. Leonis IX. coateanei apud Sur. 19. April. in vita Leonis li. z. c. 4. Reliqua errata Lector ipse corrigat. INDEX